

Universitetet i Bergen

Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier

NOLISP350

Mastergradsoppgave i nordisk språk og litteratur

Vår 2021

«Så vi har æren for å fucke opp noe av norsk rettskriving»

En studie av norvagisering og hybrider i norske avistekster 2012–2019

Isak Johannes Höghäll Johnsson

Forord

Å skrive denne oppgaven har vært interessant, men vanskelig. Jeg trodde aldri jeg skulle klare å skrive bacheloroppgaven på 5000 ord og hadde enda mindre tro på at jeg skulle fikse et prosjekt av denne størrelsen. Jeg håper at oppgaven vil være mulig å forstå for alle med et interesse i faget. Noen fagord har vært umulig å unngå, men jeg har strevet etter å ha et lettforståelig språk og de definisjonene som skiller seg fra standard er nøye forklart i 1.3. Norsk er heller ikke morsmålet mitt og jeg beklager eventuelle språkfeil, men det har definitivt gitt arbeidsprosessen en ekstra dimensjon å kunne skrive denne oppgaven om det norske språket på norsk. Jeg er født og oppvokst i Skåne, men har under mine seks år i Bergen blitt forelsket i denne byen og menneskene her.

Tusen takk til Þorsteinn G. Indriðason, den beste veilederen jeg kan tenke meg. Uten Þorsteinn hadde jeg aldri vært i nærheten av å komme i mål med dette prosjektet. I tillegg til fagkunnskapen hans som har vært til stor hjelp både i arbeidet med dette prosjektet og med tidligere fag har han vist stor forståelse for den ukonvensjonelle døgnrytmen min og vært behjelpelig lenge utenom arbeidstidene sine. Han hjalp meg også med å finne frem til et interessant og gjennomførbart tema som jeg neppe hadde landet på helt på egen hånd.

Jeg vil videre rette et stort takk til hele min familie og alle mine venner for all hjelp de har gitt meg og alle måtene de har hjulpet meg å ta meg gjennom dette året på. Det er dessverre altfor mange som har vært til stor hjelp for meg til at jeg skal kunne nevne alle, men mine foreldre Marika Höghäll og Ulf Johnsson har vært til spesielt sterk mental støtte når det har vært som vanskeligst. Jeg må også rette et spesielt takk til min kjæreste Annika Svendal Os som entusiastisk tilbød seg å lese gjennom oppgaven og til mine venner Joakim Holmen Egenæs og Julius Arneberg som steppet inn med bare to dagers varsel for å også lese gjennom oppgaven.

Innholdsfortegnelse

Liste over figurer og tabeller	
Definisjon av anglisismer	
Avisforkortelser	
1. Innledning	1
1.1 Tema	1
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	2
1.3 Begreper	2
1.4 Struktur	3
2. Teori – Om norvagisering, kodeveksling og hybridkonstruksjoner	4
2.1 Innledning	4
2.2 Språkkontakt	4
2.3 Norvagisering	6
2.4 Kodeveksling og forholdet til norvagisering	8
2.5 Hybridkonstruksjoner	12
2.6 Avløserord	15
2.7 Oppsummering	16
3. Metode	17
3.1 Innledning	17
3.2 Metode for å undersøke normerte norvagiseringer i perioden 2012–2019	18
3.3 Metode for å undersøke unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019	22
3.4 Metode for å undersøke nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017-2019	25
4. Tre undersøkelser – funn og analyser	28
4.1 Innledning	28
4.2 Bruk av norvagiserte former i perioden 2012-2019	28
4.2.1 Gisle Andersen sin undersøkelse 1998–2012	28
4.2.1.1 Presentasjon av undersøkelsen	28
4.2.1.2 Undersøkelser av norvagiserte ord fra 1996 og 2004 samt	31
unormerte ord	
4.2.1.3 De åtte faktorene som påvirker norvagiseringen	34
4.2.2 Undersøkelse av ordene fra Andersen i perioden 2012–2019	37
4.2.2.1 Innledning	37
4.2.2.2 Undersøkelse	38

4.2.3 Sammenligning og analyse	42
4.2.3.1 Innledning	42
4.2.3.2 1996-ordene	43
4.2.3.3 2004-ordene	45
4.2.3.4 Ordene uten norsk normering	46
4.2.3.5 Tolkning og oppsummering	47
4.3 Unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019	48
4.3.1 Innledning	48
4.3.2 De ubøyelige	49
4.3.3 De ganske vanlige	50
4.3.4 De norvagiserte	52
4.3.5 De ikke helt norvagiserte	57
4.3.6 De nesten ikke norvagiserte	60
4.3.7 De utilpasselige	69
4.3.8 Flerordsuttrykkene	71
4.3.9 De som ikke finnes i avisene	73
4.3.10 Ordklasser	74
4.3.11 Oppsummering	76
4.4 Nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017-2019	79
4.4.1 Definisjon	79
4.4.2 Presentasjon	80
4.4.2.1 Innledning	80
4.4.2.2 Engelsk som forledd	81
4.4.2.3 Engelsk som etterledd	88
4.4.2.4 Hybrider med struktur som skiller seg ut	93
4.4.3 Analyse og oppsummering	96
5. Sammenligning og drøfting	99
5.1 Sammenligning	99
5.2 Drøfting	101
6. Avslutning	105
Litteraturliste	107
Sammendrag	110
Abstract	111

Liste over figurer og tabeller

Figur 1: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 1

Figur 2: Den ovennevnte avsluttende raden i Excel-ark nummer 1

Figur 3: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 2

Figur 4: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 3

Tabell 1: Norvagiserte ord (1996) i perioden 2012–2019

Tabell 2: Norvagiserte ord (2004) i perioden 2012–2019

Tabell 3: Ord som ikke er blitt norvagisert (av Språkrådet) i perioden 2012–2019

Tabell 4: Ordene som ble undersøkt i 4.3 delt inn etter ordklasse

Tabell 5: Ordene som ble undersøkt i 4.3 sortert etter grad av norvagisering

Definisjon av anglismer

Definisjonene er av unormerte anglismer, skrevet på sin vanligste måte. Definisjonene er fra NAOB i de tilfeller hvor ordet er med der, for andre ord har jeg skrevet definisjonen selv.

ace = «klare uten problemer, utmerke seg»

actually = «faktisk»

aight = «okei»

any time = «når som helst»

basically = «i utgangspunktet, grunnleggende, i stort sett»

binge = «se lenge og uavbrutt på TV, særlig mange episoder av en bestemt serie» (NAOB)

bling = «glitrende, prangende smykker» (NAOB)

busy = «travel, travelt opptatt» (NAOB)

by the way = «forresten»

channele = «la seg inspireres av» (NAOB)

chill = «rolig, avslappet, kul (og uanstrengt), i orden, greit» (NAOB)

chillaxe = «slappe av, ta det rolig, roe ned»

chille = «slappe av, ta det rolig, roe ned» (NAOB)

cocky = «kjepphøy, hoven, blærete» (NAOB)

come on = «kom igjen»

cringe = «pinlig, flau»

dealer = «spekulant, narkotikalanger» (NAOB)

digg = «god, deilig» (NAOB)

ditche = «slå opp med, forlate, bytte ut, velge bort, forlate, vrake» (NAOB)

down = «å være med på noe, å være grei med noe, å like noe»

flekse = «vise seg frem, spenne muskler» (betydning 2 fra NAOB)

fuck = «faen» (NAOB)

fucke = «ha samleie, klusse, kødde» (NAOB)

fuckings = «jævla, fordømt» (NAOB)

gette = «dra av gårde, stikke av sted»

grinde = «jobbe hardt, kjempe, jukke»

groove = «fengende musikalsk vending, grepethet hos musikerne» (NAOB)

hooke = «kline med, rote med» (NAOB)

hustle = «svindle, jobbe hardt, lure»

hustler = «svindler, kjeltring, prostituert, hardt jobbende»

hype = «mer eller mindre høyrøstet PR, smart påfunn for å vekke oppmerksomhet» (NAOB)

oops = «uttrykk for unnskyldning, overraskelse» (NAOB)

gønne = «gi alt, kjøre på» (NAOB)

keen = «sterkt interessert i, lysten på, ivrig etter, oppsatt på» (NAOB)

no way = «aldri, på ingen måte, det skjer ikke»

oh my god = «herregud»

one in a million = «en i en million»

rave = «danseparty i stort lokale med kraftig musikk (og bruk av narkotika)» (NAOB)

reppe = «representere»

selfmade = «som ved egen innsats er nådd opp til velstand eller anseelse» (NAOB)

shit = «skitt» (NAOB)

smooth = «glatt, polert, uten komplikasjoner, knirkefri, kul» (NAOB)

so what = «hva så»

speisa = «lang utenfor det normale, virkelighetsfjern» (NAOB)

spot on = «rett på målet, helt riktig, midt i blinken, eksakt» (NAOB)

tease = «friste (især seksuelt), pirre, gi en smakebit av film eller TV-program» (NAOB)

wack = «dårlig, nerdete, ukul»

Avisforkortelser

AA = Adresseavisen

AP = Aftenposten

BT = Bergens Tidende

DA = Dagsavisen

DB = Dagbladet

DN = Dagens Næringsliv

FV = Fædrelandsvennen

NL = Nordlys

SA = Stavanger Aftenblad

VG = Verdens Gang

1. Innledning

1.1 Tema

Språk engasjerer, ikke minst i språkstolte Norge. Og en av de tingene med språk som engasjerer flest er språkrøkt, særlig når det kommer til engelsk påvirkning. Til tross for at et språk som nedertysk har influert norsk mer enn hva engelsk noensinne har gjort er det engelsk som fryktes. Det er selvfølgelig ikke helt uten grunn, engelsk er en langt mer levende trussel enn det marginaliserte språket nedertysk og den anglo-amerikanske kulturelle hegemonien viser ennå ingen spor til å avta.

Hvorvidt det faktisk er en negativ ting om engelsk påvirker norsk mer og mer, er et tema som kommer til å bli tatt opp igjen og igjen gjennom denne oppgaven. Målet mitt er ikke å komme med et svar på spørsmålet og ikke en gang å ta stilling selv, men i stedet skal jeg belyse debatten om engelsk påvirkning fra flere sider og dessuten komme med en god del funn og statistikk. Det store prosjektet *Moderne importord i språka i Norden* (MIN) med blant annet undersøkelse av importord i norske aviser er snart 20 år gammelt og Gisle Andersen sin store korpusundersøkelse av norvagiseringer i norske aviser er nesten ti år gammel. Det er derfor høyst aktuelt å finne ut om status av engelsk påvirkning i norske avistekster igjen og dette er tema for denne undersøkelsen her.

Oppgaven kommer til å fokusere på to ting sett fra litt forskjellige perspektiver: norvagisering og hybrider. Disse begrepene til å bli definert nærmere på et senere punkt i oppgaven, men som introduksjon kan det kort nevnes at fokuset på norvagisering kommer til å handle om hvordan engelske ord blir tilpasset til det norske språksystemet. Om man for eksempel velger å skrive *skvåsj* i stedet for *squash* så er dette en norvagisering, men det er også en norvagisering å skrive *streik* i stedet for *strike*, bare at dette er en gammel norvagisering som har vunnet fullstendig aksept. En hybrid er et sammensatt ord (eller noen ganger en avledning) hvor det ene leddet er utenlandsk og det andre norsk, skjønt leddet ikke trenger å være norrønt. Et eksempel på dette er *blodappelsinfluidgel* hvor det norske forleddet *blodappelsin* (som er helt norsk til tross for den til dels nedertyske etymologien) blir kombinert med det engelske etterleddet *fluidgel*. Hybrider trenger ikke nødvendigvis å ha et engelsk ledd, det ene leddet kan komme fra ethvert utenlandsk språk, men i denne oppgaven er fokus på engelsk.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Med utgangspunkt i problemstillingen «**Hvordan er norske avistekster påvirket av engelsk og hvordan har dette forandret seg over tid?**» har jeg gjennom tre delundersøkelser sett på engelsk påvirkning i norske avistekster på tre forskjellige måter (men alle tre er korpusbasert, hva de består av er nærmere definert i kapittel 1.4 og kapittel 3) og fra tre forskjellige perspektiver. Som støtte har jeg i tillegg til problemstillingen formulert noen forskningsspørsmål som hjelp for å analysere dette. Disse er følgende:

- Hvilke typer norvagisering finnes det?
- Hvordan har det gått med norvagiseringen etter 2004 og 2012?
- I hvilke situasjoner er anglismer akseptert og når er de ikke det?
- Hvilke hybrider finnes det i norske avistekster?

Referansen i det andre spørsmålet er altså til Språkrådet sin siste norvagiseringsliste (2004) og datoen for Andersen sin undersøkelse (2012), den undersøkelsen som to av de tre delundersøkelsene i denne oppgaven sammenligner tall med.

1.3 Begreper

Noen begreper er sentrale for denne oppgaven og derfor er det viktig å definere disse for å unngå misforståelser. Ikke alle begrepene er enstydig utenfor denne oppgaven, men i konteksten av oppgaven har begrepene en tydelig ad hoc-definisjon. Disse blir som oftest forklart eller problematisert i andre deler av oppgaven, men av praktiske grunner er de også listet her.

Norvagisering defineres som å tilpasse et utenlandsk ord til norsk stavemåte eller uttale.

Ordpar defineres som en engelsk, original form og den tilsvarende norvagiserte formen.

Ordgruppe defineres som en engelsk, original form med flere tilsvarende norvagiserte former.

Form defineres som enkeltuttrykket av et ordpar eller en ordgruppe, i enten original eller norvagisert versjon.

Hybrid defineres som et sammensatt ord eller avledning hvor ene delen er et engelsk ord eller affiks mens den andre er et norsk ord eller affiks.

1.4 Oppgavens struktur

Oppgaven er kategorisert slik: kapittel 2 er teorikapittelet og her kommer jeg til å presentere faglig teori som er relevant for denne oppgaven, delt inn i noen underkapitler. Fokus ligger i tur og orden på språkkontakt, norvagisering, kodeveksling, hybridkonstruksjoner og avløserord.

Kapittel 3 og kapittel 4 er begge delt opp i tre underkapitler for å tydeliggjøre hvordan selve oppgaven er tuftet på tre delundersøkelser. I kapittel 3 blir metoden forklart for de tre delundersøkelsene og i kapittel 4 blir metoden iverksatt og applisert på de forskjellige delundersøkelsene, alle korpusbaserte, i tillegg til analyser. Den første delundersøkelsen er en sammenligning med forskning av Andersen fra 2012 hvor jeg har brukt det samme datasettet som Andersen bruker, men undersøkt perioden etter 2012 for å kunne sammenligne hvordan bruk av norvagismer mellom to perioder. I neste delundersøkelse er det derimot et annet datasett som står i sentrum, et som bare inkluderer ord som ikke var med i Andersen 2012 og som ikke var med i Bokmålsordboka på det tidspunkt da søkene ble foretatt. Den siste delundersøkelsen skiller seg litt fra de andre to gjennom å ikke være tabellavhengig på samme måte. Denne handler om hybrider og i stedet for å ha et fokus på tall så som de to andre beskriver den hybrider i norske avistekster gjennom hyppig bruk av autentiske eksempler fra korpus.

Kapittel 5 inneholder sammenligning og drøfting av disse delundersøkelsene og deretter diskusjon om noen mer alminnelige spørsmål. I kapittel 6 er det noen konkluderende ord.

2 Teori – Om norvagisering, kodeveksling og hybridkonstruksjoner

2.1 Innledning

Jeg kommer i dette kapittelet til å presentere et oversyn over tidligere forskning på de områdene som resten av oppgaven handler om, det vil si norvagisering (normert og unormert) og hybridkonstruksjoner. Jeg kommer også til å presentere det teoretiske grunnlaget som ligger bak arbeidet. Teorikapittelet kommer i hovedsak til å være delt inn etter den teorien som er relevant for underkapittelene *språkkontakt*, *norvagisering*, *kodeveksling*, *hybridkonstruksjoner* og *avløserord*. Delkapitlene kommer for øvrig i den grad det er mulig til å begynne med generell teori, for så å bevege seg mer over på det særnorske. På slutten er det oppsummering.

Kapittelet er organisert slik at i 2.2 blir språkkontakt diskutert, deretter norvagisering i 2.3, kodeveksling i 2.4, hybridkonstruksjoner i 2.5 og avløserord i 2.6. Til slutt er oppsummering av kapittelet i 2.7.

2.2 Språkkontakt

For å kunne diskutere norvagisering er det behov for diskusjon om tilpasning av importord, på et generelt grunnlag. Ifølge Spolsky (2004, s. 76) er det enighet om at engelsk både er et dominerende verdensspråk og at det har en historisk unikt sterk posisjon. Han hevder også at engelsk er et globalt språk og at alle land derfor må ta hensyn til engelsk når det kommer til språkpolitikk (Spolsky, 2004, s. 92). Spolsky konstaterer at det bare de knappe 20 årene mellom 1977 og 1996 var en økning på nesten 30 land som gav ut aviser på engelsk, fra 55 land i 1977 til 84 land i 1996 (Spolsky, 2004, s. 86).

Påvirkningen som engelsk utgjør gjelder ikke bare vokabularet, selv om det er akkurat denne kategorien av påvirkning som kommer til å bli lagt vekt på i denne oppgaven. Et eksempel på en undersøkelse av hvordan engelsk også kan gå inn og påvirke grammatikken til andre språk er Gardani (2008, s. 77). Han omtaler walisisk, der noen dialekter i dag har fått *-s* som flertallsbøyning (et mønster som for øvrig også kjennes igjen fra engelske lånord i svensk). I moderne norsk er det flere og flere eksempler på *-s* som flertallsbøyning, men også som en del av helt nye lånord skriver Andersen og Graedler (2020, s. 28). Som eksempel nevner de ordet

doodlesen og at denne flertallsbøyningen forekommer også i helt nye lån blant unge og høyt utdannede språkbrukere.

Graedler (2002, s. 59) nevner fem typer av språklig innvirkning som engelsk har hatt på norsk: leksikalsk (ord og fraser), ortografisk (engelske bokstaver, 's-genitiv), fonologisk (uttale av tyske navn på engelsk eller uttaleforandring i gamle lån), morfologisk (-s som flertallsbøyning, endelsen *-ings*) og syntaktisk (transitiv bruk av intransitive verb som *gro*, å si *ja, det er* i stedet for *ja, det er det*). Selv om så mange fokuserer på den leksikalske innvirkningen, akkurat sånn som jeg gjør i denne oppgaven, er det altså mange andre typer påvirkning også.

Graedler (2014, s. 294) kobler språklige institusjoner til språkpolitikk, folk sitt syn på språk og normativ effekt, med referanse til Woolard (1998, s. 21) og Milroy og Milroy (1999). Men det er heller ikke en selvfølge at et ord må være normert for å kunne tilpasses. Veturliði Óskarsson (2017) diskuterer forholdet mellom de islandske ordene *fuck* og *fokk*, som kommer fra engelsk respektive dansk. *Fuck* ble for første gang brukt i en islandsk tekst i 1971 (Veturliði Óskarsson, 2017, s. 140) i et sitat fra John Lennon, men allerede kort tid etter 1980 (1985) begynner ordet å bli stavet *fokk* innimellom, uten tvil med den engelske betydningen og ikke den danske (Veturliði Óskarsson, 2017, s. 141).

Dette er før ordet har blitt normert i det hele tatt og er altså bare ett eksempel på hvordan spontane eller unormerte tilpasninger på en naturlig måte kan bli populære blant språkbrukerne. Veturliði mener imidlertid at ordet ikke ble tilpasset til islandsk på den måten som man vanligvis skulle forvente seg at et ord skulle bli regelmessig tilpasset, og hevder at det var det danske lånoordet fra før som gjorde at *fokk* fikk *o*-vokal og ikke *ö*-vokal på islandsk (Veturliði Óskarsson, 2017, s. 148). Han spekulerer også i at denne tidligere unormerte betydning av et allerede eksisterende ord fullstendig kan ha erstattet den gamle betydningen i språket til yngre islendinger (Veturliði Óskarsson, 2017, s. 150).

Den språkkontakt som forekommer i dag er ganske konstant for yngre nordmenn. Med strømmetjenester som Netflix, chatteprogrammer som Discord, sosiale medier som TikTok, og andre sosiale medier generelt er ungdomskultur hele tiden preget av kontakt med engelsk. Dette er naturlig nok tydeligere i tale enn i skrift, men når et ord blir akseptert nok i muntlige konversasjoner tenderer det også å vinne innpass i skrift. Man kan altså si at fenomenet språkkontakt har forandret seg drastisk på 2000-tallet når så mye språkkontakt skjer virtuelt. I alt større grad gjelder dette ikke kun yngre nordmenn, en nettside som Facebook blir også

brukt av mange pensjonister med alt hva dette medfører av møte med engelsk. Morland (2020, s. 11) mener at konversasjoner på Facebook Messenger er et eksempel på en type tekstproduksjon hvor resultatet er lite filtrert og mindre planlagt enn andre typer språk.

Selv om språkkontakt i seg selv er naturlig betyr det ikke at alle språksamfunn gir den samme offisielle anerkjennelsen at språkkontakt er av det gode. De skandinaviske språkene er relativt liberale når det kommer til denne anerkjennelsen sammenlignet med islandsk og færøysk og dette har selvsagt sammenheng med at Island ifølge Brunstad (2002, s. 69) er et av de mest puristiske språksamfunnene i verden.

2.3 Norvagisering

I grunnen er norvagisering tilpasning av et utenlandsk ord for å passe inn i det norske språksystemet, for eksempel når det franske ordet *chauffeur* etter hvert ble til *sjåfør*, et ord som nå er en fullverdig del av det norske språket. Denne prosessen begynte for norsk vedkommende allerede i 1862 (Sandøy, 2004, s. 109) og den har fortsatt siden, i forskjellig tempo. All norvagisering er selvfølgelig ikke leksikalsk eller ortografisk, den kan også være fonetisk. Men denne oppgaven undersøker skriftlig materiale som avistekster og derfor kommer det til å være mindre fokus på fonetisk norvagisering. Selv om det ikke er direkte fokus på fonetisk norvagisering er det allikevel mulig å se mange tegn på dette fenomen bare gjennom å se på skrivemåtene som blir presentert i denne oppgaven og hvordan de har blitt tilpasset etter ting som for eksempel norske vokaler. Et eksempel er at det engelske ordet *dull* på norsk har blitt til *døll* til tross for at *u* er en helt alminnelig vokal på norsk. Dette er da et sikkert tegn på at den engelske *u*-vokalen har blitt approksimert og tilpasset til norsk gjennom å bli gjort om til en norsk *ø*.

Mange av artiklene som kommer til å omtales her stammer fra samme prosjekt, *Moderne importord i språka i Norden* (MIN), skrevet av forskjellige forfattere med Helge Sandøy som serieredaktør. Det ble publisert en lang rekke artikkelsamlinger med bidrag fra hele Norden, alt i alt ikke mindre enn 13 bøker. Prosjektet varte mellom 2002 og 2005, men den siste artikkelsamlingen ble publisert først i 2012.

Formålet med MIN-prosjektet var (jf. Selback og Sandøy 2007, s. 9, sitert i Omdal, 2008, s. 9):

- a) å laga ei jamførande oversikt over korleis moderne importord vert behandla i språka i Norden (dvs. i bruk og normer)
- b) å skaffa generell innsikt i vilkår for språkhaldningar og spesiell innsikt i haldningane til importord i Norden
- c) Nordisk språkråd og dei nordiske språknemndene skal kunna drøfta og ta avgjerder om mål og middel i språkrøktarbeidet på grunnlag av innsiktene under a) og b)

Omdal (2007, s. 49) skriver som Veturliði (2017) om en form for unormert norvagisme, men med henvisning til norsk. Han nevner at ord som *gospel* og *mobil* går så godt inn i norsk at de kan inkorporeres gjennom en mer eller mindre spontan prosess. Som motsetning til dette nevner han nødvendigheten av å lage avløserord i stedet for importord (nærmere forklart i 2.6). Dette kan være diverse hindringer som vanskelig uttale, skriftbilde eller dårlig tilpasning til bøyningssystem, og om dette fører til at et ord neppe går an å tilpasse til norsk blir alternativet å lage et nytt ord som erstatning. I motsetning til den spontane grammatiske tilpasningen vi nettopp så normeres dette av språkorganer eller lignende (Omdal, 2007, s. 50).

I artikkelen *A corpus-based study of the adaptation of English import words in Norwegian* fra 2012 fastsetter Gisle Andersen en god del terminologi som er relevant for norvagiseringsområdet. Men siden jeg går nærmere inn på denne artikkelen i kapittel 4.2 skal jeg ikke gjenta alt her. Allikevel er det noen ting som det er nødvendig å nevne. Andersen innleder med å definere selve norvagiseringsbegrepet, for ham er det som han kaller *norwegification*, det vil si ortografisk tilpasning av engelske ord etter en norsk norm (Andersen, 2012, s. 158). I Andersen sin begrepsforståelse er det heller ikke noen veldig stor forskjell mellom hva han kaller *lånord* og hva han kaller *fremmedord* og han beskriver forholdet mellom disse to kategoriene som mer av et kontinuum enn en dikotomi (Andersen, 2012, s. 160).

Sandøy (2000, s. 141) løfter frem *spontan norvagisering* som et eksempel på en opprinnelig, «ekte» form for norvagisering hvor enkelte språkbrukere alene eller sammen kan fornorske stavemåten til utenlandske ord som ikke er normert, men hvor det blir opplevd en trang for en mer tilpasset form. Denne spontane, unormerte norvagiseringen er altså den norvagiseringen som delkapittel 4.3 i denne oppgaven handler om. Sandøy (2000, s. 150) siterer også Sørland (1993) som hevder at norvagiseringen har svakere effekt på semantiske områder hvor det allerede er mange ord med utenlandsk opphav som blir tatt i direkte bruk over lignende ting i norsk, for eksempel innenfor kategorier som sport eller musikk og dans. På samme side siterer

Sandøy Graedler (1996, s. 68) på at bøyde versjoner av ord oftere blir norvagisert enn hva som er tilfelle for grunnformene av ord. Dette er ikke tilfeldig siden det å gi et fremmedord norsk bøyning er en form for tilpasning eller norvagisering. Graedler (1996, s. 74, sitert i Sandøy, 2000, s. 151) har også undersøkt hvilke ordklasser som oftest blir norvagisert i materialet hennes og der er det slik at verb blir norvagiserte oftere enn adjektiver, men at disse derimot prosentueelt sett er mer hyppig norvagiserte enn hva substantiver er.

2.4 Kodeveksling og forholdet til norvagisering

Hva er manglende tilpasning eller norvagisering og hva er kodeveksling? Dette er ikke lett å definere, men et tydelig eksempel på kodeveksling er «Barn finnes, deal with it» (Nordlys, 6. september 2016). Her begynner setningen på norsk, men fortsetter med et engelsk frittstående uttrykk som ikke er en del av norsk, altså en annen språkkode enn den norske. Men akkurat hva er definisjonen av kodeveksling? Forskjellige forfattere bruker forskjellige definisjoner. Folkvord (2020, s. 21) velger å ikke ta stilling til dette når han skriver:

Det er ikke alltid lett å avgjøre hva som er kodeveksling. Her til lands kan dette særlig gjelde skillet mellom norsk og engelsk. Er for eksempel bruken av ordet *sorry* kodeveksling mellom norsk og engelsk eller bare et engelsk lånord som har blitt tatt opp i det norske språket?

Gardner-Chloros på sin side (2009, s. 30) forefaller å ta det for gitt ikke bare at ettordskodeveksling eksisterer, men også at det er svært vanlig når hun skriver «single-word code-switches/loans are, in many situations, though not always, the commonest kind of CS [code switching]». Morland (2020, s. 25) siterer Gardner-Chloros (2009, s. 10–11) på at «the word CS can mean whatever we want it to mean» og det sier noe om uenigheten mellom forskjellige forskere om hvordan dette begrepet skal defineres. Gardner-Chloros kan til og med se ut til å være uenig med seg selv 20 sider senere, men med kontekst blir det tydelig at det første sitatet er mer av hennes definisjon mens sitatet som Morland bruker heller er Gardner-Chloros sin kommentar om den allmenne forskningen på feltet. På samme side siterer Morland imidlertid også Crystal (2003, s. 164) som bruker en noe mer snever definisjon enn hva Gardner-Chloros gjør: «the process in which people rely simultaneously on two or more languages to communicate with each other». Morland kommenterer også at den vanligste kodevekslingen blant nordmenn med denne definisjonen ser ut til å være kodeveksling mellom engelsk og norsk. Så er da utilpassede lånord i så fall det samme som

kodeveksling? Morland hevder at det finnes en grad av konsensus for dette og henviser til Gardner-Chloros (2009, s. 30, sitatet oven) og Crystal (2003, s. 164).

Brunstad (2003, s. 166) sitt syn er ikke nødvendigvis så ulikt, men han presenterer det omvendt når han kaller eksemplet «love is in the air» kodeveksling og dermed *ett* importord fordi ikke alle ordene blir brukt som individuelle importord i norsk, det vil si, fordi dette uttrykket er en fast frase (Brunstad nevner at ord som *your* og *can* ikke blir importert individuelt og det ser generelt ut til å gjelde mange engelske småord). Brunstad (2001, s. 85) definerer for øvrig kodeveksling som noe som er «kjenneteikna ved ikkje-integrasjon» og at kodeveksling blant annet er en måte å markere tilhørighet til rapmiljøet, et miljø preget av prestisje i å være utenforstående. Den engelske påvirkningen som Brunstad peker på i sin presentasjon av kodeveksling viser i det hele tatt ingen tegn til å minke med tiden, om noe er det nok omvendt. Selback (2007, s. 65) viser at antallet importord ikke er langt ifra å ha blitt femdoblet på de 25 årene mellom 1975 og 2000. Som Graedler og Johansson (1997, s. 3) også skriver så er det så stor andel anglisismer blant moderne importord at man ikke trenger å lage egne kategorier for engelske respektive ikke-engelske lån.

Det ser heller ikke ut som at denne tendensen med økt antall importord har blitt mindre i årene etter 2000. Rotevatn (2014) skriver som Morland om kommunikasjon i sosiale medier, men dette er allikevel interessant med tanke på hvor utrolig populære sosiale medier har blitt de siste 20 årene og hvor mye de har påvirket språket i visse aldersgrupper. Rotevatn (2014, s. 36) siterer Isdal (2009, s. 77) som har funnet at språket på Facebook skiller seg fra det normerte språket og at de to hovedforskjellene er hyppigere bruk av dialekt og engelske innslag. At det er flere engelske innslag i tekst på sosiale medier bør i så fall tolkes som at folk den dag i dag ikke skriver 100 prosent naturlig i formelle sammenhenger som avistekster og at språknormene til viss grad fortsatt har en effekt. Videre konstaterer Rotevatn (2014, s. 63) at språkvalget på sosiale medier kan variere fra dag til dag: «ungdommane kan skrive nynorsk ein dag, engelsk den neste og dialekt den tredje. Språkvalet er kontekstuel. Det handlar om kvar ein skriv, kven ein skriv til og kva ein skriv om». Rotevatn peker også på språket i sosiale medier som noe som skiller seg ut spesielt sammenlignet med bare «internettspråk», siden konversasjonen på Facebook og Snapchat er mye mer dialoglignende og direkte enn for eksempel et blogginlegg, noe som fører til høyere grad av «snakkeskriving» (Rotevatn, 2014, s. 37). Dette dialogformatet er noe helt nytt som har oppkommet de siste tiårene og selv om internett i seg selv er eldre er det av denne grunnen viktig å skille mellom internettspråk og sosiale medier-språk. Dessuten er alle treff i delundersøkelsene i denne

oppgaven fra nettversjonene av aviser og sånn sett går det an å si at alt dette er språk hentet fra internett, om enn ikke fra sosiale medier.

Ikke alt som på overflaten ser ut som lånord er autentiske engelske ord. I stedet er noen av disse skapt i norsk av diverse engelske elementer. Graedler og Johansson (1997, s. 9) nevner eksempler som *stressless* og *snacksy* (og det senere eksemplet har jo blitt norvagisert til den alternative formen *snaksy*, til tross for at ordet har norsk opphav). Denne kategorien eksisterer fordi engelsk er et språk med høy prestisje i Norge. Denne effekten er også synlig i nabolandene våre, der det er eksempler på lignende ord som *afterwork* på svensk og det tyske *handy*. Graedler og Johansson (1997, s. 9–10) nevner også betydningslån hvor et ord som allerede finnes i norsk har fått seg ny betydning fra et lignende engelsk ord, et eksempel på dette er *album* i betydningen plate. Brunstad (2001, s. 77) legger også til hybridlån, noe som vi kommer til å se nærmere på i kapittel 2.5. Han definerer hybridlån som et sammensatt ord hvor ene leddet er norsk og det andre lånt inn, og nevner *shapingkurs* som eksempel. Det finnes også hybridlån som er laget etter målspåket sitt mønster, for eksempel det svenske eksemplet, det tidligere nevnte *afterwork*. Brunstad kommenterer også interessant nok at ikke alle tar med hybridlån i lister over anglisismer.

Selback og Sandøy har i MIN-prosjektet hentet inspirasjon om importord fra Hansen og Lund (1994). De definerer *importord* som «alle ord som er tekne inn i eit språk frå andre språk, i motsetning til *arveorda*, som er dei me gjerne oppfattar som ‘opphavlege’» (Selback og Sandøy, 2007, s. 10). *Lånord* og *fremmedord* ser de på som importordene sine to underkategorier og de skriver (Selback og Sandøy, 2007, s. 10):

At fremmedord er dei importorda som ikkje er strukturelt (fonologisk, ortografisk og morfologisk) tilpassa nasjonalspråket (t.d. *handout*), mens lånord er dei importorda som har vorte tilpassa (t.d. *sjekk*, *sykkel*).

Dette er en noe klarere forskjell enn hva Andersen bruker, men definisjonene er allikevel gjensidig kompatible.

En annen løsning enn å lage et avløserord kan ellers være å norvagisere lånordet, som vi så i 2.3. For at et ord skal kunne regnes som norvagisert må det tilpasse seg grammatisk og ortografisk til norske normer. Den ortografiske tilpasningen, som er den mest relevante for denne oppgaven, er et område hvor Norge ofte gjør større forandringer enn nabolandene. Målet til Språkrådet er at det skal gå 20 år fra introduksjonen av en ortografisk tilpasset form

til den en dag eventuelt kan bli enerådende i ordbøkene (Brunstad, 2001, s. 382). Når det kommer til uttalen av et lånord er den generelle utviklingen slik at tendensen beveger seg fra store individuelle uttaleforskjeller i begynnelsen mot en mer standardisert uttale når ordet norvagiseres og blir akseptert (Graedler og Johansson, 1997, s. 14).

Det er heller ikke noen naturlov at uttalen må norvagiseres som en følge av norvagisert stavemåte. Med et ord som *nylon* har uttalen blitt norvagisert mens ordet har fått beholde sin opprinnelige engelske stavemåte. Dette er noe som Graedler og Johansson (1997, s. 23–24) spesifikt peker ut som to forskjellige måter å norvagisere et ord på, at det kan starte i enhver retning:

Her kan vi anta at ordets muntlige form har vært viktig i etableringen av lånordet, for selv om den norske uttalen ikke er identisk med den engelske, er den nærmere denne enn en lydrett uttale av den engelske skriftformen. I andre tilfeller finner vi en annen utvikling: den norske uttalen er påvirket av ordets engelske skriftform, og likner lite på den engelske uttalen.

Norvagiseringen har fra norske myndigheters side tradisjonelt vært omfattende og Sandøy (2004, s. 124) skriver at 1996-reformen var basert på hva et flertall i Språkrådet syntes ville passe best med norsk rettskriving, samtidig som de ikke ga noen offentlig begrunnelse for de vedtatte formene.

Sandøy kommenterer (2004, s. 125) at reformen førte til sjokk i media. Når 1996-reformen ble laget ble det også lagt vekt på at en norvagisert stavemåte kunne føre til økt popularitet for norvagisert uttale, altså ville Språkrådet påvirke det muntlige språket gjennom skriftspråket. Sandøy påpeker videre at reaksjonene fra allmennheten generelt sett var svært negative. Det interessante med påstanden til Sandøy er at Språkrådet ellers ikke har hatt særlig fokus på uttale i sine forslag til norvagisering på 1990- og 2000-tallene. Skrift og tale er to veldig forskjellige ting og det er naturlig at det finnes større hindring mot å bruke anglisismer i avistekster enn i talemålet generelt. Hvilken type tekst eller tale det er har også stor påvirkning for graden av kodeveksling og anglisismer. Et eksempel på dette er Morland (2020, s. 88) som konstaterer at det er stor bruk av kodeveksling i en app for chatting slik som Facebook Messenger og at dette fortrinnsvis skjer når kodeveksling kan føre til en kortere eller mer presis melding.

2.5 Hybridkonstruksjoner

Sammenlignet med den generelle forskningen på norvagisering har det ikke vært særlig stort fokus på hybrider og særlig ikke i en norsk kontekst. Men det finnes allikevel en del tidligere beskrivelser av denne kategorien.

Sanchez-Stockhammer (2012, s. 138–139) mener at en hybrid gjerne kan bestå av flere enn to ledd, men at denne kombinasjonen følger så regelmessige steg at hvert ledd i orddanningen kan tolkes som en binær prosess, det vil si at man i det sammensatte ordet *ice cream cone* først kombinerer *ice* og *cream*, og så *ice cream* og *cone*. Det er selvfølgelig underforstått at Sanchez-Stockhammer fokuserer på en mer allmenn klasse hybrider som ligner mer på hva som ellers blir kalt sammensatte ord på norsk, uten krav om at leddene skal komme fra forskjellige språk. Likevel kan også denne mer allmenne klassen brukes for å forstå den lingvistiske prosessen bak norsk hybriddanning. Sanchez-Stockhammer plasserer lån fra andre språk i en egen kategori av hybrider og grammatiske bøyingsformer kan tolkes som hybrider her i motsetning til ord som er helt frittstående, for eksempel ordet *presenting* hvor grunnordet er fra franske *présenter* med germansk grammatisk endelse *-ing* (Sanchez-Stockhammer, 2012, s. 140). En annen type hybrid hun nevner som eksempel er lånoversettelser, som for eksempel det engelske ordet *folk song*, skapt etter analogi med tyske *Volkslied* (Sanchez-Stockhammer, 2012, s. 142). Sanchez-Stockhammer (2012, s. 152) lister opp fem forskjellige typer hybrider:

- Formelle hybrider
- Semantiske hybrider
- Funksjonelle hybrider
- Etymologiske hybrider
- Kommunikative hybrider

Sanchez-Stockhammer forklarer aldri detaljert hvordan hun definerer de forskjellige typene, men hun gir et eksempel på hva hver type kan inneholde. Siden hun bruker frasen *e.g.* (tilsvarende norske «for eksempel») er det viktig å huske at hver type kan inkludere flere andre relaterte undertyper og at eksemplene ikke nødvendigvis dekker hele typen som Sanchez-Stockhammer presenterer. De fem eksemplene hun gir er følgende, i samme rekkefølge (jf. Sanchez-Stockhammer 2012, s. 152):

- Blandinger (for formelle hybrider, og den typen hybrid som denne oppgaven drøfter)
- Ordtak (semantiske hybrider)

- Syntaks (funksjonelle hybrider)
- Språk (etymologiske hybrider)
- Dobbelstemme i romaner (kommunikative hybrider)

Definisjonen som Sanchez-Stockhammer bruker er ganske mye bredere enn den som Sandøy (1997, s. 28, se fullstendig sitat i del 4.4.1 av denne oppgaven) bruker når han definerer en hybrid som «ei blanding av eit tradisjonelt norsk ord [...] og eit norvagisert ledd», selv om han riktig nok aldri eksplisitt påstår at dette er den eneste formen for hybrider. Sandøy sin definisjon faller under Sanchez-Stockhammers første kategori og kategoriseringen til Sanchez-Stockhammer ser ut til å dekke så mye at definisjonen hennes ikke har mye mer til felles med Sandøy sin enn navnet «hybrid». Innen Sandøy sin mer snevre definisjon av hybrider rommes sammensetninger som *crossoversmaker* og *sugardatingside* som da er typiske eksempler på hybrider (begge ordene er hentet fra materialet i 4.4). Begge disse sammensetningene er lik i det at de har engelske forledd og norske etterledd, men det kan også være omvendt selv om dette er noe mer uvanlig. Et eksempel på engelsk etterledd er *overklassejunkie* (også hentet fra 4.4). Hybrider innenfor denne definisjonen tenderer til å være sammensetninger selv om de i meget sjeldne tilfeller skulle kunne være et norsk ord med en utenlandsk grammatisk endelse eller affiks, eller et engelsk ord med norsk endelse eller affiks.

Sanchez-Stockhammer (2012, s. 137) gjør også et forsøk på å komme med en generell definisjon og forklaring av språklige hybrider. Hun hevder tidligere (2012, s. 136) at alle eksempler hun bruker kommer fra engelsk, men at de kunne blitt tatt fra hvilket språk som helst. Med eksemplet *waterbed* konstaterer Sanchez-Stockhammer at det ikke er så enkelt som at leddene har et helt additivt forhold, i stedet skriver hun at forleddet i dette eksemplet har et determinativt forhold til etterleddet. Hun mener også at hybrider er et annet ord for den gruppen sammensatte ord som ikke bindes av regelmessig styrte forhold og at det er på grunn av at pluralsuffikset *-s* er regelmessig på engelsk at ordet *beds* ikke er en hybrid (Sanchez-Stockhammer, 2012, s. 138). Et ord tilsvarende *waterbed*, hvor begge leddene er fra det egne språket, ville ikke vært en hybrid ifølge for eksempel Ásta Svavarsdóttir (2008, s. 26–27) og det kommer det heller ikke til å være i forbindelse med denne oppgaven. Grunnen til at det uansett er verdt å nevne er for å huske at ordet hybrid kan ha svært forskjellig mening for forskjellige personer og at definisjonen som blir brukt i denne oppgaven bare er en av mange muligheter.

Ásta Svavarsdóttir (2008, s. 26–27) definerer hybridord i islandsk som sammensatte av et importert ord og et innenlandsk ord. Ásta fortsetter med å skrive at disse ordene kan ha to mulige opphav, enten et sammensatt ord i opphavsspråket som har blitt halvveis oversatt (hun gir eksemplet *dragdrottning*, islandsk for «*drag queen*») eller en innenlandsk orddannelse der et av leddene er et importord (her bruker hun eksemplet *jeppaferð*, «en tur med jeep», hvor forleddet, som er fullt tilpasset, er lånt inn fra engelske *jeep* mens etterleddet er islandsk). Hun slår også fast et krav for hver type som må oppfylles for at disse to kategoriene skal kunne dannes: «selve ordformen viser ikke hvordan ordet er opstået, men forudsætningen for den første type er at der findes et tilsvarende sammensatt ord i långiversproget, og for den sidste at det fremmede ordled også findes som et selvstændigt ord i islandsk» (Ásta Svavarsdóttir, 2008, s. 27). Hun inkluderer også ord dannet av et innlånt ord avledet med et islandsk suffiks som en type hybrid. Ásta sin definisjon er uten tvil nærmere Sandøy sin definisjon av hybrider (og den definisjon som denne oppgaven bruker) enn Sanchez-Stockhammer sin bredere, mer allmennlingvistiske definisjon. Samtidig er definisjonen til Ásta muligens bredere enn Sandøy sin når det kommer til affikser, siden Ásta uttalt inkluderer dette mens Sandøy ikke spesifiserer hvordan han ser på dette. I denne oppgaven er hybrider hvor affikset er fra et annet språk enn grunnordet inkludert, men i egen kategori (4.4.2.4, hybrider med struktur som skiller seg ut).

Chrystal (1988, s. 15) gjengir at Haugen (1950, s. 221 og 1956, s. 62) deler opp hybrider i sammensetninger som er fullstendig lånt inn og tuftet på utenlandske mønstre (så kalte *loanblends*) og hybridsammensetninger laget på eget mønster (*hybrid creations*), men hun siterer også Castensen (1968, s. 41) som mener at det i praksis sjeldent er mulig å skille disse to kategoriene fra hverandre.

I islandsk konstaterer Ásta at direkte importord er mye vanligere lån enn hybridord. I hennes undersøkelse utgjør direkte importord nesten to tredjedeler av materialet (Ásta Svavarsdóttir, 2008, s. 27–28). Samme statistikk viser at flertallet av de islandske hybridene i materialet til Ásta har importordet som forledd, med et islandsk etterledd, og Ásta påpeker at dette er interessant med tanke på at sammensatte ord bøyes grammatisk avhengig av etterleddet. Unntakene er stort sett meget godt etablerte lånord, blant de utenlandske forleddene forekommer det derimot mange med fullstendig utenlandsk stavemåte og Ásta mener at selve plasseringen av et ord (som for- eller etterledd) kan være et ledd i den morfologiske tilpasningen (Ásta Svavarsdóttir, 2008, s. 28). Numerisk er halvdelen av de importerte etterleddene og to tredjedeler av de importerte forleddene i materialet til Ásta engelsk (Ásta

Svavarsdóttir, 2008, s. 29). Ásta nevner også (2008, s. 43) et godt eksempel på at det ikke alltid er helt lett å adskille rene importord fra hybridord. Som eksempel skriver hun at man kan argumentere for at etterleddet i ordet *internet* har blitt skiftet ut fra det engelske *net* med kort vokal til det islandske ordet *net* med lang vokal.

2.6 Avløserord

Et avløserord er et alternativ til norvagisering. I stedet for å tilpasse et utenlandsk ord går det an å erstatte det med en norsk nydannelse. Sandøy (2004, s. 132) kaller dette *språkreinsing* og gir som eksempler noen av Ivar Aasen sine nydannelser. Aasen sitt landsmål brukte avløserord i større grad enn riksmålet og Sandøy nevner blant annet *midlina* (*ekvator*) og *toppmåt* (*senit*) som noen av nydannelsene til Aasen. I mer moderne tid har også Språkrådet prøvd seg på det samme med forslag på avløserord som *idédugnad* for *brainstorming* og *nakkesleng* for *whiplash* (Sandøy, 2004, s. 136).

Selback og Sandøy (2007, s. 10) forklarer likheten mellom *tilpasning* og *norvagisering* og forskjellen sammenlignet med *fornorsking* slik: «[tilpassing er prosessen som gjer at orda] får ein skrivemåte og ein uttale som er i samsvar med skrive- og uttalemønsteret i dei heimlege og tradisjonelle orda [...] (Tilpassinga av importord i norsk har vorte omtalt som *norvagisering* – til forskjell frå *fornorsking*, som gjeld arbeidet med å skapa norske avløysarord.)». Selback og Sandøy definerer altså *norvagisering* som akkurat det samme som *tilpasning*, men kun i en norsk kontekst mens *tilpasning* kan omhandle andre språk.

Det finnes flere måter å gjøre et utenlandsk importord mer norsk. Man kan, for eksempel, erstatte det med et avløserord. Da må man imidlertid, ifølge Johansson (2003, s. 127), være rask. For hvis et ord først rekker å bli akseptert og brukt i mottakerspråket er det vanskelig å kvitte seg med det igjen. Johansson bruker blant annet *nakkesleng* for *whiplash* og *sandvolley* for *beachvolley* (selv om *volley* også er et engelsk lån er det bedre innarbeidet i norsk enn *beach*) som eksempler på populære avløserord som har vunnet innpass i språket, mens *formgiver* på den andre siden ikke har klart å danke ut *designer*. Chrystal (1991), sitert i Graedler og Johansson, 1997, s. 28), hevder, tuftet på forskning om svenske avløserord, at orddanningsmønstre som er uvanlige i svensk heller ikke blir populære som avløserord. Graedler og Johansson påpeker dette som en mulig grunn til at *stå-opp* ikke har hatt større fremgang med å erstatte *stand-up*.

2.7 Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett at forskjellige teoretiske kilder skiller seg mye fra hverandre på flere punkt, ikke minst kan det være store forskjeller mellom norske og internasjonale kilder, eksemplifisert av hybriddefinisjonene til Sanchez-Stockhammer (2012) og Sandøy (1997).

Språkkontakt er når to språk møtes hos samme individ og denne kontakten påvirker minst ett av språkene. Når det kommer til norsk etter 1945 er den vanligste påvirkningen at engelsk utøver innflytelse overfor norsk og det er også denne kontakten som oppgaven fokuserer på. Språkkontakt kan ha ulike effekter på et språk. Kodeveksling er den kanskje mest åpenbare effekten, men den trenger ikke nødvendigvis å ha en stødig påvirkning på mottakerspråket sitt språkssystem. Når utenlandske ord først blir tatt opp i et annet språk finnes det flere forskjellige måter å håndtere det nye ordet og dermed tilpasse det til det nye språket. I en norsk kontekst heter dette norvagisering og denne prosessen kan skje på forskjellige nivå. I denne oppgaven er det fokus på tilpasningen av stavemåte, men det kan også handle om uttale. Et alternativ til å tilpasse ordet er å lage et avløserord, enten en oversettelse eller et helt nytt ord som skal erstatte det utenlandske. Men ord er ikke bare selvstendige, de kan inngå i sammensetninger og hvis den ene delen er importert fører dette til en hybridkonstruksjon.

3 Metode

3.1 Innledning

I denne delen skal jeg forklare hvilke valg som har blitt tatt i hver og en av de tre delundersøkelsene, spesifikt hvordan og hvorfor jeg har kommet frem til den metodikken som er brukt i oppgaven. Men før jeg grunngir hver delundersøkelse for seg kan det være greit å begynne helt fra starten. Hvorfor er det akkurat disse tre delundersøkelsene?

Alle de tre delundersøkelsene handler om norvagisering. Å prøve å dekke alle aspekt av dette store temaet ville vært umulig å gjøre i en masteroppgave, men å bare fokusere på en ting, hybrider for eksempel, virket heller ikke gunstig. Når det har vært mulig å dypdykke på denne måten innen tre forskjellige temaer ville det vært artifiisielt å begrense seg til et av temaene for så å forlenge teksten nok til å oppfylle de formelle kravene. Samtidig er det tydelig at flere delundersøkelser enn disse tre ville risikert å gjøre oppgaven for lang. Tre delundersøkelser forefaller derfor å være et greit kompromiss mellom bredde og dybde.

To av delundersøkelsene kan sies å være nærmere hverandre enn hva som er tilfelle for den tredje delundersøkelsen. Her er det snakk om de to første, nemlig «4.2 Bruk av norvagiserte former i perioden 2012–2019» og «4.3 Bruk av unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019». Begge deler en grunnleggende metodologi der materiale fra korpus har vært brukt for å belyse temaet. Å bruke et aviskorpus fører med seg den fordelten sammenlignet med å lese gjennom en samling aviser at det mulige materialet blir så mye større og dermed statistisk sikrere. Når det gjelder den første delundersøkelsen har bruk av korpus også den fordelten at det er samme metode som Andersen (2012) bruker for å nå frem til sine tall og derfor kan man sammenligne en utvikling av bruk av norvagiseringer mellom to perioder.

Forskjellen mellom de to første delundersøkelsene er at importordene som blir undersøkt i den første delen er normerte norvagiseringer (av Språkrådet), mens importordene i den andre i stedet er unormerte, det vil si at norvagiseringene er spontane i den forstand at de ikke er offisielle og ikke er legitimerte av offisielle organer som Språkrådet. Den tredje delundersøkelsen, «4.4 Nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017-2019», skiller seg litt mer ut og dette er bevisst. Etter fokus i de to første delundersøkelsene på kvantitative resultater har undersøkelsen av hybrider et tydelig kvalitativt fokus. Samlet er dette altså tre delundersøkelser som har mye til felles (som for eksempel bruk av korpus), men som også samtidig undersøker forskjellige aspekt og perspektiver av fenomenet norvagisering.

Kapitlet er organisert slik at undersøkelsen av normerte norvagiserte former blir beskrevet i 3.2, av unormerte norvagiserte former i 3.3 og av hybrider i 3.4.

3.2 Metode for å undersøke normerte norvagiseringer i perioden 2012–2019

Målet med denne delundersøkelsen er å sammenligne bruk av norvagiseringer som Gisle Andersen (2012) undersøkte i perioden 1998-2012 med bruk av samme sett av norvagiseringer i perioden 2012-2019. Dette er gjort i det øyemed å undersøke om norvagiseringene har økt i bruk fra Andersen sin undersøkelse eller til og med fått redusert bruk. Det hadde vært mulig å lage et eget datasett og dele inn korpussøket etter en tidligere og en senere periode, men gjennom å referere til Andersen sin undersøkelse kobles delundersøkelsen til tidligere forskning som har blitt utført på dette området.

Det er 51 ordpar som har blitt undersøkt og ordpar vil i denne oppgaven si kombinasjonen av den norvagiserte og den ikke-norvagiserte formen til det samme ordet, for eksempel *charter* og *sjarter*. Disse ordparene er akkurat de samme i Andersen sin undersøkelse og i denne undersøkelsen.

Andersen undersøker 1998 til 2012, en periode som er litt lenger enn mitt fokus, 2012 til 2019. Dette er imidlertid umulig å unngå for den som vil sammenligne Andersen sitt tidsrom med en senere periode, siden en undersøkelse med like mange år ville bestått av årene 2012 til 2026. Dette er uansett ikke noe stort problem. Det medfører at leseren ikke direkte kan sammenligne de absolutte tallene fra de to undersøkelsene (328 018 treff i Andersen, 83 040 i undersøkelsen min), men begge undersøkelsene har et stort nok antall treff til at prosentatsene skal kunne sammenlignes med hverandre.

Det er uansett ikke sikkert at det hadde gått an å direkte sammenligne like lange perioder. Mye kan skje på 20 eller 30 år og det er ikke gitt at en avis vil publisere akkurat like mange eller lange saker i 2019 som den gjorde i 1999. En skjevfordeling i mengden ord som er inkludert i materialet ville ført med seg at en direkte sammenligning av tall ikke er gunstig, selv om den teoretiske tidsavgrensningen hadde vært nærmere Andersen enn hva som er tilfelle i denne delundersøkelsen.

Metodemessig ligger den nye delundersøkelsen nærme det som Andersen foretok seg, dette for at resultatene skal kunne sammenlignes i så stor grad som mulig. Men hvor Andersen

brakte en halvt automatisert kodet løsning for å utelukke falske positive har det blitt foretatt manuell leting i det nye materialet, siden jeg savner kunnskap om koding. Siden hvert eneste treff har blitt gjennomgått skal ikke disse avvikene ha noen statistisk påvirkning. Det handler sannsynligvis om gjentakelser i den nye undersøkelsen (siden for eksempel en NTB-tekst kan være plukket opp i flere aviser, noe som er vanskelig å merke i en manuell leting) og utenlandsk kodeveksling eller metaspråklig bruk i Andersen sin undersøkelse (siden fjerning av kodeveksling og metaspråklig bruk er vanskeligere å automatisere).

Selve tallene som danner grunnlaget for denne undersøkelsen ble hentet fra et norsk aviskorpus, samme kilde som Andersen brukte, men med andre tidsinnstillinger. Den versjonen som har blitt brukt i denne delundersøkelsen ligger på UiB-siden Korpuskel (<https://clarino.uib.no/korpuskel/corpus-list>) og ligger der under overskriften «Aviskorpus (Bokmål)», i beskrivelsen også kalt «Norwegian Newspaper Corpus (NNC) Bokmål version». Mjelde (2018) beskriver det som «et monitorkorpus, og uttrykker med det å representere samtidsspråk ettersom det kontinuerlig innhenter nye data». Dette korpuset blir kontinuerlig oppdatert, har over 2 milliarder ordformer og når denne setningen blir skrevet i april 2021 er siste oppdatering 10. mars 2021. At jeg valgte å allikevel avgrense søket til senest 2019 hadde to årsaker. Den ene var for å få et jevnt resultat med kun fullstendige år, og den andre at datainnsamlingen begynte høsten 2020. Å inkludere 2020 ville i tillegg også ha medført en risiko for at de mange artiklene om det nye koronaviruset hadde innført skjevheter i det statistiske grunnlaget for denne delundersøkelsen. Som tidligere poengtert viste det seg umulig å finne en like lang periode som Andersen brukte, uten massiv overlappning. Til slutt ble overlappingen året 2012, for å få med hele dette året som kun er delvis undersøkt i Andersen, da artikkelen hans ble publisert i 2012.

Søket for hvert av de 51 ordparene har blitt gjort i vinduet «Avansert søk» i Korpuskel-fanen «Distribusjon» (<https://clarino.uib.no/korpuskel/distribution>). For å finne hvert treff, inkludert bøyingsformer for de ordene som kan bøyes, har jeg brukt en søkestreng av typen:

```
"catering.?.?.?" :: year # "2012-2019"
```

Ordet «catering» er her selvfølgelig kun et eksempel. Spørsmålstegnene markerer at et ord vil vises blant søkeresultatene om ordet inneholder bokstavsfølgene «catering» og inntil tre bokstaver eller symboler til. At det er tillatt med akkurat tre etterfølgende tegn er for å fange opp bøyingsformer, siden alle mulige bøyingsformer for adjektiv og substantiv vil legge til maksimalt tre tegn på bokmål. Det aktuelle søket inkluderer altså ikke bare «catering», men

også «catering», som også teller. De fleste sammensatte ord faller bort av seg selv når det bare er tillatt med tre tegn til og ingen sammensatte ord er tatt med i resultatet siden det ville medført et urealistisk krevende manuelt arbeid å telle alle sammensatte ord for hånd i tillegg. Det finnes andre måter å begrense et utvalg på, for eksempel med hva Losnegaard og Lyse (2012, s. 131) kaller *chagrams*, bokstavsrekkefølger som *kjø* som aldri forekommer i utilpassede anglismer, men jeg har ikke sett et behov for å lage en sånn liste siden det manuelle arbeidet med tre fribokstaver er forholdsvis lite.

For å være konsekvent er alle sammensatte ord som har blitt igjen med «tretegnssøket» derfor sløffet for hånd, med det samme eksemplet gjelder dette for eksempel «cateringbil» og «cateringmat». Disse 12 respektive 17 treffene (for «cateringbil» respektive «cateringmat») innenfor det aktuelle tidsrommet er dermed ikke tatt med i de tallene som blir presentert innenfor delundersøkelsen. Grunnen til at de ikke er tatt med i 4.4, selv om disse ordene er hybrider, er at hybriddelen er kvalitativ og ikke kvantitativ, i tillegg til at den bare undersøker spesifikke dager over tre år (den 14. i hver måned). Årsmarkeringen i søkestrengen har vært den samme gjennom hele delundersøkelsen, siden det undersøkte tidsrommet er helt likt for alle undersøkte ordpar. Det er derfor egentlig bare de første tegnene i strengen som skiller seg fra søk til søk.

Etter denne manuelle utlukingen av falske positive (hvor antallet treff på «catering» synker fra 288 til 251 i resultatene) blir alle tall ført inn i et regneark i programmet Microsoft Excel. Det undersøkte ordparet er helt likt med Andersen sitt og for å gjøre sammenligningen lettere blir den nye dataen lagt inn ved siden.

Engelsk form	Norsk form	Eng. GA	No. GA	% GA	Eng. IJHJ	No. IJHJ	% IJHJ	Sett	Merknad
catering	keitering	996	0	0,0 %	251	0	0,0 %	1997	
overhead	overhedd	200	0	0,0 %	39	0	0,0 %	1997	
choke	sjåk	31	0	0,0 %	36	0	0,0 %	1997	
snacksy	snaksy	23	0	0,0 %	4	0	0,0 %	1997	
charter	sjarter	10450	0	0,0 %	986	0	0,0 %	1997	

Figur 1: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 1

Hver rad har de samme ti kolonnene å forholde seg til. Disse er a) «engelsk form», b) «norsk form», c) «eng. GA», d) «no. GA», e) «% GA», f) «eng. IJHJ», g) «no. IJHJ», h) «% IJHJ», i) «sett» og j) «merknad». I disse ti kolonnene er den relevante infoen om hvert ord samlet. De ti kolonnene kan forklares på følgende måte: a) «utilpasset form av ordet», b) «tilpasset form av ordet», c) «frekvens av utilpasset form i Gisle Andersen», d) «frekvens av tilpasset form i Gisle Andersen», e) «prosentuell mengde av tilpasset form i Gisle Andersen», f) «frekvens av

utilpasset form i Isak Johannes Höghäll Johnsson», g) «frekvens av tilpasset form i Isak Johannes Höghäll Johnsson», h) «prosentuell mengde av tilpasset form i Isak Johannes Höghäll Johnsson», i) «årstall som den foreslåtte norvagiseringen ble offisielt vedtatt av Språkrådet» og j) «merknad om forandring i metode grunnet spesielle hensyn». Hva gjelder den siste kolonnen er det her det står i de fem tilfellene hvor jeg bare har søkt etter grunnformen til et ord, fordi bøyningsformene til den tilpassede og utilpassede formen skli inn i hverandre, og for å opplyse om at jeg i ett tilfelle har søkt etter de sammensatte ordene «carvingski» og «karvingski» siden «carving» og «karving» er så pass uvanlige ord innenfor resultatet.

Et eksempel på hvordan en av disse Excelradene kan se ut er a) «catering», b) «keitering», c) «996», d) «0», e) «0,0 %», f) «251», g) «0», h) «0,0 %», i) «1997» og j) « ». Lengst nede i arket er summen av GA og IJHJ sine utilpassede og tilpassede treff, og tilpasningsprosenten på disse. Rekkefølgen er a) utilpassede former i GA, b) tilpassede former i GA, c) prosent tilpassede former i GA, d) utilpassede former i IJHJ, e) tilpassede former i IJHJ og f) prosent tilpassede former i IJHJ.

257469	70549	21,5 %	72738	10302	12,4 %
--------	-------	--------	-------	-------	--------

Figur 2: Den ovennevnte avsluttende raden i Excel-ark nummer 1

Med denne dataen plassert i et Excel-ark har jeg skrevet en redegjørelse for artikkelen av Andersen som er grunnlag for sammenligningen, for å kunne sammenligne på så mange punkt som mulig. Hver setning er ikke gjengitt, en slik mengde av detalj hadde gjort en gjennomgang poengløs, men det er en gjennomgang som er grundig nok. At referatet er så grundig er for at leseren skal få en god forståelse av både teorien og resultatene som Andersen presenterer uten å måtte være kjent med artikkelen til Andersen på forhånd. Derfor er resultatene til Andersen presenterte i sin helhet, siden denne sammenligningen er helt nødvendig for den nyere undersøkelsen med de samme ordene som Andersen undersøker.

Deretter presenterer jeg den nyere undersøkelsen av de samme ordene, med mindre fokus på teori siden dette er en del av kapittel 2. Både Andersen sine resultater og de nyere resultatene blir presentert med samme tall som i Excel-arket, men for å gjøre presentasjonen ryddigere og lettere å lese er det laget en tabell med kopi av resultatene direkte inni Microsoft Word, med kolonnebredde tilpasset til bredde på siden. Disse tabellene er delt inn etter hvilket år som norvagiseringen ble vedratt av Språkrådet, henholdsvis 1996, 2004 og unormert. Den siste kategorien er seks ord uten offisiell norvagisering. De valgt ut av Andersen og disse seks

ordene hører til denne kategorien for å fullføre sammenligningen. Selv om de teknisk sett hører sammen med ordene i neste delundersøkelse ville det kun ført til mer forvirring å plassere sammenligningen mellom disse seks ordene og Andersen sine resultater i et annet delkapittel. For å unngå dubletter blir disse seks ordene heller ikke inkludert i tabellene for neste delundersøkelse, selv om de altså er unormerte norvagiseringer.

Etter å ha presentert de to resultatene blir det sammenligning og analyse. Siden de tre delundersøkelsene er så innbyrdes forskjellige ligger analysen under hver delundersøkelse (men under egen underoverskrift) i stedet for under eget kapittel. Dette er ikke minst for å skape sjanse til en sammenligning mellom de to undersøkelsene i denne delundersøkelsen, men også for å skape mer selvstendighet for kapittelet med sammenligning.

For å skape konsekvens mellom presentasjonene av undersøkelsene på den ene siden og sammenligningen og analysen på den andre er sammenligning og analyse delt opp i samme system av underoverskrifter som presentasjonene, med kategorier for 1996, 2004 og unormert. For å trekke sammen disse kategoriene kommer en liten oppsummering på slutten, som oppsummerer hele delundersøkelsen, men ikke går utenom det (dette kommer i 4.2.3.5).

3.3 Metode for å undersøke unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019

Formålet til denne delundersøkelsen er delvis et speilbilde av den forrige, men av praktiske grunner er metoden noe annerledes. For det første finnes det ingen data fra Andersen (2012) å sammenligne med, de seks unormerte ordene som han presenterer er inkludert i den forrige delundersøkelsen, og det finnes av forståelige grunner ingen liste fra Språkrådet over unormerte ord å sammenligne med. Derfor har jeg i mangel på en liste med ord skapt min egen, basert på ord jeg har hørt fra nærmiljøet mitt (venner og andre), lest eller selv brukt. Jeg har også laget noen regler ved lagning av listen, for å kunne holde valget av ord på listen så konsekvent som mulig og for å unngå gjentakelse av andre deler av oppgaven.

1. Ordene må ikke finnes i Bokmålsordboka på søketidspunktet, hverken i opphavlig eller norvagisert form
2. Ordene må ikke ha en foreslått norvagisering av Språkrådet på søketidspunktet
3. Ordene må ikke være med i en annen delundersøkelse
4. Ordene må være ord jeg selv har noe kjennskap til, for å troverdig kunne avgjøre kontekst

5. Ordene må være av engelsk opphav, eller laget med engelsk inspirasjon (for eksempel det «ikke-autentiske» *snacksy* i den forrige delundersøkelsen)
6. Ordene må i noen grad representere forskjellige ordklasser

Dette resulterte til slutt i en liste bestående av 47 ord, skjønt to av disse ikke helt passer inn med de andre siden den opphavlige formen tilfeldigvis sklir så godt inn i norsk skrivemåte at det er vanskelig å tenke seg hvordan en tilpasning ville se ut. Men siden dette var nye ord som blir hyppig brukt i det moderne norske ungdomsspråket ville det vært mer artifiisielt å ekskludere disse ordene enn å inkludere dem på lik linje med de andre ordene i listen. Siden jeg ikke visste hva resultatene skulle bli før jeg laget listen er det også noen ord som ikke forekommer i det hele tatt i korpuset innenfor det aktuelle tidsrommet. Noen flerordsuttrykk er også tatt med fordi de fungerer som faste fraser på norsk, jf. *by the way*.

Siden det ikke finnes noen vedtatte norvagiseringer for disse ordene har jeg laget liste over mulige norvagiseringer av disse ordene for å undersøke om noen slike finnes i perioden. Grunnen til dette er generelt at jeg har sett et ord skrevet på denne måten på internett eller i tekstmeldinger. Hvor dette ikke har vært mulig, oftest fordi norvagisering av et ord er uvanlig eller ikke-eksisterende, så har jeg søkt etter forskjellige stavemåter på nett og/eller gått for hva som virker uttalemessig mulig. I noen tilfeller hvor jeg aldri har sett en norvagisert stavemåte har jeg valgt å søke etter flere mulige fonetiske tilnærminger.

Som i den forrige delundersøkelsen har jeg brukt Aviskorpus (bokmål)

(<http://clarino.uib.no/korpuskel/landing-page?identifiser=avis-nno&view=short> alt.

<http://avis.uib.no/>) og med en lignende søkestreng som i den forrige delundersøkelsen.

Samme tidsrom er også undersøkt og metoden er generelt tilpasset til å kunne sammenlignes så mye som mulig med den som blir brukt i den forrige delundersøkelsen.

Flerordsuttrykk har en litt annerledes søkestreng med flere separerte ord og ingen spørsmålstegetegn for å markere flere tillatte tegn, siden disse ikke bøyes. Her følger eksempel både på den normale søkestrengen med plass for tre etterfølgende tegn, og søkestrengen for flerordsuttrykk, hvor det i stedet er flere ord delt inn med sitattegn.

```
"smooth.?.?.?" :: year # "2012-2019"
```

```
"by" "the" "way" :: year # "2012-2019"
```

På samme måte som i den forrige delundersøkelsen måtte det til et manuelt arbeid hvor feilkilder som at disse flerordsuttrykkene forekommer i engelske tekster har blitt utelukket,

fulgt av at ordene har blitt plassert inn i et Excel-ark. I dette Excel-arket er det seks kolonner for hver rad, nemlig henholdsvis a) «engelsk form», b) «norsk form», c) «eng. IJHJ», d) «no. IJHJ», e) «merknad» og f) «ordklasse», med betydningen a) «utilpasset form av ordet», b) «tilpasset form av ordet», c) «frekvens av utilpasset form i Isak Johannes Höghäll Johnsson», d) «frekvens av tilpasset form i Isak Johannes Höghäll Johnsson», e) «ekstra informasjon eller merknad om forandring i metode grunnet spesielle hensyn» og f) «ordklasse». Et eksempel på dette er raden a) «fucke», b) «føkke/fåkke/fakke/fukke», c) «205», d) «68», e) «norske former: 66/3/2/0», f) «ver» (for «verb»). Og nedenfor er noen flere rader vist:

Engelsk form	Norsk form	Eng. IJHJ	No. IJHJ	Merknad	Ordklasse
dig	digg	0	1030		Adj
spacet	speisa/speiset	7	97		Adj
smooth	smud	184	16		Adj
keen	kin	142	1		Adj
wack	wækk/vækk	0	0		Adj

Figur 3: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 2

Samtidig som denne dataen har blitt laget i Excel har jeg plassert eksempler i det samme Word-arket som delundersøkelsen senere har blitt skrevet rundt. Siden det ikke finnes noe tidligere datasett å sammenligne med sånn som i forrige delundersøkelsen er denne delundersøkelsen noe mer kvalitativ, selv om den akkurat som den forrige fremdeles har et kvantitativt fokus. I den grad det har vært mulig (mange mulige norvagiseringer forekommer ikke i det hele tatt innenfor tidsrommet, eller så forekommer de bare en eller to ganger) så har jeg inkludert mellom tre og fem eksempler av hver stavemåte. Jeg har i så stor grad som mulig prøvd å variere året treffet kommer fra, bøyingsformen til ordet, avisen ordet kommer fra og kontekst eller teksttype som ordet kommer fra. Men siden dette er utvalgte eksempler fra et større datasett er det viktig å poengtere at det ikke går å trekke noen sikre statistiske konklusjoner basert på hvilke aviser som er representerte i eksemplene og det er heller ikke dette som er formålet med delundersøkelsen. Noen tendenser går derimot an å finne.

Jeg har delt inn de 47 ordene i en samling underoverskrifter basert på hvor vanlige eller uvanlige de er. Dette er underoverskrifter som «de norvagiserte» og «de utilpasselige».

- *De ubøyelige* er adverb og kan derfor ikke bøyes
- *De ganske vanlige* er ord med flere norvagiserte treff, men flere originale
- *De norvagiserte* er de ordene hvor norvagiseringer er vanligere enn original form
- *De ikke helt norvagiserte* er ord med mange norvagiserte treff, men flere originale

- *De nesten ikke norvagiserte* er ord som har blitt norvagisert én eller ingen gang
- *De tilpasselige* er ord hvor all mulig tilpasning vil være identisk med original form
- *Flerordsuttrykkene* er faste uttrykk satt sammen av mer enn ett ord
- *De som ikke finnes i avisene* mangler treff for begge former

Under hver underoverskrift blir hvert ord presentert hver for seg, med noen eksempler på bruk. I hvert eksempel står det aktuelle ordet i fet stil for å tydelig skille seg ut fra setningen som omgir. Etter setningen med kontekst står det i parentes hvilken avis som er kilden og hvilken dato eksemplet er hentet fra (for eksempel BT, 14. juli 2019). Setningene er hentet fra den Korpuskel-fanen i Aviskorpus –bokmål som heter «Konkordans» (<https://clarino.uib.no/korpuskel/concordance>) og manuelt gjennomgått for å finne eventuelle feilkilder. Denne fanen viser hvilken kontekst som omgir søketreffet. I listen over søketreff ser man omtrent ti ord før og ti ord etter søketreffet, men gjennom å klikke på søketreffet kommer hele den aktuelle artikkelen opp i uformatert form. Dette har vært nødvendig å gjøre i tilfeller hvor kontekstsetningen har vært spesielt lang.

I denne delundersøkelsen blir analysen for hvert enkeltord presentert samtidig som selve ordet. Dette blir mer ryddig i en delundersøkelse med så mange eksempler som tar opp plass, men eksemplene er også helt nødvendige for å si noe om i hvilken kontekst hvilke former av et ord blir brukt.

3.4 Metode for å undersøke nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017-2019

Denne delundersøkelsen skiller seg fra de to tidligere gjennom å ikke fokusere på sammenligning av en norvagisert og en unorvagisert form av et ord. Også det viktigste punktet er likt da denne delundersøkelsen også bruker korpus for å komme frem til resultatene sine. Det er derimot et mindre delkorpus som tilhører Aviskorpus – bokmål, nemlig Norsk nyordskorpus og nærmere spesifisert fanen «Anglicisms» på siden for klassifiserte nyord, hvor de er listet opp dag for dag (for eksempel <http://korpus.uib.no/avis/nye/klasse/2019/20190714/anglicisms.html> for 14. juli 2019, en av dagene i delundersøkelsen). For å samle materiale for denne delundersøkelsen har 36 dager blitt undersøkt, den 14. hver måned mellom 2017 og 2019. Akkurat som med de andre delundersøkelsene er tanken her å få et moderne materiale uten at de spesielle hendelsene i 2020 påvirker utvalget.

Det er også viktig å nevne at det finnes mange feilkilder i kildematerialet. Grammatiske bøyninger som tidligere ikke er attestert i korpuset har for vane å plutselig stå listet som «anglismer». Det samme gjelder med ord på andre språk eller ord som har blitt stavet feil, i lenken over er ett av treffene *brusmerkets* som er en bøyning av et tidligere attestert (ikke-engelsk) ord, ett år tidligere (14. juli 2018, <http://korpus.uib.no/avis/nye/klass/2018/20180714/anglicisms.html>) er ett av treffene *bisexuellas* som er et eksempel på neste kategori, ord fra andre språk (i dette tilfelle svensk, navnet er en del av en organisasjon med et navn på svensk). Enda et år tidligere, 14. juli 2017 (<http://korpus.uib.no/avis/nye/klass/2017/20170714/anglicisms.html>), gir et tydelig eksempel på den tredje nevnte feilkilden, normale, integrerte, men feilstavede ord. Her er ett av treffene *kliamavtrykket* [sic!] for det norske sammensatte substantivet *klimaavtrykket*. Disse feilkildene er som sagt mange, men utgjør egentlig ikke noe problem i det hele tatt siden undersøkelsen er kvalitativ i stedet for kvantitativ og feilkildene blir tydelige i lyset av konteksten ordene står i.

Også for denne delundersøkelsen begynner alt med et Excel-ark. Arket har kolonnene «dato», «ord», «kontekst», «ordklasse forledd», «etymologi forledd», «finnes i NAOB forledd», «ordklasse etterledd», «etymologi etterledd» og «finnes i NAOB etterledd». Dette uttolkes som «dato for forekomst», «aktuell hybrid», «setningen rundt hybridene», «grammatisk ordklasse til forleddet», «språk som forleddet kom til norsk fra ifølge NAOB», «finnes forleddet i NAOB?», «ordklasse til etterleddet», «språk som etterleddet kom til norsk fra ifølge NAOB» og «finnes etterleddet i NAOB?». NAOB er Det Norske Akademis ordbok og grunnen til at den er brukt som kilde i stedet for Bokmålsordboka er at NAOB har flere ord og at det derfor blir lettere å finne ut etymologien til ord. I eksemplet neden er ikke alle ordene tatt med i selve delundersøkelsen, på grunn av at anglisismekategorien samler alle ukjente ord har vi feilkilder som «minussonen», «postomtalen» og «storebrorrolle» her.

Dato	Ord	Kontekst	Ordklasse for	Etymologi for	Finnes i NAOB for	Ordklasse etter	Etymologi etter	Finnes i NAOB etter
14.01.2017	all inclusivepakke	For å gjøre det enkelt for	adverb	engelsk	ja	substantiv	engelsk	ja
14.01.2017	minussonen	Vi gjør så godt vi kan i mir	substantiv	latin	ja	substantiv	fransk	ja
14.01.2017	postomtalen	I postomtalen står det at i	substantiv	fransk	ja	substantiv	norsk	ja
14.01.2017	storebrorrolle	Kina regnes som landets	substantiv	norsk	ja	substantiv	tysk	ja
14.01.2017	trimprofil	Det ble også overskrifter	substantiv	engelsk	ja	substantiv	italiensk	ja
14.01.2017	utendørsjacuzzi	For å gjøre det enkelt for	adjektiv	norsk	ja	substantiv	engelsk	ja

Figur 4: Eksempel på noen rader hentet fra Excel-ark nummer 3

Siden denne delundersøkelsen som tidligere nevnt skiller seg litt fra de to tidligere så har dette delkapittelet en kort teoretisk innledning kalt «Definisjon» (se 4.4). Den er ikke lang siden det allerede har blitt presentert et helt kapittel med teori, men det er uansett viktig å innlede

delundersøkelsen med grunnlag for definisjon siden definisjonen til begrepet *hybrid* er så omdiskutert.

Etter dette følger hybridene, nå sortert inn i tre kategorier og ellers formatert som eksemplene i den forrige delundersøkelsen. De tre kategoriene er «engelsk som forledd», «engelsk som etterledd» og «øvrige». Det er ikke alle ord fra Excel-arket som har blitt med siden det ofte er et spørsmål om smak og behag hva som er en hybrid eller ikke. Ofte går det heller ikke å finne ut når et ord kom inn i norsk, noe som gjør det vanskelig og usikkert å analysere hvorvidt et ord er en integrert del av norsk som bare har fått beholde stavemåten sin, eller om det enda ikke er en del av norsk. For en ting er sikkert, det går ikke å bare se på etymologi her. Mange opprinnelig utenlandske ord har vært en del av norsk i hundrevis av år og i praksis er det ingenting som skiller disse ordene fra et opprinnelig norsk ord. Det er til og med sånn at de norrøne leddene er i et mindretall blant de «norske» leddene. Derfor bør det være underforstått at jeg uansett etymologi regner etterleddene til ordene i kategori 4.4.2.2. som norske og det samme gjelder forleddene i kategori 4.4.2.3.

Et ord som er med, men faller under kategorien for «øvrige» er *hamburgerstunt*. Er forleddet integrert, er etterleddet integrert eller er begge/ingen av leddene integrerte? Svaret på det vil forandre hvilken kategori *hamburgerstunt* blir plassert i og det kan derfor være greit å ta utvalget med en klype salt. Dette er ikke en kvantitativ delundersøkelse, laget for å sammenligne tallene til de forskjellige kategoriene. Det er en viss mengde sånn info, men det viktige er at se på hvordan hybridene er utformet.

Individuell analyse følger under hvert ord med samlet analyse og diskusjon på slutten. Den individuelle analysen nevner blant annet grammatikken til disse hybridene, etymologien og eventuelle relevante informasjonspunkt om konteksten til setningen (hvis det ikke fremgår fra selve setningen).

4 Tre delundersøkelser – funn og analyser

4.1 Innledning

Dette kapittelet er kjernen i selve oppgaven og jeg kommer her til å presentere funn fra de tre delundersøkelsene som alt er blitt introdusert tidligere i tillegg til analyser for hver av undersøkelsene. Først kommer 4.2, Bruk av norvagiserte former i perioden 2012–2019, en delundersøkelse som tar for seg den tidsmessige utviklingen av (hovedsakelig) normerte norvagiserte former. Så kommer 4.3, Unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019, hvor delundersøkelsen er laget på samme premisser som 4.2, men med forskjellen at ingen av disse ordene er i Bokmålsordboka. Til slutt er 4.4, Nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017–2019, hvor metoden som spesifisert i kapittel 3.4 er annerledes fra de andre to delundersøkelsene. I stedet for å fokusere på *hvor mange* hybrider det finnes er fokus i 4.4 *hvordan* hybridene er formet og hvordan de blir brukt.

4.2 Bruk av norvagiserte former i perioden 2012–2019

4.2.1 Gisle Andersen sin undersøkelse 1998–2012

4.2.1.1 Presentasjon av undersøkelsen

Jeg kommer i denne undersøkelsen å ta for meg å analysere hvordan bruken av norvagiserte former av anglisismer har forandret seg mellom periodene 1998–2012 og 2012–2019. For å kunne ha noe å sammenligne mine egne resultater fra den senere perioden med så skal jeg innlede med en grundig gjennomgang av det jeg bruker som sammenligningspunkt, en artikkel av Gisle Andersen som undersøker anglisismer mellom 1998 og 2012.

Gisle Andersen sin artikkel *A corpus-based study of the adaptation of English import words in Norwegian* ble publisert i 2012 som en del av boken *Exploring Newspaper Language: Using the web to create and investigate a large corpus of modern Norwegian*, med Andersen selv som redaktør.

Den første setningen i abstrakten hans er «this paper focuses on English influence on Norwegian lexis and addresses the orthographic adaptation of import words, such as the change from *blog* to *blogg*, or *squash* to *skvåsj*» (Andersen, 2012, s. 157). Han velger å gjøre dette med hjelp av et korpus.

I introduksjonen sin slår han fast at engelsk påvirkning i det norske språket forekommer på flere nivå, men at den delen av språket som blir påvirket mest er den leksikalske delen (Andersen, 2012, s. 157). Den aktuelle artikkelen handler spesifikt om ortografisk tilpasning av engelske ord, det Andersen kaller «norwegification» (Andersen, 2012, s. 158) (på norsk norvagisering). Han konstaterer også at prosessen med norvagisering enten kan ta sitt utgangspunkt i et vedtak av en myndighet (for eksempel Språkrådet, men i dette tilfelle Norges forskningsråd) eller at det kan komme i «naturlig» bruk, uten å være normert (dette med unormerte norvagiseringer blir nærmere undersøkt i andre deler av oppgaven som 4.3).

Andersen (2012, s. 158) lister tre forskningsspørsmål som han mener er sentrale for artikkelen:

- To what extent have writers in the Norwegian Newspapers Corpus started using the norwegified spellings of import words recommended by the Norwegian Research Council?
- To what extent are recent import words in the Norwegian Newspapers Corpus characterised by unsolicited, user-initiated spelling adaptation?
- What can this tell us about the ‘success criteria’ for norwegification, that is, what characterises words that are frequently norwegified as supposed to those that are not, in terms of their orthographic complexity, phonological structure, collocational features, inflectional and derivational morphology or semantic features?

Andersen legger med andre ord fokus på forskjellen mellom norvagisering som er «spontan», det vil si unormert, og norvagisering som man kan kalle «planlagt», det vil si normert av en organisasjon, sånn som Norges forskningsråd her eller Språkrådet i andre situasjoner. Til slutt nevner han også at artikkelen ikke er ment som et innlegg i språkdebatten, men heller for å illustrere hvor nyttig korpusbruk kan være innen et tema som dette (Andersen, 2012, s. 158–159).

I underkapittel to velger Andersen å definere ordene han bruker. Dette underkapittelet kaller han «Concepts and terminology». Med henvisning til Sandøy (1997, s. 13) velger han å lage en forskjell mellom begrepene *lånord* og *fremmedord*, der forskjellen er at *lånord* er opphavlig utenlandske ord som nå er fullstendig integrerte i det norske språket, mens *fremmedord* i denne artikkelen blir brukt om utilpassede ord (Andersen, 2012, s. 159). Han bruker ikke noe spesifikt begrep for de ordene som er et sted underveis i prosessen, men velger heller å bruke norvagiseringsbegrepet for å dekke denne forandringen. «The relation between foreign words and loan words should therefore be seen as a continuum rather than a

dichotomy», slår han også fast (Andersen, 2012, s. 160) og konstaterer dermed at det ikke er noe stort skille mellom lånord og fremmedord.

Tilpasning, skriver han, kan påvirke både morfologi, fonologi, ortografi og semantikk (Andersen, 2012, s. 159). Men siden denne artikkelen er korpusbasert kommer han kun til å legge vekt på den ortografiske tilpasningen. Han definerer norvagisering i denne konteksten som en prosess der et fremmedord får en stavemåte i samsvar med norske skriveregler og dermed blir til et lånord. Han påpeker imidlertid også at denne tilpasningen ikke alltid skjer til 100 prosent, men at den noen ganger stopper eller pauser underveis (Andersen, 2012, s. 160).

Han definerer noen forskjellige følger av den engelsk påvirkningen. *Avløserord* definerer Andersen som morfemiske bytter basert på materiale fra målspråket, *loan translations* (låneoversettelser) som analogiske erstatninger av forskjellige deler av et fremmedord med innenlandske oversettelser og *neosemanticism*, når et allerede eksisterende ord i språket får en ny eller utvidet semantisk betydning grunnet annen betydning i engelsk (Andersen, 2012, s. 160), *neosemanticism* kan også kalles *semantic loan*. Andersen konstaterer til slutt også at engelsk påvirkning kan skje på mer abstrakte måter, for eksempel gjennom å låne inn affikser eller interjeksjoner.

I det tredje underkapittelet, «Previous research on norwegification», går Andersen gjennom hva som tidligere har blitt skrevet innen det aktuelle området. Blant annet henviser han til prosjektet *Moderne importord i språka i Norden* (se kapittel 2) – men også til blant andre Sandøy (1997), Johansson og Graedler (2002) og Graedler og Kvaran (2010).

Underkapittel nummer fire, «Inventory, data and methods», forklarer metoden som blir brukt i undersøkelsen og presenterer korpuset han bruker, Norsk aviskorpus. Han forklarer at han har brukt flere spesielle tilpasninger hvor det har vært bruk for det, blant annet har han for noen ord søkt både etter bokmåls- og nynorskform, samtidig som han konstaterer at han ikke har søkt etter hybridformer hvor kun ett av leddene er tilpasset (for eksempel den hypotetiske formen *breikdance*) og heller ikke hva han kaller for «unsolicited forms» sånn som *ræpp*, et ord som ikke er normert, men der det finnes en normert versjon (*rap* eller *rapp*). (Andersen, 2012, s. 165).

Det er tre forskjellige datasett som utgjør undersøkelsen. 36 anglisismer fra Språkrådets rettskrivning 1996 (en av disse er *snaksy* som ikke er en ekte anglisism, men formet etter engelsk mønster), 13 anglisismer fra Språkrådets rettskrivning 2004 og seks anglisismer som

ikke har en normert norvagisert form (Andersen, 2012, s. 165–166). Over de neste få sidene går Andersen i detaljer om Korpuskel (siden hvor Norsk aviskorpus og andre korpus ligger tilgjengelig) og grensesnittet på denne siden. Han beskriver metoden han bruker for å komme frem til de endelige tallene. Først et søk i Korpuskel, for så å halvautomatisk luke ut ord som *manuskript* når det kun er versjoner av *skript* som er relevante (her bruker han tekstsøk og et Perl-skript), for så å til slutt gå gjennom det hele manuelt for å luke ut stavfeil, duplikasjoner, metaspråklig bruk og andre feilkilder (Andersen, 2012, s. 168–170). Til slutt gjør han de statistiske utregningene som skal til for å se forskjellen mellom tilpasset og utilpasset form av de forskjellige ordene.

4.2.1.2 Undersøkelser av norvagiserte ord fra 1996 og 2004 samt unormerte ord

Etter denne introduksjonen og forklaringen går Andersen videre til å presentere det statistiske resultatet. Først slår han fast at 1996-ordene har 6,7 % norvagiserte forekomster og 2004-ordene 0,5 %. Med de ordene hvor Språkrådet ikke har kommet med forslag til norvagisering er det annerledes, her har ikke mindre enn 87,5 % av forekomstene den norvagiserte, tilpassede formen (Andersen, 2012, s. 170). Etter å ha kastet dette første blikk på statistikken går han inn og analyserer det ord etter ord. Her er en noe forenklet tabell av 1996-resultatene hans:

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. GA</i>	<i>No. GA</i>	<i>% GA</i>
catering	keitering	996	0	0,0 %
overhead	overhedd	200	0	0,0 %
choke	sjåk	31	0	0,0 %
snacksy	snaksy	23	0	0,0 %
charter	sjarter	10450	0	0,0 %
breakdance	breikdans	357	0	0,0 %
polish	polisj	104	0	0,0 %
heade	hedde	14619	2	0,0 %
guide	gaid/e	69754	11	0,0 %
fight	fait/faite	3644	2	0,1 %
service	sørvis	82061	66	0,1 %
finish	finisj	2446	3	0,1 %

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. GA</i>	<i>No. GA</i>	<i>% GA</i>
outsider	utsidar/-er	3955	7	0,2 %
squash	skvåsj	1071	2	0,2 %
entertainer	enterteinar/-er	1022	5	0,5 %
kick	kikk	3295	17	0,5 %
time	taime	4568	31	0,7 %
safe	seif/-e	4249	59	1,4 %
input	innputt	265	5	1,9 %
output	utputt	39	1	2,5 %
fade	feide/-er/-ar/-ing	125	5	3,8 %
container	konteinar/-er	10086	570	5,3 %
caps	kaps	1954	189	8,8 %
scoop	skup	695	132	16,0 %
ketchup	ketsjup	1075	250	18,9 %
hip	hipp	10786	2740	20,3 %
script	skript	191	52	21,4 %
punk/-ar/-er	pønk/-ar/-er	3201	1794	35,9 %
rap	rapp/-e	3854	7810	67,0 %
insider	innsidar/-er	346	1313	79,1 %
pin	pins	53	227	81,1 %
clinch	klinsj/-e	64	420	86,8 %
straight	streit/-e	181	1407	88,6 %

(Andersen, 2012, s. 171–172)

Av ordene fra 1996 som ikke har et eneste norvagisert treff kommenterer han at *breikdans*, *sjarter* og *polisj* forekommer én gang hver, men kun i metaspråklige sammenhenger, det vil si at disse norvagiseringene bare forekommer i diskusjoner om selve stavemåten. Andersen konstaterer at 14 av ordene som i det hele tatt blir norvagisert blir norvagisert i under 5 % av tilfellene mens 6 ord blir norvagisert i mellom 8 og 36 % av tilfellene. Men siden det ikke er et eneste ord som ligger mellom 36 og 67 % grad av norvagisering trekker Andersen den konklusjonen at det ser ut til å være spørsmål om enten/eller – enten så blir et ord hyppig norvagisert eller så blir det det sjeldent, det finnes ingen eksempler på ord som blir norvagisert rundt 50 % av gangene (Andersen, 2012, s. 172).

Andersen peker på ordene *rapp*, *innsidar/-er*, *pins*, *klinsj* og *streit* som dem av ordene i 1996-gruppen med høyest grad av norvagisering, med prosenttall på mellom 67 og 88,6 % (fra lavest til høyest, det vil si at *streit* har blitt norvagisert i 88,6 % av tilfellene).

Etter dette fortsetter Andersen å analysere resultatene av ordene fra 2004:

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. GA</i>	<i>No. GA</i>	<i>% GA</i>
coil	koil	32	0	0,0 %
hickory	hikkory	33	0	0,0 %
cannabis	kannabis	4431	1	0,0 %
server	sørver	5420	3	0,1 %
snacks	snaks	1311	5	0,4 %
serve	sørve/sørv	746	3	0,4 %
gimmick	gimmik	752	4	0,5 %
carving	karving	227	2	0,9 %
racket	rekkert	716	10	1,4 %
caravan	karavan	237	5	2,1 %
corny	korny	178	7	3,8 %
carting	karting	2	27	93,1 %

(Andersen, 2012, s. 173)

Blant 2004-ordene er det få genuine norvagiseringer å finne. Det finnes et stort unntak på over 4 %, *karting* med ikke mindre enn 93,1 % norvagisering, men Andersen har en teori om hvorfor. Han påpeker at ordene *carting* og *karting* har forskjellige betydninger på engelsk og Andersen tror ikke at Språkrådet har lagt merke til dette før 2004-forslaget (Andersen, 2012, s. 173). Antagelig er den betydningen som blir representert av *k*-formen på engelsk fra før av den klart vanligste i norsk – i Andersen sitt korpusøk er i alle fall samtlige 27 treff av *karting* av den betydning som staves med *k* også på engelsk (Andersen, 2012, s. 174).

Til slutt tar Andersen et kikk på de seks ordparene som ennå ikke er standardiserte av Språkrådet:

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. GA</i>	<i>No. GA</i>	<i>% GA</i>
nerd	nørd	4481	15	0,3 %
crazy	kreisi	540	6	1,1 %

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. GA</i>	<i>No. GA</i>	<i>% GA</i>
date	deit	2505	55	2,1 %
ugly	øgli	20	4	16,7 %
dull	døll	2	185	98,9 %
blog	blogg	76	53097	99,9 %

(Andersen, 2012, s. 174)

Andersen kommenterer at det er stor forskjell mellom ulike ord i denne kategorien, og gir et par eksempler på hvorfor det er slik. Han påpeker at *nerd/nørd* ofte blir uttalt med [æ]-vokalen på norsk og at dette kan påvirke bruken av den norvagiserte formen *nørd* som da ikke er i samsvar med uttalen. På den andre siden nevner han at det kan finnes en forskjell i betydning mellom *dull* og *døll* (Andersen, 2012, s. 174), noe som kan føre til at de to ordene med samme opphav blir oppfattet som forskjellige ord. Både *døll* og *blogg* omtaler Andersen (2012, s. 174) som «remarkably well norwegified», til dels på grunn av lik stavemåte mellom norsk og engelsk, og hyppig norvagiserte er de jo særlig i sammenligning med andre ord i undersøkelsene hans.

4.2.1.3 De åtte faktorene som påvirker norvagiseringen

Etter å ha sett på disse tre kategoriene av ord fortsetter Andersen artikkelen med å nevne åtte lingvistiske faktorer som han mener kan påvirke i hvilken grad et ord blir norvagisert. Han understreker også at artikkelen er hypoteseskapende og ikke hypotesegenererende (Andersen, 2012, s. 175).

1. The greater the orthographic difference between the N and E forms, the lower the frequency of norwegification.
2. The smaller the orthographic difference between the N and E forms, the higher the frequency of norwegification.
3. An English collocational context decreases the likelihood of norwegification.
4. Co-occurrence with an English compound component decreases the likelihood of norwegification.
5. Co-occurrence with a Norwegian inflectional or derivational affix increases the likelihood of norwegification.
6. If the N form of an anglicism competes with an existing homograph, this has a disavouring effect on norwegification.

7. If the E form of an anglicism competes with an existing homograph, this has a favouring effect on norwegianification.
8. If an anglicism has a reference that has developed post hoc, this increases the likelihood of norwegianification.

(Andersen, 2012, s. 187)

Faktor nummer 1 og nummer 2 henger sammen og Andersen knytter dette opp til en folkelig motstand mot norvageringspolitikken, han refererer blant annet til kommentarene som pleier å dukke opp under saker om norvagering. Med henvisning til Vikør (2010, s. 21 og 1998, s. 106, den senere sitert i Piltingsrud, 2001) påstår Andersen at det har blitt en større folkelig motstand mot norvagering enn hva som var tilfelle tidligere, og mange av 1996-norvageringene ble ifølge Vikør spesifikt sett på som «undignified and therefore ridiculous». Med henvisning til Grønvik (1991, s. 155) skriver Andersen at denne motstanden antagelig eksisterer av estetiske grunner (Andersen, 2012, s. 175–176). Disse estetiske grunnene kan ifølge Andersen og kildene hans (Grønvik, 1991, og Vikør, 1998) være at språkbrukeren ikke er vant med det nye skriftbildet, eller at norvageringer regnes som mindre prestisjetunge enn utenlandske former.

Men Andersen (2012, s. 176) skriver også at disse to faktorene ikke alltid ser ut til å gjelde, selv om han ikke kan svare på hvorfor. Han peker på *hipp* og *hikkory* som to enkle, men upopulære norvageringer, mens *klinsj* og *streit* er de to mest suksessfulle norvageringene fra 1996-listen til tross for hvor kompleks norvageringen er i disse to ordene.

Faktor 3 er en faktor som Andersen ser ut til å være mer fornøyd med enn de to forrige. Med den engelske formen *straight* som eksempel argumenterer han for at den ser ut til å være den eksklusive formen som blir brukt i konstruksjoner som *straight edge*, *straight forward* og *straight flush*, men at den ikke nødvendigvis blir det i mindre leksikaliserte fraser som *streit americana* eller *streit image*. Han vil uansett ikke gå så langt som å si at *streit flush* er en umulig form, siden det finnes eksempler på bruk av en form som *jazzstreit* i materialet hans. Han mener derimot at konteksten påvirker frekvensen mye (Andersen, 2012, s. 177–178).

Hva gjelder faktor 4 nevner Andersen *kikk* som eksempel. Siden det finnes så mange engelske ord hvor *kick* er et av leddene gjør dette ordet mindre sannsynlig til å norvageres. Et unntak ser ut til å være *boksing*, kanskje fordi ordet er så godt etablert i norsk (Andersen, 2012, s. 179).

Når det kommer til faktor 5 konstaterer han også at affiks som følger engelsk mønster, for eksempel i former som *dating* og *fighter*, er vanligere enn norske affiks som *u-* i *uhipp* og *-ifisere* i *streitifisert*, selv om disse også forekommer (Andersen, 2012, s. 179). I de tilfellene hvor ordene tar spesifikt norsk bøyning er det vanligere at ordet blir norvagisert enn hva det er i andre tilfeller. Med et ord som *døll* eksisterer den engelske formen *dull* bare i ubøyd form, med en gang ordet blir bøyd (enten det er gradbøyning eller bøyning i flertall) er det bare *døll* som finnes i materialet (Andersen, 2012, s. 180–181). Han oppsummerer faktor tre til fem med å skrive følgende (Andersen, 2012, s. 181):

Postulates [P3–P5] are in effect saying the same thing, namely that a general *principle of attraction* applies, in that neighbouring collocations, compound components or inflectional or derivational affixes have an effect on the realisation of anglicisms, in such a way that a neighbouring source language morpheme increases the likelihood of an unadapted realisation, and conversely that a neighbouring target language morpheme decreases the likelihood of an unadapted realisation.

Faktor 6 kretser rundt homografi og Andersen mener at det finnes en korrelasjon mellom lik stavemåte i norsk og engelsk og suksessrik norvagisering, men også motsatsen. Her nevner han *fait*, *feide* og *kikk* som problematiske norvagiseringer siden disse ordene allerede har en annen, mer åpenbar betydning på norsk (Andersen, 2012, s. 182–183).

Faktor 7 er relatert til 6 og på den andre siden kan *taime* og *døll* få hjelp av at disse norvagiseringene bidrar til å unngå nye homografer i språket. Andersen påpeker at man riktig nok ikke kan se noen slik effekt i statistikken hva gjelder *taime*, men at *døll* er så suksessrik at denne faktoren uansett fortjener å nevnes (Andersen, 2012, s. 183–184).

Den siste faktoren, faktor 8, handler om semantikken, og Andersen trekker frem noen eksempler på at innlånte ord kan få spesialiserte betydninger hvor det er vanligere at ordene norvagiseres med en betydning enn med en annen. Andersen peker på to nye betydninger av *streit* hvor den norvagiserte formen ser ut til å være vanligst, «‘mainstream’ or ‘in accordance with the genre conventions’» og «credible, trustworthy» (Andersen, 2012, s. 185–186). Han har ikke klart å finne noe tilsvarende semantisk skifte med ordet *døll*, men derimot gjengir han anekdotisk en kommentar fra et publikumsmedlem om at yngre personer ikke oppfatter *døll* som en anglisisme, men som et norsk ord på lik linje med *kjedelig* (Andersen, 2012, s. 187). Dette er en tolkning som jeg personlig (23 år gammel) kan stille meg bak.

Etter å ha gått gjennom de åtte faktorene sine avslutter Andersen med en oppsummering av artikkelen, hvor han nok en gang nevner disse faktorene. Han konkluderer med å si at han ikke mener at alle åtte faktorene har like stor påvirkning og at det finnes et behov for å undersøke nærmere hvilke som er viktigst (Andersen, 2012, s. 187). Han har en hypotese om at homografi er viktigere enn ortografi, med det forbeholdet at de aller enkleste norvagiseringene sånn som *rapp* og *blogg* kan være unntatt denne regelen, og han gjentar trangen for en større empirisk undersøkelse på temaet (Andersen, 2012, s. 188). Andersen tar også opp forskjellen mellom bokmål og nynorsk og teorien hans er at norvagiseringer kan være mer populære i nynorsk fordi dette er et mer puristisk språk enn bokmål, han nevner det som en svakhet at han bare har undersøkt skrevet tekst i denne artikkelen, og han oppfordrer til en lignende undersøkelse av muntlig norsk (Andersen, 2012, s. 188–189).

4.2.2 Undersøkelse av ordene fra Andersen i perioden 2012–2019

4.2.2.1 Innledning

I denne undersøkelsen har jeg sett på om og da hvordan graden av norvagisering har forandret seg gjennom de årene som har gått siden Andersen sin undersøkelse, gjennom å søke på de samme ordene i det samme korpuset, men i tidsrommet 2012 til 2019 i stedet for tidsrommet 1998 til 2012.

På grunn av både tekniske og tidsmessige grunner valgte jeg å undersøke de samme ordene som Andersen (2012), men ikke sammensatte ord. Dette kan påvirke resultatet en god del og noen av ordene er uten tvil vanlige i sammensetninger, men jeg har gått ut fra at effekten vil være tilnærmet jevn siden den gjelder alle ord. Derimot har bøyingsformer vært tatt med alle de gangene det ikke står en spesifikk merknad som sier noe annet. Unntakene er de ordene som er så lik at bøyingsformene går inn i hverandre og at jeg derfor ikke har analysert hva grunnformen er for akkurat den forekomsten av ordet.

Etter å ha søkt etter ordene i Aviskorpus – bokmål har jeg gått gjennom alle treffene og sortert vekk noen forskjellige feilkilder. Disse er oftest enten markerte eller metaspråklige ord (det vil si ord i sitattegn, med «såkalt» foran eller ord i tekster som direkte handler om norvagisering og/eller Språkrådet), utenlandske setninger, tekniske artifakter eller feilstavede ord. Jeg har selvfølgelig i noen grad vært nødt til å bruke skjønn og fornuft siden noen ord for

eksempel kan ligge akkurat på grensen mellom kodeveksling og lånord, en problematikk jeg diskuterte i 2.4 og som også Andersen (2012, s. 178) omtaler.

Jeg kommer til å liste opp både tilpassede og utilpassede former på en lignende måte som Andersen. Akkurat som Andersen har jeg én desimal i tabellen min.

4.2.2.2 Undersøkelse

Jeg har valgt å bruke samme inndeling som Andersen og begynner dermed med den første og største gruppen, nemlig ordene fra 1996-settet.

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. IJHJ</i>	<i>No. IJHJ</i>	<i>% IJHJ</i>	<i>Merknad</i>
catering	keitering	251	0	0,0 %	
overhead	overhedd	39	0	0,0 %	
choke	sjåk	36	0	0,0 %	
snacksy	snaksy	4	0	0,0 %	
charter	sjarter	986	0	0,0 %	
polish	polisj	35	0	0,0 %	
heade	hedde	13610	0	0,0 %	
fight	fait/faite	3562	0	0,0 %	
squash	skvåsj	622	0	0,0 %	
entertainer	enterteinar/-er	629	0	0,0 %	
finish	finisj	4541	1	0,0 %	
guide	gaid/e	8902	3	0,0 %	
outsider	utsidar/-er	2349	1	0,0 %	
service	sørvis	6988	13	0,2 %	
rap	rapp/-e	1185	6	0,5 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilr inn i hverandre. Rap er vanligere i grunnform, mens bøyingsformer generelt bruker to p-er.

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. IJHJ</i>	<i>No. IJHJ</i>	<i>% IJHJ</i>	<i>Merknad</i>
kick	kikk	1053	6	0,6 %	
safe	seif/-e	1728	10	0,6 %	
input	innputt	605	4	0,7 %	
caps	kaps	1674	18	1,1 %	
time	taime	1146	13	1,1 %	
output	utputt	38	1	2,6 %	
breakdance	breikdans	92	3	3,2 %	
punk/-ar/-er	pønk/-ar/-er	1675	214	11,3 %	
fade	feide/-er/-ar/-ing	68	10	12,8 %	
container	konteinar/-er	3430	1284	27,2 %	
scoop	skup	312	148	32,2 %	
script	skript	46	27	37,0 %	
ketchup	ketsjup	556	355	39,0 %	
pin	pins	55	102	65,0 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilr inn i hverandre. Men er vanskelig å vite hvor mange treff på pins som er pin i flertall.
hip	hipp	56	147	72,4 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilr inn i hverandre.
insider	innsidar/-er	104	372	78,2 %	
straight	streit/-e	121	789	86,7 %	
clinch	klinsj/-e	14	701	98,0 %	

Tabell 1: Norvagiserte ord (1996) i perioden 2012–2019

Blant 1996-ordene er det fem ordpar hvor norvagisering er vanligere enn den opphavlige formen. *Klinsj* ser ut til å være det eneste av 1996-ordene som har slått ut den engelske formen nesten fullstendig. På den andre siden er det ikke færre enn 22 ord som blir brukt i sin norvagiserte form 3,2 % av gangene eller færre (ti har ikke blitt norvagisert en eneste gang). De gjenværende seks ordene går å dele inn i to mindre kategorier. *Pønk/-ar/-er* og *feide/-er/-*

ar/-ing blir heller ikke mye norvagisert og begge ordene ligger på litt over 10 %. Med *konteinar/-er, skup, skript og ketsjup* er det derimot litt annerledes. Disse blir norvagisert i minst over en fjerdedel av tilfellene (*ketsjup* nesten fire av ti ganger) og er derfor så pass vanlige at de i alle fall for noen folk vil ha et helt nøytralt preg i dag. For de 22 importordene i den minst brukte gruppen ser det derimot dårlig ut med norvagiseringen. Om dette er hvordan det ser ut 25 år senere så ser det ikke ut til å være noen språkforandring på vei, i alle fall ikke uten en mer aktiv norvagiseringspolitikk. Og med tanke på hvordan norvagisering har blitt tatt imot i det siste er ikke en gang det en garanti for at disse formene skal kunne vinne frem.

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. IJHJ</i>	<i>No. IJHJ</i>	<i>% IJHJ</i>	<i>Merknad</i>
coil	koil	6	0	0,0 %	
hickory	hikkory	4	0	0,0 %	
server	sørver	642	0	0,0 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilr inn i bøyningen til <i>serve/sørve/sørv</i> .
carving	karving	32	0	0,0 %	<i>carvingski</i> og <i>karvingski</i> er også inkludert
caravan	karavan	6	0	0,0 %	
cannabis	kannabis	6636	2	0,0 %	
serve	sørve/sørv	1932	4	0,2 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilr inn i bøyningen til <i>server/sørver</i> .
snacks	snaks	1361	5	0,4 %	
gimmick	gimmik	529	4	0,8 %	
racket	rekkert	383	4	1,0 %	
corny	korny	194	8	4,0 %	
carting	karting	0	4	100,0 %	

Tabell 2: Norvagiserte ord (2004) i perioden 2012–2019

Det er kun ett ord som stikker ut i 2004-listen, og det er *karting*. Men treffene er få og som Andersen påpekte er *karting* muligens et ord som ikke helt passer inn i resten av listen.

Blant de andre ordene er det få lyspunkter å finne for den som liker norvagiserte former. At et ord som *cannabis* har blitt brukt 6636 ganger, i motsetning til at *kannabis* bare har blitt brukt

to ganger, er ikke et godt tegn for *kannabis* sine sjanser å etablere seg med norsk skrivemåte. Ingen av ordene (selv om mange av disse riktignok er mindre brukte ord enn 1996-ordene) har et tosifret antall treff mellom 2012 og 2019. Fem av ordene har ikke blitt brukt en eneste gang i sin norvagiserte form.

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. IJHJ</i>	<i>No. IJHJ</i>	<i>% IJHJ</i>	<i>Merknad</i>
ugly	øgli	0	0	0,0 %	
date	deit	3019	5	0,2 %	
crazy	kreisi	553	2	0,4 %	
nerd	nørd	918	4	0,4 %	
blog	blogg	11	5812	99,8 %	Bare grunnform siden bøyingsformene skilir inn i hverandre.
dull	døll	0	220	100,0 %	

Tabell 3: Ord som ikke er blitt norvagisert (av Språkrådet) i perioden 2012–2019

Blant de ordene, hvor Språkrådet ikke har kommet med noe offisielt innspill, er det stor forskjell mellom de to kategoriene av ord. Eller, kanskje er tre kategorier mer riktig, for *ugly/øgli* må nesten plukkes vekk når det ikke gir et eneste treff i noen form. Resultatet tyder vel stort sett på at ordet har blitt erstattet i norsk av andre ord, kanskje *stygg* for eksempel.

Ellers er det svær forskjell på duoen *døll* og *blogg* og troikaen *deit*, *kreisi* og *nørd*. *Døll* er det eneste ordet i hele materialet som blir norvagisert 100 % av gangene og *dull* ser dermed ut til å være ute eller veldig nære å være ute av det norske skriftspråket. Samme er det for *blog* som bare har 11 treff mot 5812 treff for formen *blogg* med to *g*-er. Her kan det dog skjules flere *blog* siden jeg bare har kunnet analysere grunnformen.

Nørd og *deit* er interessante ord siden formene *nörd* og *dejt* har klart å bli ganske alminnelige i naboSpråket svensk. I norsk har de derimot ikke klart å ta seg inn i hverdagsSpråket. En mulig grunn til hvorfor det er slik for *nørd* er nevnt i delkapittelet 4.2.1.2 og det rimer også med mine egne erfaringer, at *nerd* samsvarer bedre med normal norsk uttale av ordet. Hvorfor *deit* sliter så mye er vanskeligere å forstå. *Ei*-diftongen er på ingen måte uvanlig i norsk, men allikevel er denne formen svært lite brukt. *Kreisi* klarer ikke å føles norsk i norvagisert form en gang, som et adjektiv som slutter på *i*.

4.2.3 Sammenligning og analyse

4.2.3.1 Innledning

Siden jeg med min metode har færre treff enn hva Andersen hadde (omtrent 83000 mot Andersen sine 328000) går det ikke å sammenligne med absolutte tall. Andersen undersøker også en periode på 14 år mens jeg undersøker en periode på syv år. Det er også viktig å huske at metoden jeg har brukt, selv om jeg har prøvd å etterligne metoden til Andersen så godt som mulig, ikke nødvendigvis er helt identisk. Av tekniske grunner kan det være at det finnes flere duplikasjoner i det materiale jeg har brukt, enn i det som Andersen har brukt. En annen relativt stor forskjell er at jeg ikke har tatt med sammensatte ord, dette mest av praktiske årsaker.

Men det går allikevel å se noen tydelige tegn og mønstre i materialet. I motsetning til i Andersen sin undersøkelse forekommer det tre 1996-ord med mellom 36 og 67 % norvagisering i perioden 2012–2019, et spenn i prosent hvor Andersen ikke har noen ord. Men det er ikke nødvendigvis en like spennende forandring som det først kan se ut til å være. Alle tre ordene ligger enten veldig høyt eller veldig lavt innen denne gruppen. *Pins* har 65 % og er nesten utenfor denne gruppen i ene enden (men hos Andersen var det 81,1 %), mens *ketsjup* og *skript* har 39 respektive 37 % tilpasset form, for så vidt en økning fra 18,9 og 21,4 % (ja, *ketsjup* har gått forbi *skript*), men langt unna *pins*. Akkurat som hos Andersen er det ingen ord som er veldig nære denne 50-prosentsgrensen, og mellom 39 og 65 er det et intervall på 26 % hvor ingen av disse 51 ordene ender opp.

De fem ordene som Andersen kaller suksesshistorier, nemlig *rapp*, *innsidar/-er*, *pins*, *klinsj* og *streit*, er det stort sett fremdeles i undersøkelsen min. Et stort unntak er *rapp* som har gått fra 67 til 0,5 %. Grunnen til dette er nok forskjellig bruk av metode. I hele undersøkelsen er dette det ordet som er vanskeligst å sammenligne mellom resultatene mine og resultatene til Andersen. Siden jeg har valgt å bare analysere grunnformen forsvinner mange tilfeller av dette ordet. Samtidig bør det selv med det i beregningen være sånn at den norvagiserte formen har minket en del i antall. Tre av de fire andre suksessordene har også minket litt i bruk, selv om det ikke er snakk om noen store forandringer. Unntaket er ordet *klinsj* som har gått fra 86,8 % og hele veien opp til 98,0 % i min undersøkelse. Og det er et annet ord som har seilet opp nesten helt til topps. *Hipp* har gått fra 20,3 % til imponerende 72,4 %. Akkurat som med *rapp* er disse tallene litt mer usikre enn for andre ord, siden jeg kun har grunnformen å analysere, men forskjellen er sannsynligvis for stor til å være tilfeldig. Dessuten rimer dette

godt med Andersen sine faktorer 1 og 2, der han nevnte *hipp* som et stort unntak i den egne undersøkelsen sin.

4.2.3.2. 1996-ordene

Noen av Språkrådets 1996-ord har ingen treff hverken i Andersen sitt materiale eller i mitt. Noen av dem forekommer i tekster som handler om norvagisering, noen forekommer ikke i det hele tatt. Disse ordene kan uansett betraktes som helt ute av bruk i korpuset. Dette gjelder formene *keitering*, *sjåk*, *sjarter* (et ord som kanskje er spesielt påvirket av at ikke sammensatte ord er med i undersøkelsen) og *polisj*, som hverken finnes i Andersen eller materialet mitt. Det gjelder også ordene *overhedd* og *snaksy*, men her finnes det i tillegg et annet interessant fenomen. Også de engelske formene *overhead* og *snacksy* ser nemlig ut til å være på vei ut av språket. Angående *overhead* handler det nok om rent tekniske grunner, overheaden har blitt erstattet av mer moderne teknologi. Selv om jeg har funnet 39 resultater av *overhead* mellom 2012 og 2019 (Andersen fant 200) er de fleste i en historisk kontekst. Den teksten hvor *overhead* er nevnt flest ganger er passende nok en humoristisk tekst om en gammel biskop som spør etter en overhead til stor forvirring i salen. Når det gjelder *snacksy* finnes det ikke mer enn fire resultater av den «engelske» formen (selv om dette riktignok er en norsk konstruksjon), sammenlignet med 23 hos Andersen. Personlig har jeg følelsen av at *snacksy* rett og slett er utdatert slang (akkurat som at *overhead* er et utdatert ord), et ord med tydelig preg av 80- og 90-tallet. Kanskje kan man også teoretisere om at det at ordet ikke er et ekte engelsk ord påvirker dets popularitet negativt, i en tid da hver generasjon blir flinkere i engelsk og stadig vekk mer utsatt for engelsk. Argumenter mot dette skulle være at ord som *afterwork* (svensk) og *handy* (tysk) fortsatt står sterkt selv blant de yngre generasjonene. På den andre siden kan disse ordene også være innarbeidet i språkene på en måte som *snacksy* med slangpreget sitt aldri har blitt i norsk, i alle fall ikke i skriftspråket som denne undersøkelsen tar for seg.

Et par andre ord ser også ut til å være på vei av moten. *Breakdance* blir det neppe skrevet om like mye nå som på 90-tallet, men av det som finnes i korpuset har faktisk den norvagiserte formen *breikdans* blitt brukt et fåtall ganger etter 2012 etter å ikke ha blitt brukt før. Siden det bare er tre treff på *breikdans* er det imidlertid vanskelig å si om det kan trekkes noen statistiske slutninger eller om det bare handler om normal variasjon.

Det finnes også en kategori norvagiserte former fra 1996 som hadde (noen få) treff hos Andersen, men som nå er helt vekke. Dette er *hedde*, *fait*, *skvåsj* og *enterteiner*. Her er det nok bare å konstatere at noen av disse ordene ikke er blitt noe annet enn historiske kuriositeter.

Kun med to ord har det faktisk skjedd en forandring mellom hvilken form som er vanligst. *Hipp* er nå vanligere enn *hip* med god margin, men det finnes to ting å ta med i beregningen her. For det første har jeg fordi ordene faller sammen i bøyningen *hipt* valgt å bare bruke grunnformen i denne analysen og Andersen har derfor et større og statistisk sikrere materiale. For det andre er dette et annet ord som språkfølelsen min sier ikke blir brukt like mye som på 80- eller 90-tallet. Det er ikke fullstendig av moten, men konkurranse fra ord som *kul*, *in* og *trendy* bør påvirke antallet resultater. Forholdet mellom *rap* og *rapp* har gått i en helt annen retning hvor den engelske formen ser ut å ha tatt over, men dette kan også påvirkes av at jeg kun har kunnet bruke grunnformen siden standard ser ut til å være en *p* i infinitiv, med to *p*-er i de fleste bøyingsformer. Om det er noe som er litt skuffende med dette materialet så er det i så fall å ikke ha funnet en bedre måte å kunne analysere forskjellene mellom *hip/hipp* og *rap/rapp*.

Også de norvagiserte formene *innsider*, *pins*, *klinsj* og *streit* fortsetter å være vanligere enn opphavsformene, noe de var allerede i 2012. Det finnes ingen veldig tydelige trender her, men *clinch*-formen er nok på vei ut. Med *insider*, *pin* og *straight* ser de engelske formene faktisk ut at gjøre det litt sterkere nå enn i Andersen sin undersøkelse. Det er vanskelig å vite om det statistiske underlaget er stort nok, men i alle fall hva gjelder *pins/pin* ser avviket ut til å være stort nok til at det faktisk betyr noe (selv om kun grunnformen er undersøkt).

Blant de ordene hvor de norvagiserte ordene har blitt mer og mer populær finner vi *konteiner*, *skup*, *ketsjup* og *skript*. Ingen av disse har gått forbi *container*, *scoop*, *ketchup* eller *script*, men om trenden fortsetter kan det snart bli jevnt. Særlig *ketsjup* ligger godt an og det virker som at nordmenn føler at de fleste av ordene i denne kategorien har vært forandret passelig lite på en måte som fører ordene i tråd med normal norsk ortografi. Å skrive *ketsjup* ser rett og slett ikke ut til å være like fremmedgjørende som å skrive *gaid*, for eksempel. Det ser nemlig ut å være en generell tendens i materialet til at små forandringer fra det engelske forbildet gjør det bedre enn mer radikale endringer (ikke at det ikke finnes unntak, upopulariteten til *kannabis* i 2004-settet er overraskende).

Seif, *kaps* og *pønk* har alle mistet popularitet siden 2012. Verst er det kanskje for *kaps* og *pønk* som i 2012 så ut at kunne gå *ketsjup*- og *konteiner*-veien og faktisk kunne utfordre *caps* og *punk*. Sånn har det ikke blitt og begge har gått fra å faktisk være relativt hyppig brukte ord til å nå være sjeldent brukte varianter på lik linje som mange andre norvagiserte former i materialet. *Seif* hadde et dårligere utgangspunkt enn *kaps* og *pønk*, men har allikevel mistet popularitet til *safe*.

Ord som *sørvis*, *kikk*, *taime* og *feide* ser faktisk alle ut til å ha blitt litt vanligere, men med alle disse ordene er situasjonen lik. Den utilpassede formen er overlegent mer populær og de faktiske brukene i absolutte tall av de norvagiserte formene er så pass få at det er vanskelig å si noe sikkert om hvorvidt disse ordene har blitt vanligere eller om det er små, tilfeldige variasjoner.

Utsiktene for de fleste av de ordene som ikke har blitt nevnt er heller dårlige, ord hvor den norvagiserte formen ofte bare har noen få treff. De som har en håndfull eller færre treff er *gaid*, *finisj*, *utsider*, *innputt* og *utputt*. Det er lite som tyder på at noen av disse ordene kommer til å slå gjennom og et ord som *gaid* blir brukt i metaartikler om Språkrådet langt oftere enn det blir brukt spontant. Akkurat *gaid* ser også ut til å ha blitt noe av et symbol for disse 1996-ordene som ikke har slått gjennom i den allmenne språkbruken. 1996-reformen er også til nå den siste skikkelig ambisiøse norvagiseringsreformen som Språkrådet har prøvd seg på. Det er 25 år siden nå. Kanskje har noen av resultatene vært avskrekkende for videre norvagiseringer.

4.2.3.3 2004-ordene

Den språklige påvirkningen til 2004-norvagiseringene ser ut til å være minimal, både i Andersen sin undersøkelse og i min. Som nevnt tidligere går det kanskje ikke helt å bruke *karting* som et eksempel på norvagisering og da finnes det ingen norvagisering i denne gruppen som i det hele tatt er i nærheten av å ta seg inn i avisspråket.

Caravan og *karavan* ser ikke ut til å være mye brukt lenger (i motsetning til *karavane* som gir mange treff) og det rimer vel egentlig godt med min egen språkfølelse. Sannsynligvis er det ord som *campingvogn* og *husvogn* som påvirker her, og særlig det første som har omtrent 3000–4000 autentiske treff (det svenskinspirerte *husvogn* har litt under 100, fortsatt en god del mer enn *caravan* eller *karavan*). Hvorfor folk har sluttet å skrive om *karting* vet jeg ikke, en sport er det vel fortsatt, men med bare fire treff fra 2012 av er det vanskelig å si noe om

hvordan situasjonen har utviklet seg her. Alle disse fire treffene er i det minste av den norvagiserte formen mens *carting* som var på vei ut allerede i Andersen sin undersøkelse nå ikke forekommer i det hele tatt. *Coil* og *hickory* er de stavemåtene som blir brukt i de til sammen ti treffene som finnes på disse to ordene, ingen av de norvagiserte formene *koil* og *hikkory* forekommer (i 2012 65 engelske treff, men heller da ingen norske). Her tror jeg ikke det handler så mye om at disse ordene har gått av moten som at det i utgangspunktet er ganske marginale fenomener, men at en så opplagt norvagisering som *hikkory* ikke forekommer er som tidligere nevnt litt merkelig.

En gang i tiden, mellom 2004 og 2012, hadde *sørver* og *karving* noen få treff (tre respektive to), men i undersøkelsen fra 2012 forekommer ikke disse ordene lenger.

Ordene *kannabis*, *snaks*, *sørve/sørv*, *gimmik* og *rekkert* har få treff. De har det til felles at de ikke var vanlige i Andersen sin undersøkelse og er det heller ikke nå. For noen av disse ordene, som *kannabis*, kan det forefalle merkelig siden dette er et hyppig brukt ord som bruker en forbokstav som ikke forekommer i norske ord. Men kanskje kan man spekulere i om den engelske formen har fått hjelp av at *c* er akkurat forbokstaven og at det derfor er lettere å huske? Det ser uansett ikke bra ut for norvagisering av disse ordene og selv om alle ordene i denne gruppen faktisk blir litt brukt både i den gamle og i den nye undersøkelsen så bør det ikke være nok til å kunne konkurrere langsiktig.

Og mens *korny* faktisk har klart å øke populariteten sin litt (fra 3,8 til 4 %) så er det fortsatt bare snakk om åtte treff på den norvagiserte formen mellom 2012 og 2019. Dette går å sammenligne med 194 treff på den engelske formen.

4.2.3.4 Ordene uten norsk normering

Blant de ordene uten norsk normering er det ett ordpar som stikker ut. *Ugly* eller *øgli* har jeg ikke i det hele tatt funnet noen eksempler på etter 2012. Dette kan dog være fordi jeg gjennom hele oppgaven bruker et aviskorpus og *ugly/øgli* er sammen med *dull/døll* det eneste unormerte paret i materialet. I en mer uformell situasjon kunne *ugly* eller *øgli* godt vært en del av resultatet. Akkurat som i Andersen sin undersøkelse har *dull* ingen treff, men derimot ser bruken av *døll* ut til å ha økt, selv om jeg merker at det ofte forekommer i teksttyper som kåserier og leserinnlegg. *Døll* er kanskje den største suksesshistorien for norvagisering i dette materialet og det er svært interessant at det er et av de meget få unormerte ordene i materialet.

Hvorfor er det sånn? Et par teorier er at det kan hjelpe at *dull* heller aldri har vært normert, og at det engelske ordet *dull* muligens ligger litt utenfor den engelske allmennvokabularen til nordmenn. Det er ikke helt sikkert at det alltid oppleves som et engelsk ord, personlig har jeg i en norsk kontekst bare hørt ordet bli uttalt med norsk [ø]-vokal.

Også den norvagiserte formen *blogg* står sterkt, formen var vanligst i 2012 og er stort sett like vanlig nå. *Blog*-formen kommer nok snart til å være helt ute av språket med bare elleve treff siden 2012. Det er også tale om en tidsfaktor her, integrering i språket er en prosess som tar tid.

De tre ordene *nerd*, *crazy* og *date* har det til felles at det kun er de engelske formene som er normerte, ikke de norvagiserte. De norvagiserte formene har også svært liten popularitet, selv om de i motsetning til flere av de normerte norvagiseringene faktisk i det minste forekommer i materialet. Med *nerd/nørd* finnes også det interessante aspektet at den norvagiserte formen risikerer å bli inaktuell når mange i dag har tilpasset uttalen etter stavemåten og uttaler ordet *nerd* med kort *e*-vokal.

4.2.3.5 Tolkning og oppsummering

De åtte faktorene som Andersen nevner går stort sett an å applisere også på den nye undersøkelsen, så pass store forandringer har det ikke blitt. De største forandringene er oppgangen til *hipp* og fallet til *rapp*, men siden disse ordene burde gå under lignende faktorer er det vanskelig å trekke noen konklusjoner av det. Begge ordene har en enkel norvagisering med kun en ekstra *p* på slutten, samtidig som begge også faller homografisk sammen med allerede eksisterende ord (for eksempel *hipp* i betydningen *hipp som happ* og *rapp* i *gi noen et rapp over fingrene*). Noen faktorer vil selvfølgelig endres med tiden og er kanskje i ferd med dette allerede. Det kan være interessant å fundere på hvordan faktor 1 og faktor 2 vil påvirke i en fremtid hvor alt flere produserer tekst med lavere grad av formalitet, grunnet sosiale medier og annen ny teknikk. Andersen peker på en mulig forskjell mellom nynorsk og bokmål, men det kan også være relevant å finne ut hvordan det ser ut i informell dialektskriving som kanskje også er mer synlig nå enn før sosiale medier kom. I sosiale medier er det tradisjonelt lagt vekt på lydner «rettskrivning» og et uformelt språk. Dette har Rotevatn (2014), Steensnes (2020) og Folkvord (2020) hatt mer fokus på og disse undersøkelsene er referert til i kapittel 2. Den siste faktoren, faktor nummer 8, er kanskje

allikevel den som kan føre til størst forandring i fremtiden. Jo lengre et opphavlig utenlandsk ord finnes i norsk, desto større er muligheten for at det kan få en annen betydning. Og gitt at det ligger noen sannhet bak faktor 8, noe som det vel ikke akkurat finnes grunn til å tvile på, så kan det komme til å føre til interessante «oppsplittelser» av ord hvor både en norvagisert og en engelsk form finnes, men med forskjellige betydninger eller nyanser.

Generelt er ikke situasjonen veldig annerledes i perioden 2012–2019 enn før 2012. Kanskje finnes det en liten tendens til at norvagiserte former sliter, men på den andre siden har de aller vanligste norvagiseringene fortsatt å gå fremover. Det går ikke å hevde at noe radikalt har skjedd siden Andersen sin undersøkelse, men de 90-tallsordene som stort sett ikke var brukt 2012 ser ut å være fullstendig forsvunnet nå. Sannsynligvis har det gått for lang tid siden de ble foreslått og de eneste tilfellene hvor mange av disse ordene forekommer i korpuset er i saker om norvagisering i seg selv. Det er et tydelig tegn på hvor lite effekt normeringen av *skvåsj*, *gaid* og *keitering* har hatt at det finnes flere treff på disse formene i saker om Språkrådet enn det finnes i alle andre saker til sammen. Derimot kan ord som *ketsjup*, *skript* og kanskje *konteiner* gå en lys fremtid i møte, om trenden fortsetter med *ketsjup* er det ikke mange år igjen før den formen er vanligere på norsk enn hva *ketchup* er. Og de engelske formene som var mindre vanlig allerede 2012 har blitt ennå mer marginaliserte nå. Det skal mye til om *blog* og *dull* kommer tilbake inn i norsk og da er *døll* altså ikke en gang normert. I alle fall ikke foreløpig.

4.3 Unormerte norvagiseringer i perioden 2012–2019

4.3.1 Innledning

Det er ikke mulig å finne en helt tydelig trend når det gjelder hvordan nye anglisismer uten offisiell normering blir tilpassede til bokmål. Allikevel kan man se noen mer eller mindre tydelige trekk. Jeg har valgt å dele inn de undersøkte ordene i løst definerte grupper, ikke etter ordklasse, men etter hvor ofte ordene norvagiseres, med hjelp av noen andre trekk (som for eksempel at flerordsuttrykk ikke ser ut til å bli særlig norvagiserte). Det er viktig å huske at navnene og inndelingene av disse gruppene ikke er ment å være noen strikte kategorier. Det eneste som betyr noe forskningsmessig er tallene som blir presentert for hver ordgruppe (det vil si den engelske formen og alle eventuelle tilpassede former). At ordgruppene er delt inn i forskjellige undergrupper er kun for å gjøre delundersøkelsen lettere å lese.

De 47 ordene og uttrykkene som har blitt undersøkt har det til felles at ingen av dem var normert i Bokmålsordboka i forkant av undersøkelsen. De har også det til felles at ingen av dem forekommer i undersøkelsen til Andersen fra 2012, den undersøkelsen som ble diskutert i kapittel 4.2.

Det undersøkte tidsrommet er som i 4.2. mellom 2012 og 2019 og resultatene er fra ti av Norges største aviser (*Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende, Dagsavisen, Dagbladet, Dagens Næringsliv, Fædrelandsvennen, Nordlys, Stavanger Aftenblad* og *Verdens Gang*). Utvalget av ord baserer seg i stor grad på egen innsamling av ord. Grunnen til dette er at jeg ikke har klart å finne noen gode lister over nye engelske ord og jeg har derfor valgt ord jeg selv bruker, ord jeg har hørt og ord som venner (informanter) av meg bruker. Derfor er det noen av de utvalgte ordene som ikke forekommer i aviser og noen som forekommer svært få ganger. Derimot er det sånn at alle disse ordene forekommer i norsk talemål, i alle fall i bergensk snakket av folk i tjuårene. Grunnen til at jeg velger å ta med sitater er fordi selv sitater avslører om en journalist velger å norvagisere et ord eller ikke. Dette gjelder også om journalisten bruker anglisismen uten å oversette den og da kan det noen ganger være et åpent spørsmål om hvorvidt det er kodeveksling eller bruk av et importord.

Resultatene bør ikke tolkes som at en avis som *Nordlys* nødvendigvis bruker færre anglisismer bare fordi det er færre eksempler derfra. Det er færre treff fra *Nordlys* enn for eksempel fra *Dagbladet* og det påvirker derfor også utvalget. Det kan absolutt være, og er sannsynligvis sånn, at noen aviser bruker flere anglisismer enn andre, men hvilke aviser dette eventuelt er ligger utenom omfanget til denne oppgaven. Jeg har allikevel gjort mitt beste for å bruke eksempler fra alle ti avisene i korpuset, men det er simpelthen sånn at man finner flere eksempler i *Dagbladet* og *VG* enn i *Nordlys* og *Fædrelandsvennen*. Dette bør være et resultat av en kombinasjon av at disse avisene bruker flere anglisismer, og at de rett og slett har flere saker enn lokalavisene. Frekvensen av anglisismer kan uansett ikke tolkes utfra resultatene i denne undersøkelsen, selv om tendenser kan anes finnes det av naturlige grunner mange eksempler som ikke får plass i akkurat denne undersøkelsen.

4.3.2 De ubøyelige

Noen ord kan ikke bøyes og i ordene jeg har undersøkt gjelder dette adverb. Det er tre slike adverb i dette datasettet.

(1)

- a) Så – **basically** – det jeg prøver å si er takk. (DB, 12. april 2018)
- b) – Den skulle egentlig ikke være med på skiva en gang, men da tilbakemeldingene begynte å komme, hadde vi **basically** ikke noe valg. (AP, 16. januar 2015)
- c) De pusher hverandre og får **basically** vist frem alle skillsene sine. (BT, 27. desember 2017)

Blant adverb uten bøyning sånn som *basically* (fem treff) og *actually* ser det ikke ut til å eksistere noen treff hvor disse ordene har blitt norvagiserte, men *actually* har heller ingen treff. De norvagiserte formene **beisikli* og **æksjualli* er hypotetiske og vil neppe oppfattes som naturlige av noen.

(2)

- a) I fjor var vi ekstremt **busy**, og vi hadde en ekstrem vekst. (DN, 8. april 2017)
- b) Men jeg har vært **busy** med utdanning og jobb, sa Cecilie til VG på sensommeren. (DB, 25. april 2013)
- c) Vi jobber åtte timer fem dager i uken og synes vi er veldig **busy**, sa Ma, som tror kunstig intelligens kan føre til at vi i fremtiden kan frigjøre mye tid. (DN, 10. mai 2018)
- d) Vi har reist rundt med flere hundre mennesker rundt i verden, en veldig **busy** innspillingsplan. (VG, 11. mai 2012)

Ubøyelige ord som *busy* (adjektiv, 38 treff) blir heller ikke norvagiserte, formene **bissi* og **bissy* er hypotetiske, og det kan derfor se ut som at norvagisering mest er aktuelt når et ord trenger å skli inn i et norsk bøyningmønster.

4.3.3 De ganske vanlige

Disse ordene blir norvagisert til i viss grad, men den originale formen er fortsatt desidert vanligst for denne kategorien.

(3)

- a) Hvem reiser de på ferie med og har på fredagstaco... **ups** nei fredagstaco er ikke for disse pampene... (AP, 30. mars 2015)

b) – Du kan ikke bare si «**ups** - dette er helt feil: Jeg skulle ikke ha gjort det, få meg ut herfra!» sier han alvorlig. (DA, 27. september 2012)

c) Bergen har... Bergen har... har... **ups!** 14–0 til Stavanger. (SA, 24. februar 2017)

(4)

a) Vent, **oops** – ikke alle sammen da! (VG, 18. april 2013)

b) Han pleide å henge her nede hele tida, men nå er han så travelt opptatt med business oppe i Lincoln Center og med å åpne jazzklubber i Abu Ghraib og hvor det nå måtte være... **oops**, det var visst et fengsel. (DB, 28. mars 2012)

c) Men **oops**, skapningen - til forveksling lik en helt vanlig jentunge - utvikler seg med rekordfart. (SA, 8. september 2016)

Utropet *ups* kan muligens diskuteres hvorvidt det kommer fra *oops* på engelsk, men det er ikke normalisert og jeg har heller ikke funnet noe som tilsier at det skulle ha et norsk opphav. Kanskje fordi det er et kort utrop finner man her en god del treff på den norvagiserte stavemåten, selv om den engelske stadig vekk er vanligere, og dette med relativt god margin (19 mot 8).

(5)

a) Om Statoil skal ut, hvordan kan det skje på en **smud** måte? (DB, 19. mars 2012)

b) For eksempel ble det oppfattet som **smud** seilas å få Fornybarfondet til Bergen, fordi begge de ansvarlige statsrådene Terje Søviknes (Frp) og Monica Mæland (H) har bostedsadresse her i regionen. (BT, 29. mars 2017)

c) Nå går alt på maskineri, alt vi gjør går så **smud**. (NL, 15. juli 2013)

d) «Hvor skal dere i sommer'a?» eller «Skal du være mye hjemme i ferien?» kan tilnærmet oversettes med «Skal du på en «**smud**» ferie til utlandet?» eller «Har du egentlig noen planer for sommeren når du ikke engang har sommerhus eller penger nok til å dra til utlandet?». (AP, 7. august 2013)

(6)

a) Kraftfullt når det trengs, **smooth** når anledningen og sangen krever det og alltid rolig. (SA, 13. mai 2013)

- b) Til sammenligning har for eksempel Zlatan Ibrahimovic ikke alltid opptrådt like **smooth**, og han har tråkket omgivelsene på tærne ved både én, to og tre anledninger. (VG, 3. desember 2018)
- c) Bygge kvaliteten er solid og tillitvekkende, med nedsenkede elementer og en **smooth** frontplate som gir et påkostet inntrykk. (DN, 28. august 2016)
- d) Puristene vil kanskje mene at Kurt Ballous produksjon er i overkant **smooth**. (AA, 22. mars 2013)

Adjektivet *smud* er også litt brukt på norsk (16 eksempler), kanskje fordi det er en kortere form enn den engelske og fordi den engelske stavemåten med *-th* på slutten ikke sklir så godt inn i norsk. Den engelske originalformen *smooth* er uansett vanligst, med 184 treff.

4.3.4 De norvagiserte

De ordene som utmerker seg mest er de tilfellene der det er vanligere med tilpasset form enn utilpasset. Her har vi *speisa/speiset*, *gønne*, *flekse*, *digg* og *fuckings/føkkings*. Disse ordene har det til felles at de ikke har blitt så altfor mye forandret. Med *speisa*, det mest forandrede ordet, funker formen *spacet* veldig dårlig med norsk skrivemåte. *Gønne* og *flekse* er lite modifisert og med *flekse* hjelper det sikkert at bokstaven *x* ikke blir brukt på norsk. *Digg* oppleves nok ikke alltid som et veldig utenlandsk ord siden det har fått en utvidet betydning på norsk. *Fuckings/føkkings* er allsidige forsterkningsord, men om man ikke hadde *fuckings* som en norvagisering hadde *fucking* vært vanligst.

(7)

- a) Det hele er mye mindre **speisa** enn det høres ut. (DB, 28. januar 2018)
- b) Denne gangen gis det rikelig med plass til instrumentalpartier med Reine Fiskes karakteristisk **speisa** gitarlyd.. (DA, 10. desember 2016)
- c) Poenget er at «Lucy» er verdt turen, med en lekenhet og friskhet i opplegg og regi som gir severdig, **speisa** action. (AA, 10. september 2014)

(8)

- a) Selve klubben var et sykt «**spacet**» sted, og lå fem etasjer under bakken – en veldig spesiell erfaring. (DA, 26. august 2016)

- b) Klingende, mykt orgelspill og klokkeklart gitarplukk glir innunder, før en leken modulert synthmelodi tar over og setter oss langt tilbake i tid i et herlig **spaca** discoparti. (DB, 2. mai 2013)
- c) Passe **spaca**, litt harry og veldig kult, synes Oda. (NL, 5. august 2013)

Adjektivet *speisa* er en uvanlig suksesshistorie for en unormert norvagisert form. Den norske formen har 97 treff (alle unntatt én med *a*-endelse, pluss ett treff på *speiset*) mens den litt tunge og vanskelige engelske formen *spacet* eller *spaca* bare forekommer syv ganger i de aktuelle avisene innenfor dette tidsrommet.

(9)

- a) Johnny og jeg hadde kanskje den ekstra driven til å gi slipp på alt og bare **gønne** på. (AP, 23. april 2015)
- b) Det er klart det hjelper på følelsen for resten av sesongen og jeg er klar for å **gønne** på, sier han. (FV, 10. januar 2013)
- c) Hva denne kunnskapen gikk ut på, fikk Unge Venstre vist oss da de postet bilder av militære kjøretøy med mitraljøre på Snapchat med caption «Denne brukes til å **gønne** ned terrorister». (DB, 22. november 2018)

(10)

- a) På oppløpet så jeg at jeg kunne være blant de fem beste og bare **gunne** på. (DB, 16. august 2013)
- b) Jeg **gunna** på og holdt en to minutter lang tale som ikke ligna grisen, om hvor fantastisk Jens Stoltenberg er. (AP, 17. juli 2015)
- c) Han "**gunnet**" på, sier den norske landslagsløperen, mens han står med løpeskoene i hånden, og egentlig er ganske tørst. (AA, 17. august 2016)

Verbet *gønne*, ofte i konstruksjonen *gønne på*, er noe vanligere i norvagisert form enn i den opprinnelige formen *gunne*, men det er jevnt selv om begge ofte blir skrevet innenfor hermetegn. I det undersøkte tidsrommet finnes 149 eksempler av *gønne* og 129 av *gunne*. Ordet finnes i NAOB, der under stavemåten *gunne*. Kanskje kan det hjelpe at konstruksjonen *gønne på* ser ut til å være særnorsk, det finnes ingen tilsvarende konstruksjon på engelsk av typen **gun on*.

(11)

- a) Middelhavet har blitt en arena for å **flekse** militære muskler for stormakter som ønsker innflytelse i regionen. (VG, 17. mai 2013)
- b) Et par av sangnumrene gir Miranda anledning til å **flekse** rap-talentene sine, og Blunt selv føles hakket mer moderne enn sin forgjenger (litt må man regne med på 54 år). (VG, 20. desember 2018)
- c) Han hoppet litt opp og ned og **flekset** skinkene litt for å gjøre seg klar til en lang økt. (SA, 16. august 2018)
- d) – Jeg hadde gjort det samme på 81 meter, men da hadde jeg stått og **fleksa**. (DB, 15. august 2013)

(12)

- a) I midten **flexer** frontfigur Joachim Nielsen med bar overkropp, flankert av bassist Petter Pogo (t.v) og trommeslager May-Irene Aasen. (AP, 6. september 2014)
- b) Hun var i seg selv en stor maktfaktor i bransjen, men har **flexet** musklene ytterligere siden. (DN, 10. november 2017)
- c) - Når du skal ta lagbilde klokka 15, men skal «**flexe**» på stranda klokka 16. (DB, 4. juni 2018)

Hva gjelder verbet *flekse* er den norvagiserte formen den klart vanligste, med 179 treff. Da er bare de to betydningene «spenne muskler» og «skryte, vise seg frem» inkludert og ikke den tredje betydningen «benytte seg av fleksitid», siden den sistnevnte er den eneste betydningen som er med i Bokmålsordboka. Den utilpassede formen *flexe* er nesten bemerkelsesverdig uvanlig med bare tre treff. Dette kan dog som tidligere nevnt ha å gjøre med at bokstaven *x* ikke blir brukt i norske ord og at den derfor føles spesielt fremmed for den gjennomsnittlige norske språkbrukeren.

(13)

- a) De skal snakke om karrierene sine, spise **digg** mat og heie på hverandre. (VG, 29. oktober 2017)
- b) Jeg synes det er **digg** og det er noe jeg ser frem til når jeg er ute på tur (med skøytelandslaget). (VG, 9. desember 2018)

- c) For ikke å nevne all den **digge** indiske maten, og thaimat! (DB, 23. juli 2019)
- d) - Det er veldig **dig** å kjenne at jeg kan svømme fort uten toppform, det viser at jeg får litt igjen for all treningen. (FV, 19. mars 2012)
- e) Men når jeg legger til plusser og trekker fra minuser står jeg igjen med at et kinobesøk er **dig**. (NL, 17. mars 2015)

Det norvagiserte ordet som er det mest frekvente i hele denne undersøkelsen er adjektivet *dig* som er langt mer brukt enn noe annet norvagisert ord i delundersøkelsen. Mens den norvagiserte formen har blitt brukt ikke mindre enn 1030 ganger innenfor det undersøkte tidsrommet, samtidig som den brukes i stadig flere kontekster, har det ikke vært et eneste treff på den utilpassede formen *dig* i denne betydningen. Det er lett å mistenke at en del av skylden til dette nok en gang er at konstruksjonen «denne tingen er digg» er norsk selv om ordet er engelsk. Konstruksjonen «this thing is dig» eksisterer ikke på engelsk. Legg derimot merke til at verbkonstruksjonen «å digge noe» er lånt inn fra «to dig something». Å undersøke verbformen er dessverre ikke mulig fordi den forventede utilpassede formen allerede er i samsvar med norsk rettskrivning, på samme måte som ordet *reppe*.

(14)

- a) Sykler tilbake til politibilen, venter til de er ferdig og forteller at de er **fuckings** femti meter fra en pyroman som nå har startet minst tre branner. (DA, 31. mai 2018)
- b) Dere har klaget og krevd og spurt og gravd og gnålet i eningen; ofte om anliggender som ikke har hatt noe med mitt liv å gjøre, og de få gangene det virkelig har vært noen som har angått meg, har det stort sett vært å begrense meg i ta så mye ferie jeg vil, gjøre akkurat så mye jeg vil og å ta hensyn til dere og det **fuckings** fellesskapet. (NL, 14. november 2013)
- c) Det er en provokasjon i dansk virkelighet, at en **fuckings** innvandrersom vi jo pr. definisjon ikke liker, er den vi vil identifisere oss mest med. (AP, 2. mars 2016)

(15)

- a) Så totalt tom, glatt, falsk, overfladisk, sjelløs og fornærmende **føkkings** hjernedød at jeg forakter meg selv bare for å ha sett den. (DA, 19. juni 2012)
- b) Dessuten, det er så **føkkings** banalt: Det er båndtvang. (AA, 4. august 2018)
- c) En kulturminister fra Venstre ville søkt etter en plattform å holde dialogen på, en felles, **føkkings** forståelse av problemet, veie for og mot, prøve å se begge sider, å forstå med

hjørtet og dra en parallell mellom flyktningbarn som ikke hadde det så godt i Norge og en privilegert bokbransje. (DB, 23. august 2013)

(16)

- a) Om karakteren er pedofil, statsminister eller **fåkkings** prest, så skal jeg gjøre jobben min. (AP, 21. januar 2016)
- b) Hvem kan vel mislike Bergans-kledde halvreligiøse barnefamilier som hver eneste ettermiddag fyller kaffe på termosene og sykler til **fåkkings** Blankvannsbråten for å gå på tiurleik? (DA, 7. februar 2017)
- c) «Hører jeg fyrverkeri i Trondheim, eller noe annet? Er jo **fåkkings** mye vind?.» (AA, 27. september 2014)

(17)

- a) Slikt er farlige greier. På nabobordet hadde en «**føkking**» råvaretrader som gjorde det veldig klart at han var fra Oslo «**føkking**» vest og hadde «**føkking**» selskap med et par kolleger og noen «**føkking**» chicks han skulle imponere, fått nok, og begynte å synge. (DN, 19. oktober 2013)
- b) Hovedinntrykket er av en sjenerøs tretimers rockekonsert, ispedd litt kjærlyghet, mye action, litt tortur, mye homosex og banning - «føkk the **føkking** kjærlyghet» er en glansreplikk. (AP, 12. februar 2015)

(18)

- a) Vi kunne valgt **fakkings** eventyrtall – og det fine er at jeg nå gjør det med litt mer stolthet i dag. (DB, 13. desember 2017)
- b) Det er jul, din nepe – tiden da man setter opp trær i stua si og drikker varm, vondt saft med nøtter i, klart man kan lære seg portugisisk på fem dager, og en elleveåring kan bli **fakkings** Jeff Porcaro etter å ha hamret på cymbalene i to uker! (DB, 16. desember 2018)
- c) «Det er jo du som har vært **fakkings** sånn dritnebbete til alt.» (DB, 22. oktober 2016)

(19)

Du kan ikke stjele **fakking** 300 «**fakking**» tusen av meg. (DB, 24. august 2018)

(20)

- a) Men jeg er **fucking** vettskremt når jeg gjør sånt. (DA, 3. februar 2018)
- b) – Takk, gutter. Ha ha, **fucking** ha. Nå kan jeg dø. Mitt arbeid her er gjort, tvitret han i natt til Jimmy Fallon og Questlove fra The Roots. (DB, 10. oktober 2013)
- c) Tok tak i ham, kjørte ham i rullestol på plassen der og sa: Jeg skal knuse deg, hvis ikke Røkke får det jævla, **fucking** båndet. (VG, 14. juni 2016)
- d) Jeg har jo fått god hjelp av vennene mine og sånt, men innerst inne tenker jeg «shit, jeg har gjort noe crazy med en penn og en blokk og en mikrofon og har **fucking** tre Spellemann, og det hadde aldri skjedd uten meg. (AP, 7. august 2015)
- e) De er syke i hodet... kast en **fucking** bombe, lød oppfordringen fra 37-åringen. (AA, 11. oktober 2016)

Fuckings funker i norsk som adjektiv og forsterkende adverb og selv om stavemåten er engelsk med *u*-vokal og *ck* kan *fuckings* regnes som en norvagisering siden *s*-en på slutten viser delvis tilpasning til norsk. Her finnes det mange tenkelige norvagiseringer og til sammen har de seks norske formene *fuckings* (84 treff), *føkkings* (65), *fåkkings* (7), *føkking* (6), *fakkings* (4) og *fakking* (2) altså 168 treff innenfor tidsrommet. Det *fåkkings*-like alternativet, den *s*-løse formen *fåkking* (som finnes på nett), har ikke noe treff i det aktuelle korpuset. Den utilpassede formen *fucking* har til sammenligning 23 treff.

4.3.5 De ikke helt norvagiserte

Med *fuckings* og *føkkings* sine slektninger *fuck* og *fucke* er forholdet det motsatte og disse konstruksjonene som i seg selv er mindre norvagiserte har også mindre norvagisert stavemåte. De norvagiserte formene er brukt en del, men den engelske formen er uten tvil vanligst. Det er samme ting med *shit*, men her er den norvagiserte formen enda mindre brukt.

(21)

- a) Så vi har æren for å **fucke** opp noe av norsk rettskriving, sier Møklebust. (DB, 17. april 2015)

- b) Her er et bevis på at Lemmy leser Nordlys, så vi satser på at rockikonet blir fornøyd med denne anmeldelsen, med mindre Google translate **fucker** den opp for ham. (NL, 22. oktober 2013)
- c) Årets viktigste bok fordi det er en selvhjelpsbok, men også en bildebok og en redigeringsbok og en gi faen-bok som du kan le av, grine av og sitte igjen med at du har lyst til å gi fingeren til alle som har **fucka** litt med hodet ditt. (DA, 27. oktober 2016)
- d) Om den har, må noen i Veivesenet ha **fucket** grundig opp en gang for lenge siden. (BT, 23. august 2016)

(22)

- a) At han i samarbeid med sine rådgivere har gjort alt han kan for å **føkke** opp sin egen merkevare de siste par årene, er ikke bare en personlig, men en nasjonal tragedie. (DB, 3. oktober 2015)
- b) Og hvis vi sier tilstrekkelig mange ganger at disse frivillig skipbrudne er lykkejegere og røvere fra land som med åpne øyne har **føkka** det til for seg selv, at de tviholder på undertrykkende religioner som fornekte moderniteten [setningen fortsetter i seks rader til]. (VG, 24. juli 2015)
- c) Du **føkker** ikke med bandet til rockemanager Steinar Vikan (54). (AA, 21. november 2016)
- d) For, av et innslag på ti minutter, **føkket** komiker Yousef Hadaoui opp en ørliten snutt av en debatt om ekskludering av kvinner og brune nordmenn i humorbransjen. (VG, 24. desember 2019)

(23)

«Ikkje **fåkk** med kjærligheten, vær så snill», sier han, godt akkompagnert av trampklappen i teltet. (DA, 11. august 2017)

(24)

For **fakker** dere med Sana, så **fakker** dere med oss. (DB, 10. juni 2017)

Verbet *fucke* har flere norvagiserte former. Overlegent vanligst av disse er *føkke* med 66 treff, men også *fåkke* og *fakke* finnes i materialet med tre respektive to treff (hvor det norske ordet *fakke* selvsagt ikke er telt med). Den hypotetiske formen *fukke* gir ingen treff. Til sammen er det altså 71 eksempler på norvagiseringen innenfor tidsrommet, men på egen hånd har *fucke*

med bøyningene sine blitt brukt hele 205 ganger og er derfor nesten tre ganger så vanlig som norvagiseringene.

(25)

- a) – Jeg tenkte «**fuck**, nå må jeg dra hjem». (VG, 18. november 2019)
- b) Nå skal jeg studere og jeg har en plan, så ikke kom og **fuck** med planen min igjen. (DN, 11. august 2013)
- c) Det tredje største partiet er Kukiz, en avdanket rockestjerne som under valgkampen kjørte linjen «**fuck** alle politikere» og endte med ni prosents oppslutning. (AP, 26. oktober 2015)
- d) Jeg føler at det er mange artister som sitter hjemme og tenker: «Åh **fuck**, hvorfor ha'kke vi tenkt på det?» (DA, 29. juli 2017)

(26)

- a) «Sorry, Einar Gerhardsen, **føkk** dette møkkalandet, jeg raner en bank!». (DB, 29. oktober 2018)
- b) Den neste som ryker er statuen av Christofer Columbus i New York, **føkk** han! (DA, 17. mai 2018)
- c) Men **føkk** reglene, her er prisen min, sier Akane, og spidder sendebudet gjennom øyet. (DB, 22. mai 2018)

(27)

Vel, **fåkk** det! sier Benedicte Izabell Ekeland. (SA, 27. oktober 2018)

Interjeksjonen *fuck* har en lignende situasjon som *fucke*, norvagiseringene er de samme, men her står den utilpassede formen enda sterkere. For mens *fuck* får 452 treff får *føkk* 32 og *fåkk* 2, de to tenkelige norvagiseringene *fakk* og *fukk* får begge null (til sammen 34 norvagiseringer). Legg merke til at det noen ganger er vanskelig å skille imperativ fra interjeksjon. Selv om alt dette er avistekst er 25–27 gode eksempler på hvor talemålsaktig noen av disse formene kan være, ikke sjeldent i sitater.

(28)

- a) Ryktene går på at det skurrer i støtteapparat om dagen, fordi det ser ut som dem har solgt smør, og ikke fått en **shit** for det. (AA, 22. september 2016)
- b) For å få nok penger til **shiten** de to kvinnene er avhengige av for å føle seg friske. (AP, 3. november 2012)
- c) Man kan tenke «**shit**, hva skjer hvis jeg taper nå», men det er ikke noe jeg har merket mye til. (DA, 18. august 2015)

(29)

- a) Så da tenkte jeg **shitt**, da må jeg kaste den på 200 000 kroner, sier Faa til Dagbladet. (DB, 31. mai 2018)
- b) Hun har ennå ikke gitt ut noe album, men strømmer du henne vil du finne ei litt usikker jente som synger sanger om jenter hun vil kysse: «I'm not talking 'bout boys. I'm talking about girls» («Girls») eller låta som starta «**shitten**» som hun sier (det vil si alt det bra som har skjedd) «I Wanna Be Your Girlfriend». (DB, 28. februar 2019)
- c) – Jeg så bare ballen gå i mål og tenkte «**shitt!**» nå har vi i det minste ett poeng, sier Bolk – som mener det tyske spillet overrasket Norge. (VG, 1. desember 2018)

(30)

David Ayer er en sentimental jålekopp, og han filmer to LA-politimenns dager i skjærsilden som om han nettopp så «The Blair Witch Project» og sa «kult, bro», for han vokste opp i **sjitt** dude South Central. (DB, 30. november 2012)

Sett til overflaten ligner substantivet *shit* på *fuck*. Men til tross for stavemåten med *sh-* som ikke passer inn i norsk er norvagisering av dette ordet svært uvanlig. Mens den utilpassede formen *shit* har 285 treff i de aktuelle avisene innenfor tidsrommet er det bare tre *shitt* og ett *sjitt* (til sammen fire).

4.3.6 De nesten ikke norvagiserte

Ordene *ace*, *hustle*, *hustler*, *hype*, *hooke*, *ditche*, *rave*, *cocky*, *grinde*, *keen*, *tease*, *down*, *chill*, *chille*, *cringe*, *binge* og *selfmade* har blitt brukt enten én eller ingen gang i norvagisert form. Det kan være flere grunner, at det er nye/lite brukte ord i utgangspunktet, eller at den

norvagiserte formen i seg selv ikke passer inn i språket, eller at den engelske formen passer godt inn. Dette henger også sammen og om man ikke har mulighet å bruke en norvagisert form øker dette muligheten for å bruke en engelsk form.

(31)

Begge har veldig lyst til å «**ace**» det, og det sitter i kroppen, det stresset der. (DB, 13. mars 2017)

Hva gjelder *ace* (verb) er dette et ord som har en uklar norvagisering og i motsetning til noen andre ord finnes det ikke et like tydelig fasitsvar på hvordan ordet hadde sett ut i norsk form, men jeg har valgt å søke etter forslagene **eise* og **esse* (to mulige fonetiske tilnærminger avhengig av uttale), uten å få noen indikasjon på at slike norvagiseringer eksisterer. Selve ordet *ace* har jeg bare funnet ett eksempel innenfor tidsrommet 2012–2019 på at ordet har blitt brukt som verb i norsk, og da innenfor hermetegn.

(32)

- a) J-Chris prøver å **hustle** kroner og øre ut av Eva for ølen hun kjøpte. (DB, 13. mai 2017)
- b) I et intervju med Elle nylig, sa Iben «Selv om jeg har flere bein å stå på, må jeg **hustle** hele tiden». (VG, 2. november 2019)
- c) Jeg synes ofte norske artister **hustler** publikum litt på Rockefeller og Sentrum Scene. (AP, 9. mars 2019)

Hustle (verb) er litt mer brukt enn *ace*, jeg har funnet tre treff innenfor tidsrommet. Men også her er norvagiseringen, **høstle*, hypotetisk i den forstand at jeg hverken har sett den brukt i aviser eller i mer uformell skrift. Som forventet bærer eksemplene preg av bruk i sammenheng med ungdommelige og uformelle kontekster.

(33)

- a) Wimbledon-mesteren ble overrumplet og slått sønder og sammen av **hustleren** Amarillo Slim. (DB, 13. august 2013)
- b) Man skal være hard, man skal være gangster, man skal være **hustler**, man skal være pimp - og så være stolt av det. (BT, 31. september 2014)
- c) Stripperne sees gjerne som hardtarbeidende **hustlere** - på lik linje med rapperne. (DB, 11. oktober 2015)

Hustler (substantiv) er selvfølgelig beslektet med *hustle*, og det er i tillegg litt vanligere enn slektningen (elleve treff). Inntrykket mitt er også at det er brukt i litt mer nøytrale kontekster, som hvor vi under i eksempel 33a ser ordet bli brukt i overført betydning i en sak om poker. Dessuten blir ordet brukt av noen andre aviser enn *Dagbladet*. *Dagbladet* er imidlertid også her den avisen som bruker ordet mest. Den norvagiserte formen **høstler* er hypotetisk.

(34)

- a) Vi har hjulpet i å få en asiatisk **hype** til Nederland. (VG, 9. juli 2014)
- b) Jeg tåler litt **hype!** (SA, 8. november 2014)
- c) – Eterspørselen og **hypo**n rundt den fjerde sesongen av «Game of Thrones» har vært stor – selvsagt takket være seriens mange dedikerte fans. (VG, 17. april 2014)

Hype (substantiv) er det utilpassede ordet som er mest brukt av alle i hele datasettet med ikke mindre enn 828 treff. Men til tross for dette har jeg ikke klart å finne et eneste eksempel på at ordet har blitt norvagisert. Den mest sannsynlige norvagiserte formen er *haip*, som absolutt går å sammenligne med den svenske versjonen *hajp*, hyppig brukt i det språket. Jeg har funnet noen få eksempler på bruk av *haip* gjennom søk på nettet, men det har foreløpig ikke klart å komme til avisene. Ordet virker å være relativt nøytralt.

(35)

- a) Og kommer Noora til å **hooke** med William? (AP, 16. mars 2016)
- b) – Jeg er blitt spurt om jeg **hooka** med noen på klassefesten, sier Maria Haakenstad (16). (AP, 26. mai 2016)
- c) [Setningen begynner med tre rader] for Allah forby at hun er ærlig med venninnen sin og sier fra at hun liker Yousef og at det sånn sett hadde vært litt kjipt om Noora **hooket** med ham. (DB, 6. mai 2017)

Å *hooke* er et verb som nok har erobret nye fronter gjennom å bli brukt hyppig i suksesserien *Skam*. Men norvagisert har det ikke blitt enda. Den hypotetiske formen *hukke* har jeg ikke funnet noe eksempel på, derimot er det 243 eksempler med den originale engelske stavemåten, en god del av disse handler om akkurat *Skam*. Selv om ikke selve stavemåten har blitt tilpasset norsk blir verbet i norske tekster som oftest brukt uten *opp* eller *up*, selv om den norske betydningen av ordet er *hook up* og ikke *hook*.

(36)

- a) Så **ditcher** hun Megan og setter seg hos koret sitt. (DB, 3. mai 2018)
- b) På sitt beste er drag dristig - på sitt verste er det som mammas syklubb når de hoiende **ditcha** strikkesøyet for filtersigaretter og portvin. (DA, 6. juni 2015)
- c) Det føltes eggende, det var noe med å **ditche** Fotografiska og Moderna Museet, og dykke ned i historien til dette fantastiske bandet som ingen kan mislike. (AP, 27. april 2017)

(37)

Moralen er at man når best fram hvis man **ditsjer** brannmannskostymet og er seg selv. (DB, 2. juli 2015)

Ditche (verb) er åpenbart et mye mer uvanlig ord i norske avistekster enn *hooke*. Men det finnes allikevel 20 treff innenfor tidsrommet, 19 av *ditche* og ett eneste av norvagiseringen *ditsje*.

(38)

- a) Cirka 4000 på **rave** i Sørmarka. (SA, 3. mai 2013)
- b) Med en hunger for å gjenopplive **ravens** gullalder har musikken hans vært ladet av nittitallstroper. (VG, 28. juni 2013)
- c) Fyren veksler sømløst mellom idyllisk disco, retrohouse, afrobeat og den grumsete, men likevel optimistiske **raven** som er hans varemerke. (VG, 11. august 2016)

Rave (substantiv) får 76 treff innenfor tidsrommet, mens den norvagiserte formen **reiv* ikke får ett eneste. Det nærmeste en norvagisering man kommer her er noen fire treff på *reiving*, men alle disse handler om en spesifikk Lars Vaular-sang og kan uansett ikke telles fordi dette teknisk sett er en norvagisering av *raving*. Den norvagiseringen er imidlertid Vaular sin egen og dette viser et potensielt mønster for hvordan *rave* eventuelt kan norvagiseres.

(39)

- a) Prøv å være trygg og selvsikker, uten å bli **cocky**. (DN, 5. mars 2016)
- b) Noen kaller det å være **cocky**, men det han egentlig har er en enorm tro på seg selv. (VG, 14. mars 2015)

- c) Det var en aggressiv og **cocky** melodi, og jeg fikk skikkelig skrivesperre på hotellet, men jeg endte opp med å velge ut deler av tekster jeg har skrevet tidligere. (FV, 4. april 2014)

Cocky (adjektiv) får ikke mindre enn 232 treff og er dermed et mye brukt adjektiv i dagens norske aviser. Men noen norvagiserte form finnes det ikke spor av. Den norvagiserte formen *kokki* finnes det et par sjeldne eksempler av på diverse nettforum, men ikke i aviser. *Cocky* har nok fremdeles et muntlig preg siden det ofte blir plassert innenfor hermetegn, men det forekommer i de fleste typer avistekst.

(40)

- a) [...] min første tanke er «Hva er det dere klager over, det er jo bare å jobbe på, **grinde** og **grinde**, og så kommer resultatene?». (DB, 23. januar 2019)
- b) Så klart folk må få med seg denne gjengen som alltid **grinder** hardt. (SA, 5. juni 2015)
- c) Etter å ha raset innsatsen betraktelig, innrømmer Mourinho at om han ikke treffer med budet, kommer han til å **grinde** videre med spillerne han har tilgjengelig i Chelsea. (DB, 17. juli 2013)

Grinde (verb) er langt mindre brukt enn *cocky*, jeg har bare funnet fire treff og dessuten er to av disse i samme setning. Den norvagiserte formen **grainde* må anses som svært hypotetisk. Man kan ikke utelukke at enkelte språkbrukere uttaler *grinde* med norsk *i*-vokal og at de derfor ikke har bruk for en norvagisering. Noter før øvrig ordet *raiset* i eksempel 40c, det eneste eksemplet jeg har funnet av denne anglisismen i noen form.

(41)

- a) Er man **keen** nok, får man det til og ser løsninger. (AA, 13. oktober 2013)
- b) (Nå er blir du kanskje enda **keenere** på å komme til oppskriftene. Men slapp av. Nå skal du få en innføring i pophistorie.) (AP, 20. februar 2015)
- c) De er ikke **keene** på å komme seg utenlands, og det er en evig utfordring. (DN, 28. juni 2015)

(42)

- Nei, jeg synes det er dritbra at folk studerer og er **kine** på å lære. (DN, 7. oktober 2013)

Keen (adjektiv) er et ganske vanlig ord i talespråk for yngre og det forekommer også hyppig i tekstmeldinger. Det har også begynt å vinne innpass i avisspråket. Mellom 2012 og 2019 ble

det brukt 142 ganger i de undersøkte avisene i originalformen sin og det finnes også ett treff på den norvagiserte formen *kin* (i bøyningsformen *kine*, jf. 42). Det som kan være litt pussig med den norvagiserte stavemåten er muligens at den antyder en uttale med ustemt palatal frikativ i begynnelsen (eller, siden det har preg av ungdomsspråk, ustemt postalveolar frikativ).

(43)

- a) Denne annonsen er litt for å **tease** det også, sier Nøss. (BT, 15. april 2014)
- b) Den store stemmen fra Hauketo er blant Norges ledende innenfor den tradisjonelle soulsjangeren, og har full kontroll over de 11 sporene på albumet «Don't Fall In Love», som tidligere i sommer ble **teaset** med strålende «The Sun». (DB, 20. juni 2014)
- c) Slik **teaser** BBC TV-programmet All Aboard! The Sleigh Ride. (AP, 24. desember 2015)

Tease (verb) har blitt brukt 37 ganger i utilpasset form, men ikke i den norvagiserte formen *tise*. Derimot finnes det ett eksempel på verbbruk av å *tise noe*, men da i referanse til en app kalt *Tise*, og siden den appen uttales med *ai*-diftong går det ikke uten videre å inkludere det her.

(44)

- a) Når jeg sier at jeg er **down** med det, betyr det at jeg er med på noe. (AP, 16. juni 2015)
- b) Super takk til Sondre for at han var «**down**» for å gjøre dette med meg. (DB, 28. august 2014)
- c) «Dem ser kanskje at jeg har glidd litt i sona til Erik», sier han, og jeg tør ikke innrømme at jeg ikke skjønner bæret av hva han snakker om, for jeg vil late som jeg er **down** med kidsas lingo, og er allerede i minus siden jeg nettopp allerede avslørte alderen min med å trekke Ronan Keating-referanser opp av bowlerhatten min. (DB, 31. mai 2018)

Down (adjektiv) forekommer fem ganger med engelsk stavemåte, enten i konstruksjonen «down for» eller «down med». Den norvagiserte formen, hypotetiske **daun*, har ikke blitt funnet, og her kan det stilles flere spørsmålstegn enn til vanlig. *Down* er ikke et ord som er helt lett å norvagisere, og jeg kan tenke meg at det finnes flere mulige norvagiseringer, men jeg har i alle fall ikke klart å finne noen. De fem forekomstene av *down* er stort sett metaspråklige eller i hermetegn, oven er tre av dem.

(45)

- a) Har du alt på stell, blir ferien **chill**. (FV, 2. oktober 2014)
- b) Jeg elsker mye av den **chill** housemusikken som stammer fra Norge. (BT, 24. april 2015)
- c) Det fascinerende er hvordan Bieber og hans samarbeidspartnere lager musikk som er **chill**, i betydningen avslappet og behagelig, men også kjølig. (DN, 12. november 2015)
- d) Asylmottak-gründeren får raskt to allierte blant asylsøkerne, en jovial en som lover å bidra til at «alt skal bli **chill** her før UDI kommer», og en annen, mer stoisk og motvillig, som viser seg å være vel så nevenyttig. (DA, 3. mars 2016)

Chill (adjektiv) har relativt fort blitt et hyppig brukt ord i ungdommelig norsk talespråk. Det forekommer også en god del i nye avistekster, ikke mindre enn 108 ganger. En norvagisert form er kun hypotetisk, jeg har letet etter **kill* og **sjill*, men har egentlig ingen grunn til å tro at disse formene eksisterer i virkeligheten.

(46)

- a) Også mange fine plasser å **chille**, med gode stoler. (DA, 27. juni 2015)
- b) Jeg «**chilla**» i hele går kveld og har fått en lang og god frokost nå, sier Sandbech. (VG, 29. januar 2016)
- c) Vi **chillet** i skogen og hadde det varmt og koselig. (VG, 30. oktober 2019)
- d) – Vi fester og **chiller**, sier Sintayehu og retter litt på festens kanskje kuleste solbriller. (NL, 27. mars 2015)
- e) [Setningen begynner med fem rader] 4. Sett Brækhus-kampen på loop og slipp jubelen løs tredje minutt. 5. Bare **chill**. (VG, 1. oktober 2016)

Det relaterte ordet *chille* (verb) er ikke fullt like vanlig, men har allikevel blitt brukt 79 ganger. Nok en gang gjelder de samme tingene når det kommer til norvagisering, jeg har ikke funnet noen belegg med former som **kille* eller **sjille* i korpuset.

(47)

- a) Litt **cringe** julekonge. (DA, 7. desember 2018)
- b) Det ville helt klart vært kleint. Eller **cringe**, som jeg har fått med meg at det heter? – Eller **cringe**, ja. (DA, 7. desember 2018)

- c) – Da fremstår man litt mindre voksen enn man er. Eller litt **cringe**, som du sier. (DA, 7. desember 2018)
- d) På Høyres instagramkonto kan man nå se kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen foreta en «dab» i loop, eller fire rare bilder av Erna Solberg med vernehjelm. Det er «**cringe**», for å bruke et språk som jeg er sikker på at Høyres sosiale medier-eksperter behersker. (VG, 3. juni 2017)
- e) De har alle følgende råd til foreldre: Dette bør du ikke gjøre: Ikke prøv å være kul foran vennene våre. Ikke bruk slangord, som LOL, **cringe**, yo og chill. (AP, 7. mai 2019)

Cringe (adjektiv) har ikke rukket å ta seg noe særlig inn i norsk. Dette er ikke særlig merkelig siden det ikke en gang i engelsk har blitt et moteord før i løpet av den undersøkte perioden. Men syv treff finnes allikevel, alle med engelsk stavemåte (det første treffet er ikke før i 2017, fire av treffene er fra samme sak i Dagsavisen). Den norvagiserte formen **krintsj* er hypotetisk.

(48)

- a) Her er et knippe filmer du kan **binge** i juleferien hvis du er lei av det samme gamle TV-programmet. (VG, 19. desember 2019)
- b) Viaplay-biblioteket har mye av de samme filmene og TV-seriene som går på de respektive Viaplay-kanalene, men det å kunne «**binge**» seg gjennom utallige sesonger av f.eks. «The Walking Dead» eller «Grey's Anatomy» gjør den sure januar-vinden litt lettere å overse. (AA, 3. januar 2014)
- c) Skam representerer en ny og moderne form for TV-titting der både «å **binge**» og se i sanntid er viktige faktorer for bruken. (VG, 26. juni 2017)
- d) Men hva gjør vel det når du kan **binge** den kanskje beste sesongen så langt av denne kjøttetende TV-serien. (AA, 29. august 2016)

Binge ser ut til å ligne på *cringe*, men *binge* er et verb og de to ordene har egentlig ikke særlig mye å gjøre med hverandre. Verbet forekommer 29 ganger innenfor tidsrommet, stort sett i betydningen «binge watching». De hypotetiske norvagiseringene **binsje* og **bintsje* forekommer ikke i materialet.

(49)

- a) – Nesbø er en multibegavelse. En **selfmade** wonderboy som er ekstremt begavet, arbeidsom og samtidig jordnær og lett å like, sier Berit Kobro. (DA, 1. juni 2012)
- b) Nå topper hun den siste oversikten fra Hurun over Kinas rikeste «**selfmade**» kvinnelige milliardærer med en formue på 7,2 milliarder dollar (62 milliarder kroner). (DN, 28. mars 2017)
- c) - Mange gründere, «**selfmade**» folk, har jobbet hardt og bygd opp store firmaer. (DN, 10. april 2016)
- d) Kritikken gikk ut på at Kylie Jenner har fått hjelp av familien, og ikke fortjener tittelen «**selfmade**». (DB, 18. juli 2018)

Adjektivet *selfmade* blir ofte brukt i kontekster hvor det kan diskuteres om det blir brukt som et norsk ord eller som del av en kodeveksling. Jeg har i hvert fall ekskludert de tilfeller hvor det er en del av uttrykket *selfmade man*, med én *n* i *man*, og det ble til slutt 20 treff, men noen av disse kan altså være eksempler på ren kodeveksling med engelsk. Flere av tilfellene er i hermetegn og eventuelt direkteoversatt fra engelsk. De mulige norvagiseringene **selfmeid* og **selvmeid* er hypotetiske og har ikke blitt funnet i materialet.

(50)

- a) Et av mange sterke eksempler er «I'm Wating For The Man» sin skildring av en narkoman som venter på sin faste **dealer** i et skummelt nabolag i New York. (AA, 28. oktober 2013)
- b) Man trenger ikke kjenne en **dealer** eller være tilknyttet et nettverk for å få tak i narkotika i dag, sier Sveinung Skjørsæter, førstetollinspektør ved Tollvesenet, Region Oslo og Akershus. (DA, 30. november 2012)
- c) Boken er også en historie om en sønn som var så desperat for å hjelpe moren sin at han i tredje klasse på videregående oppsøkte skolens **dealer**. (VG, 20. august 2019)
- d) Som da bølla forteller den stakkarslige narkomane **dealeren** i byen at taperen ikke bare er en taper, men har sine gode sider: Ingen vil savne ham. (SA, 25. januar 2019)
- e) Selv om 37-åringen ikke hadde mulighet til å berøre kortene, hevder casinoet at han har bedt **dealeren** om å tilte kortene sånn at han kunne forstå hvilket kort giveren hadde på hånden. (DB, 12. mai 2013)

Substantivet *dealer* får 38 treff i utilpasset form, verbet *å deale* ser ut til å være vanligere med god margin. Det interessante med substantivet er at det ofte forekommer umarkert og det ser også ut til å bøyes en god del – det er akkurat like mange treff (19) på *dealer* som på *dealeren* i bestemt form. Norvagiseringen **diler* er hypotetisk og ble ikke funnet i korpuset.

(51)

- a) Bandet og Murphy tvholder på **grooven**, intensiteten bølger fram og tilbake, det ruller og går - av den grunn føles påfallende få av albumets 75 minutter overflødige eller kjedelige. (AA, 30. oktober 2013)
- b) Gitar og synth smyger seg inn, og det hele bygger seg opp til en herlig, motorisk **groove**, som repeteres mens detaljer gradvis legges til. (AP, 21. januar 2016)
- c) Særlig det mesterlig enkle åpningsverset og refrenget til Snoops syngende sidemann Nate Dogg, men også det grunnleggende **groovet** ligger så stilsikkert nært en viss romantisk strømning innen åttitalssoulen, at undertegnede garantert ikke har vært alene i å ta seg i å lure på hva originallåten de tok utgangspunkt i egentlig var. (DB, 22. mars 2015)
- d) Når man kan pumpe ut muskuløse **groover** og i tillegg til å kunne skrive styggfengende refrenglinjer, ja da skulle man tåle vekten av hype-monsteret. (DB, 13. desember 2014)
- e) Det dreier seg ikke akkurat om poplåter med radiorefreng lenger, det er mere **grooves** laget så Cherry kan krysse fritt mellom soul, reggae og hip hop. (DA, 11. august 2018)

Det siste ordet i denne kategorien er substantivet *groove*. Det ser ut til å være godt innarbeidet i norsk. Det får 288 treff i sin utilpassede form, men ikke en eneste på den hypotetiske norvagiseringen **gruv*. En mulig grunn til at denne formen overhodet ikke er attestert kan være forvirringen som oppstår med det norske ordet *gruve*. Musikkannmeldelser er åpenbart svært overrepresenterte. Noter også at ordet bøyes på norsk, men har en usikker bøyning, noen ganger bøyes ordet som intetkjønn og noen ganger bøyes det som hankjønn. Det forekommer også en del treff (22) med den engelske flertallsformen *grooves*.

4.3.7 De utilpasselige

Med ordene *bling* og *repe* har det ikke gått å avgjøre tilpasningsgraden siden den forventede norvagiserte stavemåten er akkurat den samme som den utilpassede.

(52)

- a) De er kledd i vestlige merkeklær med synlig logo og mye **bling**, kineserne ved nabobordet på restauranten. (VG, 10. desember 2018)
- b) Det oppsiktsvekkende var ikke bare kjendisstatusen til de som mistet «**blinget**» sitt, men også tyvenes unge alder og at de kun var ute etter statusbyggende gjenstander. (DA, 18. mai 2012)
- c) Hun er glad i **blinget** sitt. (DN, 13. november 2012)
- d) Vi dumper inn i baksetet, låser dørene fra innsiden og får sjåføren - en ung kjederøykende fyr med **bling** i øret, som ikke har noe imot å gi på litt ekstra, til å kjøre det han er kar om. (DB, 2. mai 2015)

Substantivet *bling* har 127 treff i en norskspråklig kontekst. Til tross for at ordet kommer fra engelsk skli det fonetisk og sett til skrivemåten svært godt inn i norsk, et språk som allerede har et ord som *blings*. Dessuten uttales ordet helt likt både på norsk og engelsk, men det kan få norsk bøyning sånn som i eksempel 52b. Dessverre er det relativt få treff som er bøyet og det er dermed mange forekomster hvor det ikke går an å vite sikkert om de er norvagisert eller ikke.

(53)

- a) Bård, han **repper** Skien. Jeg **repper** Gulset. (DA, 22. februar 2019)
- b) Hvis du lurere på hvem jeg **repper** det er klart hvilken. (DA, 15. mars 2012)
- c) HVOR MANGE svartinger **repper** Montebello? spør rapduoen Karpe Diem i sin ferske låt Au Pair. (AP, 27. desember 2015)

Verbet *repper* har langt færre treff enn *bling*, nemlig bare 6. Men akkurat som *bling* går det svært godt inn i norsk uten å måtte forandre uttalen noe særlig eller skrivemåten i det hele tatt (det er meget mulig å tenke seg at et likt ord kunne vært et hypotetisk norsk arveord). Derfor går det ikke å avgjøre om ordet aktivt har blitt tilpasset eller ikke.

4.3.8 Flerordsuttrykkene

Her kan man konstatere at flerordsuttrykk ikke blir norvagiserte. Slike uttrykk bøyes jo ikke og med langt eldre (franske) uttrykk som *tête-à-tête* og *comme il faut* ser man fremdeles at de nesten aldri skrives på en norvagisert måte. Kanskje kan det være sånn at flerordsuttrykk har vanskeligere for å miste sitt utenlandske preg og at det derfor ikke oppfattes som naturlig å gi disse uttrykkene en norvagisert stavemåte. Det kan også være slik at de ikke blir oppfattet som en del av norsk i det hele tatt, men kodeveksling. Om en frase blir oppfattet som et annet språk i en setning så kan dette i så fall være en forståelig grunn til at frasen ikke blir norvagisert – nordmenn norvagiserer jo generelt ikke bevisst når de kommuniserer på et annet språk som engelsk eller tysk. Heller ikke toordsuttrykkene forekommer i norvagisert form selv om disse hypotetisk burde ha lettere for å bli omtolket til ett ord.

(54)

- a) Datteren er kanskje ikke hans, **by the way**, og selvmord neste. (SA, 10. mai 2017)
- b) Noe som (**by the way**) trekker MINST like mye ned som grevinneheng, ettervekst og chablis-handles. (AP, 25. januar 2019)
- c) Det var ikke det. Det var gjørme, tilføyer Ingar Kiplesund - som «**by the way**» ikke er skåret for tungebåndet. (VG, 18. desember 2019)

By the way har tre treff, formen **baidevei* er helt hypotetisk.

(55)

- a) Roger er **one in a million**, og det har vært kjekt å være med på reisen. (FV, 22. februar 2017)
- b) Gunhild er «fucking **one in a million**». (DB, 24. juli 2018)

One in a million har åtte treff, **vanninnamillion* er en mulig norvagisert form.

(56)

- a) Jeg koddar ikke! Det er bare **oh my god!** Jeg er dødsglad! Ringer tilbake, fortalte hun skjelvende av glede. (AP, 30. mai 2012)
- b) Men **oh my god**, jeg visste ikke at boken er øverst på en liste over de mest solgte bøkene de siste ti årene. (VG, 2. juni 2016)

- c) 55 millioner kroner, **oh my god!** (SA, 22. januar 2015)
- d) Jeg bare «**oh my god**», det er helt sykt. (VG, 13. oktober 2019)

Oh my god får tolv treff, men det finnes ingen treff på den hypotetiske formen **åmaigadd*.

(57)

- a) Det Brækhus her skildrer er så **spot on**, sier hun. (SA, 3. juni 2019)
- b) Aksel Lund Svindal var **spot on** overfor TV 2 etterpå, da han konstaterte at «Nord-Korea virker jo veldig uberegnelige, og uberegnelighet må jo være en trussel». (VG, 23. juni 2017)
- c) – Vi ligger **spot on** på budsjettet vårt, som er knalltøft og langt over fjorårets resultat. Da var vi et av DNBs aller beste kontorer. (DN, 2. juli 2015)

Spot on har ikke mindre enn 89 treff i sin opprinnelige form, men de hypotetiske norvagiseringene **spottonn* og **spåttånn* finnes det ikke belegg for.

(58)

- a) Hey girl. Jeg bygger studentbolig til deg **any time**. Med mine egne hender. (DB, 23. april 2013)

Siden *any time* bare har et eneste treff selv i sin engelske form er det som forventet at **ænnitaim* ikke forekommer.

(59)

- a) Og nå vet ikke jeg så innmari mye om det franske skolesystemet, men det er åpenbart mer omfattende enn det norske, for **no way** at disse to lycée-elevene her er under førti. (DB, 8. februar 2018)
- b) Dykkelæreren ga tegn til at vi skulle fortsette, men jeg sa "**no way**", svømte opp og klatret opp i båten. (DB, 5. september 2012)

No way har bare to treff, de som her gis som eksempler. **Novei* er hypotetisk.

(60)

- a) Vel kan det være at det er lettere å lese opp sin egen faglitteratur på feltet, men **come on**, den boka har jo vi studenter allerede kjøpt for hundrevis av kroner før semesterstart. (DB, 14. september 2018)
- b) Hadde ei jente truet meg med voldtekt, ville jeg sagt **come on**, baby, og ta med deg en venninne. (DB, 21. mai 2013)
- c) Vel kan det være at det er lettere å lese opp sin egen faglitteratur på feltet, men **come on**, den boka har jo vi studenter allerede kjøpt for hundrevis av kroner før semesterstart. (DB, 14. september 2018)
- d) Så til solister som forteller at de skal ha privat jetfly, sier jeg «**come on**.» (BT, 7. april 2013)
- e) – Man tenker «**come on**, vinn». (DA, 26. mars 2019)

Come on forekommer syv ganger, *komonn og *komånn forekommer ikke.

(61)

- a) Men om det er litt absurd, **so what?** (DB, 8. januar 2014)
- b) En bil som kjørte for fort, i 90 kilometer i timen forbi en politibil, **so what?** (BT, 29. desember 2012)
- c) Noen mener at albumformatet er dødt, men **so what?** (VG, 20. november 2019)

Og akkurat som med de andre flerordsuttrykkene er alle 18 eksemplene av *so what* på engelsk mens ingen er av *så hva*. Derimot finnes det selvsagt hyppige treff av *hva så*, men her er ordfølgen annerledes og dette er dermed en større forandring enn å bare norvagisere stavemåten.

4.3.9 De som ikke finnes i avisene

Ord som *wack*, *channele*, *aight*, *gette* og *chillaxe* er ikke brukt i det hele tatt i aviser. Kanskje har disse ordene et altfor uformelt preg, eller kanskje er noen av dem mer lokale uttrykk siden informantene mine stort sett er bergensere. Uansett hvilken grunnen er betyr dette at hverken

de nevnte formene eller de norvagiserte versjonene **wækk*, **vækk*, **channle*, **kjænnle*, **ait*, **gætte*, **killakse* og **sjillakse* finnes i avistekster, selv om noen av disse sikkert kan forekomme skriftlig i for eksempel tekstmeldinger eller innlegg på sosiale medier. Det er viktig å understreke at de er autentiske i den forstand at jeg vet at alle disse ordene eksisterer i muntlig norsk og på plattformer som Snapchat og Facebook Messenger, selv om de er belagt i avisene. Det er godt mulig og kanskje sannsynlig at de vil dukke opp etter hvert, med mindre noe radikalt skjer med språkbruken vår i nærmeste fremtid.

4.3.10 Inndeling i ordklasser

I materialet som har vært diskutert i dette kapittelet finnes det 47 ord eller uttrykk. Av disse er det femten verb, tolv adjektiver, åtte substantiver, åtte flerordsuttrykk, fire interjeksjoner og fire adverb. Grunnen til at dette går opp til 51 er fordi fire av ordene (*fuckings*, *aight*, *fuck* og *shit*) går inn under to ordklasser hver. De er under listet med den formen som er vanligst.

Dette er altså grunnen til at noen av ordene under er norvagisert mens noen ikke er det, siden noen ord ikke forekommer i norvagisert form og et fåtall ikke forekommer i sin opphavlige form.

<i>Verb</i>	<i>Adjektiver</i>	<i>Substantiver</i>	<i>Flerordsuttrykk</i>	<i>Interjeksjoner</i>	<i>Adverb</i>
flekse	digg	hustler	by the way	oops	fuckings
gønne	speisa	hype	oh my god	aight (0)	basically
fucke	smooth	rave	spot on	fuck	actually (0)
ditche	keen	dealer	no way	shit	aight (0)
tease	wack (0)	groove	come on		
ace	busy	bling	so what		
channele (0)	cocky	fuck	one in a million		
gette (0)	down	shit	any time		

<i>Verb</i>	<i>Adjektiver</i>	<i>Substantiver</i>	<i>Flerordsuttrykk</i>	<i>Interjeksjoner</i>	<i>Adverb</i>
hustle	chill				
hooke	cringe				
grinde	selfmade				
chille	fuckings				
chillaxe (0)					
binge					
reppe					

Tabell 4: Ordene som ble undersøkt i 4.3. delt inn etter ordklasse

Av de fem ordene som faktisk er vanligere norvagisert enn med engelsk stavemåte er det tre adjektiver (*digg*, *speisa* og *fuckings*, det sistnevnte fungerer også som adverb) og to verb (*flekse* og *gønne*). Substantivene er fortsatt noe underrepresenterte, men det er allikevel interessant å notere at ikke mindre enn fem av de åtte substantivene forekommer kun i opphavlig, utilpasset form. *Føkk* er det ene substantivet som blir norvagisert i noen større grad, men det fungerer også som interjeksjon. Det eneste andre substantivet som blir norvagisert er *shit*, et ord i en lignende posisjon.

Generelt er det sånn at de tre interjeksjonene som forekommer i materialet (*fuck*, *oops* og *shit*) alle blir norvagisert i noen grad, mens *aight* ikke er representert hverken i engelsk eller norsk form.

Av de 15 verbene er det bare tre stykk, *flekse*, *gønne* og *fucke*, som faktisk blir norvagisert i mer enn ett treff. Men av disse tre er både *flekse* og *gønne* blant de få eksemplene i denne undersøkelsen på ord som er vanligere i norvagisert form enn i utilpasset.

Ingen flerordsuttrykk har blitt norvagisert. De åtte flerordsuttrykkene som er undersøkt ser ut til å antyde at dette er en trend. Det er heller ingen norvagiserte adverb i materialet unntatt grensefallet *fuckings*. Bare fire adverb er med i undersøkelsen og dette er til dels fordi *-ly-*adverb ikke er særlig vanlig i norsk.

4.3.11 Oppsummering

For å oppsummere funnene fra denne delundersøkelsen følger her en tabell med all statistikk.

Alt i alt er det stor forskjell mellom ordene i denne delundersøkelsen.

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng. IJHJ</i>	<i>No. IJHJ</i>	<i>%</i>
dig	digg	0	1030	100,0 %
flexe	flekse	3	179	98,4 %
spacet	speisa/speiset	7	97	93,3 %
fucking	fuckings/føkking(s)/fåkking(s)/fakking(s)	23	168	88,0 %
gunne	gønne	129	149	53,6 %
oops	ups	18	7	28,0 %
fucke	føkke/fåkke/fakke/fukke	205	68	24,9 %
smooth	smud	184	16	8,0 %
fuck	føkk/fåkk/fakk/fukk	452	34	7,0 %
ditche	ditsje	19	1	5,0 %
tease	tise	37	1	2,6 %
shit	shitt/sjitt	285	4	1,4 %
keen	kin	142	1	0,7 %
wack	wækk/vækk	0	0	0,0 %
busy	bissy/bissi	38	0	0,0 %
cocky	kokki	232	0	0,0 %
down	daun	5	0	0,0 %
chill	kill/sjill	108	0	0,0 %
cringe	krintsj	7	0	0,0 %
selfmade	selfmeid/selvmeid	20	0	0,0 %
basically	beisikli	5	0	0,0 %
actually	æksjualli	0	0	0,0 %
aight	ait	0	0	0,0 %
hustler	høstler	11	0	0,0 %
hype	haip	828	0	0,0 %
rave	reiv	76	0	0,0 %
dealer	diler	38	0	0,0 %

<i>Engelsk form</i>	<i>Norsk form</i>	<i>Eng.</i> <i>IJHJ</i>	<i>No.</i> <i>IJHJ</i>	<i>%</i>
groove	gruv	288	0	0,0 %
bling		127		0,0 %
by the way	baidevei	3	0	0,0 %
oh my god	åmaigadd	12	0	0,0 %
spot on	spottonn/spåttånn	89	0	0,0 %
no way	novei	2	0	0,0 %
come on	komonn/komånn	7	0	0,0 %
so what	så hva	18	0	0,0 %
one in a million	vanninnamillion	8	0	0,0 %
any time	ænnitaim	1	0	0,0 %
ace	eise/esse	1	0	0,0 %
channele	channle/kjænnle	0	0	0,0 %
gette	gætte	0	0	0,0 %
hustle	høstle	3	0	0,0 %
hooke	hukke	243	0	0,0 %
grinde	grainde	4	0	0,0 %
chille	kille/sjille	79	0	0,0 %
chillaxe	killakse/sjillakse	0	0	0,0 %
binge	binsje/bintsje	29	0	0,0 %
repper		6		0,0 %

Tabell 5: Ordene som ble undersøkt i 4.3 sortert etter grad av norvagisering

Mens noen av ordene er nesten forbausende populære i sine helt uoffisielle norvagiserte former er det også mange ord i delundersøkelsen som ikke forekommer norvagiserte i det hele tatt. På den andre siden er *digg* det eneste ordet som forekommer i materialet og som kun gjør det i sin norvagiserte form. *Flekse*, *speisa*, *fuckings* (med flere) og *gønne* er de fire andre ordgruppene hvor den norvagiserte formen er den vanligste. Akkurat som i 4.2. er det altså langt vanligere at et ord ikke blir norvagisert enn at det blir norvagisert, men det er uansett spennende å se at noen norske former har klart å ta over til tross for at de aldri har vært normerte. Nå er for så vidt ikke de engelske formene normert heller, men dette er allikevel ord som forekommer i engelsk og som mange språkbrukere sikkert kjenner fra det språket.

Blant unormerte norske lån fra engelsk er det en klar tendens til å beholde engelsk skrivemåte. Et innlånt ord tilpasser seg gjerne til norsk bøyning og grammatikk, men basert på undersøkelsen ser stavemåten ofte ut til å være uforandret fra engelsk. Det går å se for seg flere grunner til dette, hvor én eller flere kan gjelde hvert et gitt ord.

- Når et ord ikke er normert blir det vanskeligere for ordet å få en etablert norvagisert form. Dette kan være fordi norvagiseringen ikke får like mye publisitet og folk flest ikke kjenner til den, eller fordi et ord har flere mulige norvagiseringer og at ingen av disse klarer å etablere seg.
- Det finnes unntak. Dette gjelder særlig hyppig brukte ord med en norvagisering som føles fonetisk naturlig på norsk, og/eller ord med en engelsk skrivemåte som passer svært dårlig inn i norsk, og/eller ord med en særnorsk betydning.
- At det i det hele tatt finnes unormerte norvagiseringer som er vanligere enn den utilpassede formen viser at det finnes et generelt aksept for norvagisering som prinsipp i norsk, bevisst eller ikke.
- Flerordsuttrykk norvagiseres ikke, heller ikke *-ly*-adverb.
- Noen engelske lånord som er relativt vanlige i normal, ungdommelig tale har ikke blitt skrevet en eneste gang i de undersøkte avisene og norvagiseringsgraden kan derfor ikke undersøkes.

Om man velger å se på forskjellen mellom ulike ordklasser er to av de hyppigst norvagiserte ordene verb, to er adjektiver og ett er adjektiv/adverb. Noe overraskende er det ingen substantiver i undersøkelsen som er vanligere i norvagisert form enn som utilpasset, men en viktig grunn til dette kan være at substantiver faktisk viste seg å være underrepresenterte i utvalget av ord. Med tanke på overrepresentasjonen substantivene hadde i datasettet i 4.2. kan det imidlertid være nyttig å få se mer på de andre ordklassene.

Flerordsuttrykk ser ut til å konsekvent ikke bli norvagisert. En av de mulige grunnene til dette kan være at flerordsuttrykk blir oppfattet som en form for kodeveksling, selv når resten av setningen er norsk. Noen flerordsuttrykk, sånn som *kom igjen (come on)*, blir kanskje heller oversatt enn å få norvagisert stavemåte og dette er i så fall noe som ligger utenom hva som blir undersøkt i denne undersøkelsen. Ett uttrykk i undersøkelsen, *så hva (so what)*, har blitt undersøkt i sin norvagiserte form, men dette er fordi den engelske ordlyden ligger så pass nært den norske oversettelsen at en norvagisering av det engelske ordet på annen måte er stort

sett utenkelig. Samtidig ser *så hva* med sine 0 treff i seg selv ut til å være utenkelig, sannsynligvis på grunn av *hva så*. Den hypotetiske formen med norsk stavemåte, *så vatt, så hvatt, så hvætt* eller *så vætt* ligner så mye på den utilpassede formen at det rett og slett ikke ville vært vits å skrive det på den måten, og jeg har heller aldri sett noen eksempler på det. Uansett forklaring er det sånn at ikke heller *så hva* hadde noen eksempler. Å undersøke hvilke uttrykk som eventuelt blir oversatt hadde vært interessant å se, men det ligger utenfor denne undersøkelsen.

4.4 Nye hybrider i Aviskorpuset i perioden 2017-2019

4.4.1 Definisjon

Hvordan definerer man hva som er en hybrid? I boken *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk* (1997, s. 28) gir Helge Sandøy seg inn i debatten med dette innlegget (jeg har markert en setning med feit skrift):

Dermed blir *overhedd* ei blanding av eit tradisjonelt norsk ord som vi kjenner att i det engelske *over*, og eit norvagisert ledd *hedd* frå engelsk *head*. **(Slike ord blir kalla hybridord.)**

Prinsippet som ligg til grunn, kan vi seie er at der vi kjenner att i norsk eitt eller fleire av ledda i det engelske ordet, gir vi det tradisjonell norsk form. Vi kunne tale om *attkjenningsprinsippet*. Og bruker vi det på heile ordet, blir konsekvensen eit *tydingslån* eller *avløysarord*.

På overflaten finnes det en ryddig definisjon: et sammensatt ord hvor det ene leddet er ett fremmedord og hvor det andre er et ord som allerede er en del av målspråket (eller som Sandøy sier, et tradisjonelt norsk ord). Men det er ikke nok, det blir kjapt komplikasjoner hvis man sier seg fornøyd med en slik definisjon. For hvor lenge trenger et ord være en del av det norske språket før det slutter å være et fremmedord? Kan det slutte å være et fremmedord? Svaret må nesten for vår definisjon være ja, for ellers ville svært gamle ord som *kjøkken* og *vin* skape hybrider i sammensetninger som *kjøkkenkrok* og *vingård*. Begge disse ordene er lånt inn fra latin, bare for veldig lenge siden. I kapittel 4.2 differensierte Gisle Andersen mellom *fremmedord* og *lånord* i sin artikkel om frekvens av norvagiseringer i norske avistekster. Den han da siterte var Sandøy (1997, s. 13) som har denne definisjonen: «å godta ordet ved å endre på forma for å tilpasse det norsk lydverk og ortografi kan vi også kalle

fornorsking, dvs. at vi gjer eit fremmendord om til eit lånord». Dette ser ut til å ligge nærmere hva som i 2021 blir kalt norvagisering.

Dessverre er det ikke helt lett å si hvor grensen mellom fremmedord og lånord går, Sandøy er selv inne på at ordet først går gjennom en norvagiseringsprosess, men hvordan skal noen kunne vite akkurat hvor denne grensen går? I kapittel 2.5 av denne oppgaven har også Sanchez-Stockhammer sin definisjon blitt presentert og dette er en langt mer omfattende definisjon av hybrider enn hva Sandøy bruker og hva denne oppgaven handler om. Så kanskje er dette noe som må tas litt på skjønn, særlig siden det er nok en utfordring at det med dette tekstkorpuset bare går å bedømme etter skrivemåte og ikke uttale. Personlig har jeg tenkt å gå ut fra å ikke telle skikkelig gamle engelske lånord som *streik* som en del av hybrider, men at engelske importerte fra sent 1900-tall og 2000-tall kan få være med. Dette blir også en måte å garantere at det ikke blir altfor få hybrider, selv om noen altså er bedre tilpasset til språket enn andre. Siden alle tre undersøkelsene i denne delen handler om anglisisme er det spesifikt engelske hybrider som jeg er på jakt etter. Først vil jeg presentere alle hybridordene i 4.4.2 og deretter drøfte dem og komme med noen konkluderende ord i 4.4.3.

4.4.2 Presentasjon

4.4.2.1 Innledning

Dette kapitlet kommer til å handle om nye hybrider og med det mener jeg ord som er markert som nye i *Anglicisms*-fanen av Aviskorpus – bokmål. Dette trenger selvfølgelig ikke å bety at ordet er helt nytt, og det er det sjeldent, men det betyr at det ikke blir gjenkjent fra før i korpuset. Mange av disse ordene er hybrider, men mange er også feilstavinger eller andre feilkilder. Siden jeg har måttet gå gjennom alt manuelt har jeg valgt å begrense meg til 36 dager i korpuset, nemlig den 14. hver måned mellom 2017 og 2019, for å få til et noenlunde representativt utvalg. Disse hybridene kommer til å presenteres i tre bolker. Først vil de ordene hvor engelsk er forledd bli presentert, deretter de ordene hvor engelsk er etterledd. I disse to kategoriene hører de fleste ordene hjemme, de ordene hvor det går å snakke om selvstendige for- og etterledd. Den siste kategorien er for alle ord som ikke passer inn i denne dikotomien og det kommer til å bli forklart løpende hva som er spesielt med de forskjellige ordene. Dette kan for eksempel være ting som at ene leddet bare er et grammatisk affiks, eller at begge ordene er engelske uten å nødvendigvis være et helhetlig lån.

4.4.2.2 Engelsk som forledd

(62)

For å gjøre det enkelt for gjestene kan man kjøpe en **all inclusivepakke** med en dag i spaavdelingen, utendørsjacuzzi og behandling av terapeut. (DB, 14. januar 2017)

I bare én setning fra Dagbladet finner vi to nye hybrider, og en gammel (spaavdelingen). Ordet *all inclusivepakke* har både engelsk for- og etterledd, men i motsetning til etterleddet er forleddet utilpasset. Etterleddet er et norrønt substantiv, men har fått en semantisk utvidet betydning og denne betydningen er engelsk (NAOB). Forleddet kan være adverb eller substantiv og har kommet inn relativt nylig i forbindelse med sydenferier. Til tross for stavemåten er det vanskelig å se for seg at noen ville uttalt dette ordet med en e-lyd i slutten på *all inclusive*. I *utendørsjacuzzi* er det et engelsk etterledd. Det norske adverbet *utendørs* møter substantivet *jacuzzi* som til tross for det italiensk klingende navnet er et lån fra engelsk (etternavnet til en italiensk-amerikansk oppfinner).

(63)

Det ble også overskrifter da **trimprofil** Kari Jaquesson (54) og Aylar Lie (32) gikk i tottene på hverandre. (DB, 14. januar 2017)

Substantivet *trim* kommer fra engelsk og skal her tolkes som mosjon, trening. Substantivet *profil* virker å komme fra italiensk, men er så godt integrert i norsk at det kan kalles norsk. En ganske alminnelig hybrid hvor det ikke går å se om forleddet er tilpasset eller ikke.

(64)

- a) Alle **businessclassbilletter** hos Singapore Airlines gir 200 % av dette. (DB, 14. mars 2017)
- b) Resten av selskapets **businessprodukt** får også et løft. (AP, 14. mars 2017)
- c) Derfor er "The Deal of the Century" mer av et **businessforslag**, enn en politisk avtale forankret i internasjonal lov og strategisk tenking. (SA, 14. mars 2019)
- d) McFarland skal ha fortalt Raab at han jobber med memoarer som forteller den «rå» historien om hans mange **businessgeskjefter** siden 2011, og inneholder også hans versjon av historien om Fyre Festival, som dokumentarene til strømmetjenestene Netflix og Hulu ikke framstilte presist nok, ifølge McFarland. (DB, 14. mai 2019)

Forleddet *businessclass* (substantiv) er ikke en gang norvagisert til *businessklasse* eller noe i den dur. Etterleddet er et substantiv som er fransk, men godt etablert i norsk.

I de andre eksemplene er forleddet bare *business* (substantiv). Etterleddet *produkt* er et opprinnelig tysk substantiv. Også *forslag* og *geskjefter* er tyske og er akkurat som *produkt* godt integrerte i norsk..

(65)

- a) Digitale verktøy og undervisningsteknologi blir viktig i Stavangers **smartbysatsing**, mener leder av kommunalstyret for oppvekts, Sissel Knutsen Hegdal (H). (DA, 14. mars 2017)
- b) Helt konkrete eksempler er en **smartrullatoren** og en aktiviseringsrobot, som testes på Bergåstjern og Haugåstunet sykehjem i Stavanger. (SA, 14. mai 2019)

Forleddet *smartby* finnes i seg selv ikke i NAOB, men både det engelske adjektivet *smart* og det norske substantivet *by* gjør. Ordet er en ren lånoversettelse fra engelsk, hvor Wikipedia definerer *smart city* som «an urban area that uses different types of electronic methods and sensors to collect data» (hentet 2. mars 2021). Etterleddet i dette eksemplet er et opprinnelig tysk substantiv. Etterleddet *rullatoren* er som *smart* engelsk, men et substantiv og med norsk endelse fra bestemt entall, sannsynligvis fordi dette er et veldig godt integrert lånord.

(66)

Det skjedde etter at grønntrøyene vant hele 5-3 borte mot toppklubben Twente etter et **scoringdrama** av de sjeldne. (DB, 14. mai 2017)

Substantivet *scoring* er engelsk og har fremdeles engelsk stavemåte, men for de fleste nordmenn som driver med sport er det nok et ganske alminnelig norsk ord. Her får det også fuge-s foran det greske substantivet *drama*.

(67)

Her skaper Vinh Quoc Du, som kom som vietnamesisk båtflyktning til landet da han var fire år, innovative **crossoversmaker** med sin saliggjørende blanding av asiatisk og europeisk kokkekunst, som sake med granskudd og kaviar med wasabikaramell. (DA, 14. september 2017)

Det engelske substantivet *crossover* blir her satt sammen med ubestemt flertall av det opprinnelig tyske substantivet *smak*, som siden lenge er godt etablert i norsk. Forleddet ser ikke ut til å være norvagisert.

(68)

Mye av lyden genereres i et elektronisk **feedbacksystem**, og analogien mellom tilbakereise og feedback er forståelig. (DA, 14. september 2017)

Det engelske substantivet *feedback* er forledd i hybriden med det opprinnelig greske *system*, og er også et eget ord senere i setningen.

(69)

SAS-direktør Eivind Roald skulle etter planen ha presentert det nye **loungekonseptet** og hvordan han ønsker at SAS skal bli et livsstilselskap. (DB, 14. september 2017)

Det engelske forleddet (substantiv) begynner kanskje å bli ganske innarbeidet i norsk, men stavemåten er ikke tilpasset. Etterleddet er kommet fra tysk.

(70)

«Han påpeker at flere etablerte **offshorespillere** kjemper for førsteposisjonen innen dypvann (det vil si Transocean, Enasco og Diamond Offshore), men denne dynamikken har i stor grad glimtet med sitt fravær i jackup-segmentet», heter det i notatet fra Evercore. (DN, 14. september 2017)

Det engelske substantivet i forleddet er mye brukt i Norge. Men legg også merke til *jackup-segmentet*. Et ord som for så vidt står med bindestrek, men uansett er et eksempel på et ord som man ikke ser hver dag, dessuten med tilpasset etterledd.

(71)

En sjef i den svenske rikskringkastingen SVT skal ha forsøkt å kjøpe sex av en 15 år gammel jente, gjennom en **sugardatingside**, skriver Expressen. (DB, 14. september 2017)

Forleddet er et ganske nytt engelsk substantiv som beskriver fenomenet hvor yngre jenter dater eldre menn i bytte mot gaver og/eller penger. Etterleddet er norsk, men i denne betydningen (*nettside*) inspirert av engelsk.

(72)

I tillegg til gode **carvingopplevelser** gir Gaustablikk også nær kontakt med Gaustatoppen og flott utsyn ned til Rjukan, som ligger klemmt mellom de bratte dalsidene. 13 heiser gir 550 høydemeter med variert skikjøring fordelt utover 35 nedfarter. (DN, 14. november 2017)

Forleddet (fra *carvingski*) er et engelsk substantiv som begynner å bli godt innarbeidet i norsk nå. Etterleddet er norsk eller dansk.

(73)

- a) Outkast-legende og **hipsterfavoritt** i samarbeid om 17-minutters morsdagslåt. (AP, 14. mai 2018)
- b) Denne **hipsterhulen** i Eiriksgate på Tøyen har fått et utvidet klientell blant matglade Oslo-folk i løpet av de snart tre årene de har eksistert, og stedets driftere virker noe rundere i kantene selv om konseptet er det samme som i opprinnelsen. (DA, 14. mai 2019)
- c) Det blafret friskt i den gule, noe malplasserte KrF-banneren utenfor den kule **hipsterkafeen** hvor partiet holdt sitt årlige sommertreff for pressen. (AA, 14. juni 2018)

En *hipster* (engelsk substantiv) er et medlem av en subkultur som ønsker å være moteriktig, men ikke mainstream (det vil si del av den ledende populærkulturen). I 73a er det satt sammen med etterleddet *favoritt*, opprinnelig fransk. *Outkast-legende* er ikke tatt med fordi *Outkast* er et egennavn, en rapduo. Etterleddet i 73b er et substantiv med dansk opphav, i 73c et opprinnelig fransk substantiv.

(74)

- a) Som **clearingmedlem** på Nasdaq Commodities, bidrar Statkraft til misligholdsfondet i tråd med gjeldende reguleringer og **clearinghusets** eget regelverk, heter det i en melding fra Statkraft. (DN, 14. september 2018)
- b) En **clearingsentrals** oppgave er å sørge for at partene som inngår avtaler er i stand til å gjøre opp for seg, mens posisjongrenser handler om hvor stor en aktør har mulighet til å bli i et marked. (DN, 14. september 2018)

Forleddet er et engelsk substantiv, her i en ganske teknisk kontekst. Etterleddene i det første eksemplet er tyske og norske mens etterleddet i det andre er et substantiv fra latin hvor bruken bør være inspirert av engelsk. Ordet *sentral* er uansett godt integrert i norsk.

(75)

Fra venstre: Daglig leder i Try Råd, Sindre Beyer, daglig leder Fredrik Buchardt Werpen i Augment, Stine Ekstrøm, rådgiver i mediebyrået Try Opt, Kåre Øystein Trædal, daglig leder i **techbyrået** Try Apt. (DN, 14. januar 2019)

Forleddet kan tolkes som et prefiks lignende *cyber*, men *tech* kan også brukes som et substantiv i seg selv (kortform for engelske *technology*) og jeg regner med at det er sånn det er tenkt å brukes her. Etterleddet er et opprinnelig fransk substantiv.

(76)

- a) Rosenborg trakk planene om en treningsleir i Dubai, det har vært **bloggerbråk** om rosemalte skildringer derfra, Alexander Kristoffs emiratavtale er debattert, det samme gjelder langrennsløpere på tur og Magnus Carlsens brikkeflytting på udemokratisk jord. (VG, 14. mars 2019)
- b) Noen år tidligere var det bloggeren, Emilie Nereng (21) bak bloggen «VOE», som lettet på sløret og ga leserne sine et **bloggsjokk** da hun etter flere år som bloggdronning valgte å legge ned siden sin. (DB, 14. april 2017)
- c) Den unge trebarnsmoren, som for tiden regjerer **bloggtopplisten** med nesten 40 000 unike lesere hver dag, skriver at det er kroppen som ikke strekker til. (DB, 14. april 2017)

Forleddet er et ikke altfor gammelt lån fra engelsk (her i to versjoner), men er nå godt etablert som substantiv og det dukker også opp som etterledd i noen andre hybrider. Etterleddet i den første hybriden er et norsk substantiv. Det andre etterleddet er et opprinnelig fransk substantiv og det tredje etterleddet kommer fra et godt integrert norsk/tysk substantiv.

(77)

«Vi vil derfor erstatte været med noe annet og mer demokratisk», kunne for eksempel en «kommunistisk» **crazyutgave** av MDG sagt. (AP, 14. mai 2019)

Forleddet er et engelsk adjektiv, her utilpasset. Etterleddet er et opprinnelig tysk substantiv.

(78)

Kronprinsesse Mette-Marit var den første dagen kledd i en blå **denimoverdel** med sløyfe i halsen, og etter turen dukket det opp et artig innlegg på Instagram. (DB, 14. mai 2019)

Engelsk forledd (substantiv), tysk/norsk etterledd (substantiv).

(79)

Dagbladet har intervjuet filmskaper Isabella Eklöf som er kinoaktuell med **slapsticktragedien** «Holiday». (DB, 14. mai 2019)

Forleddet er et engelsk substantiv, etterleddet et helt tilpasset fransk substantiv.

(80)

Nå er det ikke bare Chris og Isak i «Skam» som får historien sin fortalt av **fanfictionforfattere**. (DB, 14. februar 2017)

Begge leddene er substantiver. Forleddet er engelsk, etterleddet opprinnelig tysk.

(81)

- a) Dersom den videre prosessen utelukkende skal bestå i «forhandlinger» mellom NTNU og kommunen, risikerer vi at Høyskoleparken aldri blir vurdert på egne premisser, og for de verdiene den kan tilføre framtidens **campusbydel**. (AA, 14. juni 2017)
- b) I **campusprosessen** framstilles parken stadig oftere som en «barriere», eller som bestående av mørke og utilgjengelige skogholt som skriker etter oppgraderinger og tilpasninger for å øke attraktiviteten. (AA, 14. juni 2017).

Forleddet er et engelsk substantiv som kom inn i norsk for litt over 20 år siden. Etterleddet er i det første ordet et norsk/tysk substantiv, i det andre et substantiv opprinnelig fra latin.

(82)

Selv om det foreløpig ikke er bekreftet hva **realityskandalen** skal gå ut på, har det flere ganger i tv-historien vært lignende hendelser med furore og skandaler i reality. (DB, 14. juni 2017)

Forleddet er et substantiv lånt inn fra engelsk som også forekommer i materialet som etterledd i andre hybrider. Etterleddet er et substantiv som egentlig kommer fra fransk.

(83)

Faren med brannfarlig bygningsmaterialet er at det fører til en slags **sandwich-effekt**. (VG, 14. juni 2017)

Forleddet er et engelsk substantiv, etterleddet er substantiv som har kommet fra tysk.

(84)

Oppkjøpet anses som en konsekvens av store endringer i medielandskapet etter at nye **streaminggiganter** som Netflix og Amazon har sikret seg store markedsandeler innen film- og TV-underholdning. (DB, 14. desember 2017)

Forleddet er et engelsk substantiv som er nytt i norsk, men som har blitt hyppig brukt de siste årene (i likhet med et ord som *podcast*). Etterleddet er et substantiv opprinnelig fra latin, men gammelt i norsk.

(85)

Han vil dermed komplementere sprint- og **allroundguttas** trenerteam sammen med hovedtrenerne Arild Monsen og Eirik Myhr Nossun, sier landslagssjef Vidar Løfshus. (DB, 14. juni 2018)

Forleddet er et engelsk adjektiv som ser ut til å bli brukt en god del innen sport. Etterleddet er opprinnelig nederlandsk, men oppleves nå som et kjernenorsk substantiv.

(86)

Den tradisjonsrike **boxingdayrunden** 2. juledag gir oss ingen storkamper denne sesongen, men gir oss følgende oppgjør: (DB, 14. juni 2018)

En fascinerende hybrid. Til tross for at journalisten i ordet etterpå skriver datoen (2. juledag) har hen valgt å kalle runden for *boxingdayrunden* etter det britiske navnet for 2. juledag, *boxing day*. Det engelske forleddet, som sjeldent blir brukt i norsk, er her allikevel litt tilpasset siden det er skrevet som ett ord. Etterleddet er et opprinnelig tysk substantiv.

(87)

De begynner å snakke om det beryktede «**hookeforbudet**» på NTNU, og Ziesler forteller at han er lettet det ikke gjelder ham. (DN, 14. august 2018)

Forleddet er et verb som er hentet på engelsk, sannsynligvis fra *hook up*, selv om det innlånte ordet har fått en ny form på norsk. Etterleddet er et norsk substantiv.

(88)

Siste episode av «Siste med Marie Simonsen» kan du høre ved å trykke her, eller trykke play i **podcastvinduet** i denne artikkelen. (DB, 14. juni 2019)

Forleddet (som NAOB definerer som «distribuering av lyd- eller videofiler som lastes ned fra Internett til mp3-spiller, smarttelefon e.l., nedlastet lyd- eller videofil») er engelsk, etterleddet er norsk. Begge er substantiver.

(89)

På kort tid er dette blitt verdens største **gamingarrangement** med over 370.000 besøkende og utstillere fra 56 land. (DN, 14. august 2019)

Forleddet er et engelsk substantiv som har blitt veldig populært i det siste, *gaming* er navnet på den subkulturen hvor fortrinnsvis unge spiller videospill. Etterleddet er et fransk substantiv og et tydelig eksempel på at etterleddet ikke trenger å være norrønt for å være en hybridkonstruksjon. Arrangement er et ord som skiller seg veldig ut fra tradisjonelle norske ord, men samtidig er det siden lang tid tilbake så innarbeidet at den alminnelige språkbrukeren sannsynligvis ikke vil merke noe.

4.4.2.3 Engelsk som etterledd

(90)

- a) Før henne hadde også **friluftslivblogger** Tonje Blomseth (22) fått nok. (DB, 14. januar 2017)
- b) – Ingen tvil om at nå er det høysesong ja, sier en av landets aller største **bakebloggere**, Kristine Ilstad. (DB, 14. mai 2017)

I disse eksemplene ser vi substantivet *blogger* som etterledd. Det går ikke an å se på stavemåten om etterleddet i det første eksempelet er tilpasset eller ikke, siden ordet skrives sånn både på engelsk og norvagisert, men i dagens aviser pleier ordet å være bøyd på norsk måte siden det sklir godt nok inn i språket i øvrig. Dette ser vi også i 90b hvor etterleddet står i norsk flertall, i motsetning til den engelske formen *bloggers*. Forleddet i 90a, substantivet

friluft, er ifølge NAOB tysk, men gammelt. Forleddet i 90b bør tolkes som et norsk verb, uvanlig nok. Substantiv med fuge-*e* kan det ikke være siden substantivet til å bake er bakst.

(91)

Martine (24) gjorde grundig **lønnsresearch** før jobbintervjuet - det lønnet seg. (DN, 14. mai 2017)

Her har vi noe så uvanlig som en hybrid med engelsk etterledd og fuge-*s* i (det opprinnelig danske) forleddet. To substantiver. At denne sammensetningen i det hele tatt er tenkelig viser at skribenten nok har *research* som en ganske naturlig eller i det minste delvis tilpasset del av norsken sin, til tross for den engelske stavemåten.

(92)

Hvor mange jeg har aner jeg ikke, men jeg har både flosshatter og **artigcapser**. (AA, 14. juli 2017)

Det tyske adjektivet *artig* kombineres med det opprinnelig engelske substantivet *capser*, som er stavet med engelsk stavemåte, men bøyd i norsk flertall og derfor tilpasset. Det er diskutabelt hvorvidt et så pass grammatisk tilpasset ord kan sies å utgi en hybrid, men stavemåten skiller seg stadig ut og eksempelet er tatt med for å vise variasjonen i disse konstruksjonene.

(93)

a) Personlig, men nøktern **valgrealit**y. (VG, 14. september 2017)

b) Statsministeren sier at hun privat helst ser på konkurransedrevne realityprogram, noe nevnte **sjokkrealit**yer ikke akkurat er kjent for. (DB, 14. september 2018)

I 93a har vi et forledd som er norsk og et etterledd som er et substantiv lånt inn fra engelsk (*reality television*), og som vel har vært brukt i norsk i 20–25 år nå. Selve ordet *reality* er ikke tilpasset her, men bøyningen av adjektivet peker på grammatisk kjønn, men så går det også å påpeke at et adjektiv på norsk alltid må markere noen form av grammatisk kjønn. Tydeligere blir det i 93b, hvor etterleddet har fått norsk flertallsbøyning. Dette forleddet kommer fra fransk, men er siden lang tid tilbake godt innarbeidet i norsk. Begge setningene over kommer fra fornøylesjournalistikk (den første en anmeldelse av et tv-program, den andre fra en artikkel om et utsagn fra tv) og det er neppe atypisk for denne ordkategorien.

(94)

- a) Kineserne vil kontrollere sine egne innbyggere med en **borgerscore** som styrer hva man får tilgang på i samfunnet. (AP, 14. januar 2018)
- b) Det gjør at han er tilbake på sin personlige **bestescore**, 94 poeng. (SA, 14. september 2018)

Etterleddet er et engelsk substantiv som blir mye brukt i norsk, men fortsatt med engelsk skrivemåte. Det er imidlertid slik i begge eksemplene i 94 at leddet er kjønntilpasset. Det første forleddet er et opprinnelig tysk substantiv, det andre er et norsk adjektiv, et av relativt få eksempler hvor ikke begge leddene er substantiver.

(95)

Tiden for symbolinitiativ og **klimastunts** er definitivt over. (SA, 14. mars 2018)

Forleddet er et gresk substantiv som er godt innarbeidet i norsk, etterleddet er et engelsk substantiv i engelsk flertall og dermed utilpasset. Det er interessant at ordet her har fått beholde sin engelske flertallsbøyning.

(96)

TV-serie: Tragikomisk **overklassejunkie** (SA, 14. mai 2018)

Forleddet er en tysk/fransk konstruksjon, men etterleddet er et engelsk substantiv for hva man ellers pleier å kalle en *narkis*. Det viser ingen tegn til å være tilpasset med en skrivemåte som skiller seg kraftig ut, men det er heller ikke bøyd.

(97)

Du kan høre mer om forskningen til Helge Christian Pedersen i UiTs **jubileumspodcast** "Observatoriet" som du finner på uit.no/50 og på iTunes, SoundCloud og andre podcast-kanaler. (NL, 14. september 2018)

Forleddet er et substantiv fra latin, godt innarbeidet i norsk og med fuge-s. Etterleddet er et substantiv fra engelsk som ble laget så sent som i 2004, men som allerede er hyppig brukt i norsk. Den norske stavemåten *podkast* eksisterer og er brukt en hel del, men at forfatteren her har valgt å stave ordet med *c* er et tegn på at det ikke er tilpasset i dette eksempelet.

(98)

Jeg studerte i Bergen på midten av 70-tallet, og abortloven var et hett tema, og vi gikk rundt med ganske små **klistrebuttons** der det sto «Støtt kvinnenes krav – selvbestemt abort». (NL, 14. november 2018)

En uvanlig hybrid. Forleddet er (et tysk) verb, mens etterleddet er et engelsk substantiv med engelsk flertallsbøyning. Konteksten er også noe mer opphøyd enn hva som pleier å være tilfelle med denne typen konstruksjoner, men det kan samtidig påvirke at det handler om en personlig betraktning i jeg-form.

(99)

Scarr's pizza – på kanten av Chinatown – har på kort tid utviklet et bunnsolid rykte blant New Yorks **pizzanerder**. (AP, 14. november 2018)

Forleddet er et opprinnelig italiensk substantiv, etterleddet er et tilpasset engelsk substantiv med norsk flertallsbøyning.

(100)

En **ligathriller** av de sjeldne er over – og Manchester City står igjen som den store vinneren. (DB, 14. mai 2019)

Forleddet er opprinnelig et italiensk substantiv, men finnes i norsk. Etterleddet er et engelsk substantiv som her ser ut til å være delvis tilpasset. Stavemåten er engelsk og ordet er heller ikke bøydd, men den ubestemte artikkelen viser at det har blitt tilpasset kjønnsmessig. Samtidig går det å ta opp det typiske motargumentet også her: om et substantiv i det hele tatt skal kunne brukes på norsk i en setning sånn som denne så trenger ordet å ha et grammatisk kjønn. Er dette da et bevis på tilpasning? Ja, på en måte er det jo det, men da må også nesten alle innlånte substantiver inngå i denne kategorien, selv om de mangler tilpasning i øvrig. Det er med andre ord en stor forskjell mellom forskjellige eksempler av ord som er «delvis tilpasset» og for å si det på en annen måte er dette alle ord som er mellom 1 og 99 prosent tilpassede, alt som ikke er fullt eller ikke-i-det-hele-tatt tilpasset.

(101)

SØTT: Sjokoladeganache med fransk og italiensk laurbærmarengs, **blodappelsinfluidgel** og salte nøtter. (DB, 14. april 2017)

Enda et eksempel fra matens rike, denne gang nokså uventet. Både for- og etterledd er substantiver, men begge er også sammensetninger i seg selv. Forleddet er opprinnelig tysk, men nå godt innarbeidet i norsk. Etterleddet har jeg selv aldri hørt, men det gir noen treff på nettet. Det er i alle fall ikke tilpasset. Begge komponentene er engelske og ordet ser faktisk ut til å ha blitt bitte litt norvagisert siden den engelske originalformen virker å være *fluid gel*, i to ord.

(102)

Befolkningen på Sørlandet øver seg på å ta imot fremmedfolk, fremgår det av **politibloggen** Fædrelandsvennen offentliggjør: (FV, 14. juni 2017)

Forleddet er et substantiv opprinnelig fra latin, men som nå føles helt norsk. Etterleddet er et engelsk substantiv relatert til det i eksempel 1, tilpasset med norsk grammatisk endelse.

(103)

Han har derimot levd godt på inntektene fra **suksessfranchisen**. (DB, 14. oktober 2018)

Forleddet er et substantiv som egentlig kommer fra latin (gjennom fransk), men som er godt integrert i norsk. Etterleddet er enda et eksempel på et engelsk substantiv som ikke har tilpasset stavemåte, men som blir bøydd på en norsk måte og derfor uansett må sies å være tilpasset. Denne gang i bestemt form entall.

(104)

Vi starter **direktechatten** cirka klokka 20.50. (SA, 14. desember 2018)

Forleddet er et adjektiv opprinnelig fra latin, etterleddet et engelsk substantiv med bøyning tilpasset etter norsk.

(105)

Strålende og **hjerterglamorøs** posering fra «Glee»-skaper. (VG, 14. desember 2018)

Forleddet er et norsk substantiv, etterleddet et engelsk adjektiv. Et av ikke så mange eksempler på hybrider med et engelsk adjektiv som etterledd.

(106)

Ballguttene hadde også sparket opp baller til tilskuerne som en «**tilskuergimmick**», og på overtid fløy jo det jo baller, påskeegg og alt mulig fra Viking-fansen. (DB, 14. april 2019)

Forleddet er et opprinnelig tysk substantiv som er godt integrert i norsk, etterleddet er et delvis tilpasset engelsk substantiv (kjønnsbøyning) som til tross for stavemåten også begynner å bli integrert i norsk.

(107)

Det ligner mer på en **hotellounge**, sier Jørgen Arneberg. (SA, 14. august 2019)

Forleddet er et substantiv fra fransk (med samme etymologi som engelske *hostel*), etterleddet er et substantiv fra engelsk som er delvis tilpasset med kjønnsbøyning.

4.4.2.4 Hybrider med struktur som skiller seg ut

(108)

Han har en **allroundhet** og spilleforståelse som jeg liker. (SA, 14. mars 2017)

I denne sportkonteksten blir det engelske adjektivet *allround* avledet til å være substantiv med det opprinnelig tyske, siden lenge norske, suffikset *-het*. Det spesielle med denne sammensetningen er at det kun er forleddet som er et selvstendig ord. Et noe uvanlig eksempel, men det er ikke unikt.

(109)

Justisminister Per Willy Amundsen sier at et Nasjonalt **cyberkriminalitetssenter** er et langsiktig mål i Norge. (AP, 14. mai 2017).

Forleddet *cyberkriminalitet* henter deler fra både latin og tysk, men konstruksjonen er engelsk (*cybercrime*). Etterleddet er også et engelsk substantiv, men eldre i det norske språket.

(110)

Det var faktisk delvis tilfeldig, fortalte han BBC etter å ha tilbrakt natten som digital etterforsker og «**mothacker**». (VG, 14. mai 2017)

Det norske prefikset *mot* møter det engelske substantivet *hacker*, en kombinasjon som kanskje ikke føles helt komfortabel for skribenten siden konstruksjonen er plassert innenfor hermetegn. Det er heller ingen tegn til at etterleddet skulle være tilpasset.

(111)

Ny blogg fra Paul Richardsen: «Må det virkelig et nytt 1-krones **hamburgerstunt** til for at tribunene skal fylles» (SA, 14. september 2017)

Både for- og etterleddene, begge substantiver, er fra engelsk, selv om begge er ganske godt jobbet inn i det norske språket, og selv om forleddet refererer til en tysk by. Etterleddet forekommer også som eksempel 95 i del 4.4.2.3, der med engelsk flertallsbøyning mens det i dette tilfelle står i grunnform.

(112)

- a) «Du er hacket av den tyrkiske **cyberarmeen** Ayyildiz Tim!» (DB, 14. januar 2018)
- b) Den nye **cyberhirden** har vunnet. (DB, 14. mars 2018)
- c) Kjøper droner og **cybertjenester**. (VG, 14. april 2017)
- d) Videre i rapporten hevder amerikanske myndigheter at Nord-Korea kommer til å intensivere **cybervirksomheten** sin i framtida. (DB, 14. juni 2017)
- e) Ifølge den jordanske hærens nettside er **cyberkriminaliteten** i gang med et forsøk på å få «Jinn» fjernet fra jordanske Netflix. (DA, 14. juni 2019)
- f) Netthets er ikke vår tids største **cyberproblem** (AP, 14. august 2019)

Dette eksemplet (relatert til 109, men i 109 var ikke forleddet *cyber* men *cyberkriminalitet*) ender opp i denne kategorien fordi det engelske forleddet egentlig ikke er et selvstendig ord, men heller et prefiks. Etterleddet i 112a er et opphavlig fransk substantiv, i 112b er etterleddet et norsk substantiv (med lignende betydning som 112a!). Det er et opprinnelig dansk substantiv som er etterledd i 112c, opprinnelig tysk/norsk substantiv i 112d og 112e og i 112f er etterleddet et substantiv fra fransk, men viss bruk kan påvirkes av at det er hyppig brukt i engelsk.

(113)

Jeg har ikke sett alle tallene, og det er nok fortsatt noen avvik i forhold til hvordan jeg vil ha det i bestemte roller, men inntrykket mitt er at vi **fitnessmessig** ser ut til å være i rute nå, sier Lars Bohinen. (AP, 14. juli 2018)

Substantivet er et engelsk forledd, etterleddet er et suffiks opprinnelig fra tysk, uten selvstendig betydning. Konteksten er fotball.

(114)

Desserten består av en sjokoladeganache med **peanøttcrumble**, en «jord» av mørk sjokolade og en kokossorbet. (DA, 14. mai 2019)

Her er begge leddene engelsk og begge leddene substantiver, men forleddet er eldre i norsk er derfor godt norvagisert (selv om ea-vokalen er litt snodig). Etterleddet er derimot helt utilpasset og har fått beholde sin engelske stavemåte, som ligger særdeles langt fra vanlig norsk skrivemåte.

(115)

Analysesjef er **megabull**: – Spotratene vil eksplodere (DB, 14. juli 2019)

Et veldig interessant eksempel. Forleddet er et neoklassisk, gresk prefiks, etterleddet er et adjektiv som er hentet fra det engelske substantivet med betydningen «tyr». Her er det imidlertid noe helt annet siden det er en børskontekst og E24 definerer etterleddet slik:

Et ofte brukt uttrykk om oppgang i aksje- og finansmarkedet. Metaforen peker tilbake på at en okse stanger oppover. Rett og slett det motsatte av «bear». Man kan for eksempel være «bull» en konkret aksje eller sektor, noe som er et uttrykk for at man tror den vil stige. (E24, 26. januar 2016)

Kristiansen (2012, s. 262) påpeker at finanssjargong er en hyppig kilde for anglismer siden finansverden er så pass internasjonalisert.

(116)

Alternativindustrien og Donald Trump fremstår mer som **bullshittere** enn løgnere. (AP, 14. februar 2017)

Et annet temmelig interessant eksempel. Forleddet er noe av de engelske substantivene *bullshit* eller *bullshitter*, med norsk suffiks og bøyingsform.

4.4.3 Analyse og oppsummering

Av de undersøkte hybridene har 39 av ordene engelsk som forledd, 21 engelsk som etterledd og 15 ord faller under andre kategorier. Det finnes noen grunner til å være forsiktig med konklusjonene. Etter å ha sortert frem de faktiske, utvilsomme hybridene er dette en ganske liten nettoest fra de 359 ordene som jeg først kopierte ned fra Aviskorpus – bokmål. Og det går ikke akkurat å kalle resultatet statistisk når det er så mange ord som kan diskuteres frem og tilbake om de bør være en del av resultatet eller ikke.

Likevel finnes det noen mer eller mindre tydelige tendenser som går å se gjennom å gå gjennom materialet. Det er så pass mye vanligere at den norske (eller norvagiserte, flertallet av gangene er det norske leddet ikke norrønt) delen av hybridene kommer som etterledd at det neppe kan være tilfeldig. Det mest sannsynlige å peke på her er at det i norsk er etterleddet som styrer bøyningen av den hybride strukturen og at det derfor føles mer naturlig å plassere et norsk ord som etterledd, i alle fall heller enn å plassere et utilpasset engelsk ord i denne posisjonen. Det som er tydelig er at det er vanlig for engelske etterledd i dette materialet å være tilpasset i noen grad, men en god del av disse faller også innenfor en gråsoner hvor det kan se ut som at det er obligatorisk for substantiver brukt i norsk å ha et grammatisk kjønn.

Interessant nok kan det på grunnlag av dette materialet se ut som at det lettere for hybrider hvor et av leddene er engelsk å bøyes på norsk måte enn å endre stavemåte. En så sterk korrelasjon er det ikke i for eksempel svensk, hvor ord kan få en forsvensket stavemåte samtidig som det beholder engelsk flertallsbøyning. Dette fenomenet er ikke vanlig i norsk og eksempel 95 i 4.4.2.3., *klimastunts*, er den eneste forekomsten av dette i materialet. Med andre ord er det vanskelig å se om et ord er norvagisert nok til å være etterledd i en hybrid før man har sett ordet bøyd, for selv et ord med helt uforandret stavemåte kan bøyes etter norsk mønster, så som vi ser i eksempler som *suksessfranchisen* og *sjokkrealiteter*. Hvordan går det egentlig å avgjøre om eksempel 112f fra 4.4.2.4., *cyberproblem*, er en hybrid mellom et engelsk forledd og det norske ordet *problem*, som til tross for sitt opphav er godt innarbeidet i norsk, eller om det bare er en norvagisering av den engelske konstruksjonen *cyber problem* og at den eneste tilpasningen er fjerning av mellomrom for å passe inn med norske skriveregler?

Det er en ukomfortabel konklusjon, men jeg mener at et visst mål av skjønn må brukes i disse situasjonene og at et ord som *cyberproblem* i alle fall vil oppfattes som en hybrid av norske språkbrukere, nettopp fordi etterleddet blir sett på som norsk. I kapittel 2.5 ble det veldig tydelig at Sanchez-Stockhammer (2012) og Sandøy (1997) har så ulike definisjoner av hybrider at de to like ordene nesten ser ut til å bety helt forskjellige ting. Gjennomgående i denne delen har jeg lagt meg nærmere Sandøy sin definisjon fordi den er laget spesifikk for norsk mens Sanchez-Stockhammer skriver om flere metaspråklige kategorier, ikke alle relevante for denne undersøkelsen.

Substantiver er uten tvil den vanligste ordklassen, både som for- og etterledd. Det er generelt langt flere substantiver i språket enn det er verb eller adjektiver, men om det er eneste grunnen til forskjellen er ikke lett å si. Substantiver er heller ikke den eneste ordklassen, det er eksempler i materialet på hybrider som inneholder verb, adjektiver og avledninger. Med noen av de sistnevnte ordene kan man diskutere hvorvidt detter er faktiske hybrider, siden de ikke har to selvstendige deler på samme måte som hybrider som er laget av andre ordklasser. Men likhetene ser i mine øyne ut til å være større enn forskjellene. Selv om de to delene ikke er selvstendige så er det fortsatt to deler, hvor den ene er et fremmedord. Det kan også diskuteres om alle hybrider har to deler eller om noen har flere. Jeg har konsekvent valgt å analysere det slik her, og heller sett på noen for- eller etterledd som sammensatte i seg selv, men det er ikke noen naturlov at man må se det på den måten. Som eksempel kan jeg nevne *cyberkriminalitetssenter*, som jeg har valgt å tolke som forleddet *cyberkriminalitet* og etterleddet *senter* (med et fuge-*s* i midten), men det går jo også å dele opp i *cyber-*, *kriminalitet* og *senter*, selv om det kanskje krever at *cyber-* tolkes som noe annet enn et prefiks.

Det ser ut til å være flere radikale, nyskapende hybrider innen sjangre som matjournalistikk, sportsjournalistikk og reisejournalistikk enn innen for eksempel politiske ledersaker. Og dette er kanskje ikke så overraskende, både fordi de sidene skriver for et delvis annet publikum, men også fordi det kan være en umulighet å oversette fagord som «blodappelsinfluidgel» og fortsatt få folk til å forstå dem. Samtidig har det ikke vært noe stort fokus på å liste sjanger for de forskjellige konteksthybrider, av et par ulike grunner. Sjanger er ikke markert i korpuset og siden flere forskjellige aviser med forskjellige artikkelkategorier utgjør del av korpus er det en utfordring å klassifisere alle avisene på en måte som gir mening når de blir sett på som en samlet kilde.

I motsetning til de to andre delundersøkelsene er denne delundersøkelsen heller ikke kvantitativ og i stedet for å telle opp antall hybrider i de forskjellige kategoriene har jeg valgt å resonnerer rundt resultatene. En ting som er verdt å ta med fra de to andre delundersøkelsene er imidlertid at Dagbladet ser ut til å være overrepresenterte også her. Akkurat som at informelle sjangre ser ut til å ha lettere for å omfavne hybrider forefaller det å være slik at informelle aviser er mer liberale enn de mer tradisjonelle dagsavisene.

5 Sammenligning og drøfting

5.1 Sammenligning

De tre delundersøkelsene som har blitt presentert her er til dels innbyrdes forskjellige, men de har også mange likheter. På mange måter kan delundersøkelsen i 4.3 sies å ligge metodemessig halvveis mellom delundersøkelsen i 4.2 og delundersøkelsen i 4.4. Alle de tre delundersøkelsene har det til felles at de er korpusbasert og de to første bruker også det samme korpuset på en nokså lik måte. Mens den første og den andre delundersøkelsen bruker et større korpus for å søke etter stavemåter og frekvens av enkeltord bruker den tredje delundersøkelsen et mer spesialisert korpus for å få opp en liste over novasjoner i avisene en gitt dag. Resultater av alle de tre delundersøkelsene har vært registrert i Excel-ark for å senere bli flyttet over til lister eller tabeller i Word og alle tre viser, på litt forskjellige måter, at det finnes mange treff på utilpassede anglismer i norske avistekster.

Delundersøkelsene viser et ganske likt bilde av hvordan situasjonen er når det kommer til anglismer i norske avistekster på starten og slutten av 2010-tallet. Det er uten tvil sånn at anglismer er vanligere og mer aksepterte i noen former for redaksjonell tekst, som i kultur- eller sportsjournalistikk. Men det er heller ingen domener som helt stenger anglisismene ute. Hva som ble mer og mer klart i løpet av arbeidet med oppgaven var at det ikke finnes noen tydelig, uttalt opposisjon mot dette. Det finnes noen raljerende artikler og kommentarer, men disse handler oftere om ungdommelig talemål enn om avistekst. De raljerende kommentarene om Språkrådet sine forsøk på norvagisering er ikke mindre fremtredende.

Er det da et problem med engelsk påvirkning? På den ene siden, hvor mange synes egentlig at norsk er et fattigere språk på grunn av de mer omfattende lånene fra et germansk språk som ble plukket inn i mellomalderen – nedertysk? På den andre siden, er ikke den engelske innflytelsen nå den største innflytelsen et språk har hatt på norsk siden dansk, kanskje? Hva den enkelte synes er et spørsmål om smak der svaret neppe spiller noen rolle. Norge er heller ikke et sånt land som for eksempel Island med kraftige språkpuristiske føringer (Brunstad, 2002, s. 69) og det er ikke realistisk at språkpurisme får en slik stilling her. Men om Norge ikke har den samme puristiske åren så har Norge noe annet: en tradisjon for norvagisering, både når det kommer til avløserord og stavereformer.

Samlet viser resultatene at norvagiseringen ikke har vært lagt død, men at den kanskje ikke alltid har så veldig mye med Språkrådet å gjøre. Språkrådet har ikke publisert noen større

norvageringsliste siden 2004 og for Språkrådet sine øyne kan det ikke være underholdende lesning å se tallene over 2004-ordene. Det er ikke mer enn en brøkdel av treffene som er de norvagererte formene og med et eksempel som *cannabis* og *kannabis* er det slående – 6636 av ikke-norvagererte former mot 2 treff av norvagererte former. Hvorfor er det sånn? Er det sånn at cannabisrøykere eller de som omtaler cannabis ikke er den gruppen i samfunnet som bryr seg mest om ordlistene til Språkrådet? Sannsynligvis, men det forklarer ikke de lignende resultatene for ord som *gimmik* og *sørver*.

Samtidig som Språkrådet sine forslag om norvagering fra 2004 sliter med å vinne frem (og for å være ærlig, dette gjelder også store deler av 1996-reformen) går norvageringene sterkt for flere ord som aldri har vært foreslått norvagerert. De er for mange til å være enkelttilfeller samtidig som det ikke akkurat er noen bølge av spontan norvagering. Men den spontane norvageringen er der og unormerte ord som *gønne*, *digg* og *flekse* fra delundersøkelse 4.3 er langt vanligere enn *snaks* og *hikkory* fra delundersøkelse 4.2. Dette kan vel også si noe om innflytelsen på Språkrådet, eller mangelen på innflytelse. Det er samtidig også et tegn på at det foregår en på noen måter ubevisst og automatisert tilpasning av anglismer.

Ser vi på inndeling etter ordklasser er det litt forskjellige mengder ord i klassene og det kan skyldes utvalgsprosessen, hvor jeg har operert med ett allerede ferdig datasett, ett som jeg har skapt selv og ett som sakte har vokst fram gjennom søk i korpus. Det ser uansett ut til å være sånn at substantiver er den ordklassen med flest anglismer. Dette er ikke i seg selv noen overraskelse siden dette allerede er den største ordklassen. Men anglismer forekommer i alle ordklasser og bare blant hybridene i den siste delundersøkelsen går det å finne alle store ordklasser både som forledd og etterledd. I delundersøkelse 4.3 er substantivene underrepresentert, men dette er en effekt av alle substantiver som allerede er opptatt fra delundersøkelse 4.2 og andre substantiver kunne selvfølgelig blitt tatt med i delundersøkelsen.

Både de unormerte grammatiske bøyningene i *hypen* og *hooka* og den ubøyde sammensetningen i *sugardatingside* viser at mange av disse nye anglisismene er produktive i den forstand at de kan kombineres med et annet ord eller en grammatisk endelse. Dette er jo en annen måte for tilpasning – selv om stavemåten ser engelsk ut, viser endelsene i *hypen* og *hooka* at disse ordene blir brukt som en del av norsk av brukerne. *Sugardatingside* er en hybrid med engelsk sammensatt forledd og norsk etterledd, men hybridene er sannsynligvis skapt med inspirasjona av engelske *sugar dating site*. Allikevel blir dette et godt eksempel på en tilpasning til norsk, når det engelske ordet *site* blir byttet ut med *side*, et norsk ord likt i

betydning og i tillegg med lignende form. Sammensetninger er det ikke like mange av i delundersøkelsene ett og to.

5.2 Drøfting

Følelsen er at noen av Språkrådet sine norvagiseringer – som 1996-eksemplene *skvåsj* og *gaid* – oppleves som bisarre av språkbrukerne flest, former som er mer til latter enn som et seriøst alternativ å bruke. Disse reaksjonene har jeg selv sett blant språkinteresserte mennesker. Hvorfor er *gaid* så mye verre enn *sjåfør* kontra *chauffeur*? Det er vanskelig å se noen objektive, lingvistiske grunner til det. Kanskje har det skjedd en forandring i samfunnet, kanskje har ikke Språkrådet lenger det kulturelle kapitalet som det en gang hadde i et samfunn som Norge. I et alt rikere, mer urbanisert land hvor ungdomskultur ligner mer og mer på den i resten av Vesten så er det nok ikke så rart at folk ser etter andre autoriteter, også når det gjelder en sånn ting som språk og som vi ser er flere unormerte ord vanligere som norvagiserte. Kanskje er det slik at norvagiseringen må komme nedenfra og ikke fra statlige organer, siden et ord som *døll* bare blir brukt i sin norvagiserte form. Men spørsmålet er om denne norvagiseringen hadde fortsatt å skje spontant uten tradisjonen av et statlig organ med sterke meninger om nye anglisismer. Selv om Språkrådet ikke har samme kontroll over språket lenger går det an å argumentere for at den tradisjonelt sterke språkpolitiske stillingen de har fører til at norskbrukere er mer bevisst på språk enn hva andre språkbrukere er.

Spontant kunne man tenkt at dette dilemmaet ikke ville påvirke aviser. Det er jo generelt sett ikke amerikaniserte ungdommer som skriver i Aftenposten, men avisene har også gjennomgått en forandring. Også den språkkonservative bastionen Aftenposten har nå til dags omtrent samme rettskrivning som andre urbane dagsaviser. Avistekster om populærkulturelle fenomen som *Game of Thrones* eller *Skam* kommer sannsynligvis til å inneholde flere anglisismer enn et lederinnlegg i debatten om Syria og for å overleve må aviser som Dagbladet og VG lokke yngre lesere til å lese. Det er også slik, som blir nevnt i den sist delundersøkelsen, at noen typer tekst trenger fagord som kan være vanskelige eller umulige å oversette, for eksempel ordet «blodappelsinfluidgel». Etterleddet «fluidgel» er nok et ord som de færreste nordmenn uten interesse i matlaging eller bakst vil kjenne til og derfor ender det her opp som etterledd til tross for at det er uvanlig for utilpassede engelske lånord. Det er som tidligere nevnt tydelig gjennom de forskjellige delundersøkelsene at det forekommer flere anglisismer i mer informelle tekster om sport, fornøyelse eller mat enn hva det gjør i politiske

eller høykulturelle tekster. Noen absolutte tall kan jeg ikke presentere siden ingen av delundersøkelsene har fokusert på å telle opp de forskjellige kontekstene, men tendensen er ikke til å ta feil på.

Det er et åpent spørsmål hvilket forhold utdanning har til språkpolitisk syn. Hvordan kan utdanning korrelere med syn på norvagisering? Vil den som er høyere utdannet være mer sannsynlig å bruke en norvagisering som *skvåsj* fordi han i det hele tatt har hørt om den eller vil han være mindre sannsynlig å bruke den fordi han kan stave til *squash*? Her går det an å hypotetisere i flere retninger og det hadde vært interessant å se statistikk på det hele, men et av problemene kan jo selvsagt være at ikke nok folk bruker formen *skvåsj* til at man skal kunne stole på statistikken om ordet.

Samtidig skal det ikke glemmes at forfatterne av disse tekstene stort sett er journalister. Vi kan ikke vite om en annen yrkesgruppe, for eksempel lærere, ville brukt de nye norvagiseringene mer eller mindre. Det kan virke realistisk at lærere ville vært litt mer sannsynlig å bruke de nye norvagiseringene siden dette er en språkbevisst gruppe, men at det er en språkbevisst gruppe kan også tale for det motsatte. Og hvordan hadde det som ville blitt sett på som en mindre språkbevisst gruppe reagert? Når gårdsnavn ble fornorsket etter unionsoppløsningen var mange bønder misfornøyd med dette og foretrakk den gamle danske stavemåten som hadde vært den aktuelle stavemåten ofte i flere hundre år, uten at noen husket det som teknisk sett var den opprinnelige norske versjonen.

Hva kan egentlig denne undersøkelsen fortelle oss om bruken av anglisimer i norsk? En del, men det er begrenset. Det er viktig å huske at dette er en undersøkelse om anglisimer i *norske avistekster*. På dette spesifikke området kan undersøkelsen fortelle en god del, men det går ikke an å analysere det muntlige norske språket med et aviskorpus som grunnlag. Derimot kan det gi oss en god pekepinn på muntlig språklig utvikling. Om et ord etablerer seg i skriftspråket er det generelt et tegn på at det har etablert seg godt nok muntlig til å vinne innpass i neste domene. Avistekster og det skrevne ord generelt vil allikevel til sin natur alltid være mer konservativt enn talemålet. Derfor hadde det vært interessant å se hvordan situasjonen er i normal tale, kanskje med hjelp av intervjuer. Radio eller podkast kan gi et interessant perspektiv på noe av en mellomting siden disse mediene er muntlig uten å være spontan språkproduksjon på samme måte som en informell samtale mellom en vennegjeng. Her kan Svedal (2021) gi noen interessante svar på spørsmålet om forskjeller mellom talemål og skriftspråk.

Om disse anglisismene blir brukt på denne måten i offisielle kanaler, hvordan ser det da ut på sosiale medier eller i tekstmeldinger? Det hadde også vært en relevant ting å undersøke og jeg kan tenke meg at det vil være en helt annen type av tekster på mer informelle plattformer enn hva som går å finne i et aviskorpus, men selv sånn type tekst har sannsynligvis et snever av bearbeidning som informell tale ikke har. Morland (2020) og Folkvord (2020) har allerede skrevet om beslektede spørsmål angående sosiale medier.

Denne undersøkelsen har heller ikke lagt noe spesielt fokus på hvor mange anglisismer som finnes i norsk. Den forteller ikke hvor stor andel av språket som er anglisismer, men hvilke anglisismer som er vanligere enn andre og hvordan populariteten ser ut for utilpassede respektive tilpassede former. Gjennom hele denne oppgaven har det vært en gjennomgående diskusjon om hvilke tilpassede former som er vanligere enn de utilpassede og vice versa. Men en ting som er fullstendig klar er at blant anglisismer både fra 1900- og 2000-tallet er den utilpassede stavemåten generelt vanligst og med viss margin.

Det ville derimot være en løgn å si at særlig mye har endret seg siden Andersen sin undersøkelse i 2012. Det er fremtredende anglisismer nå, men det var det da også. I prosent har det for så vidt gått fra at 21,5 % av anglisismene ble norvagisert i 2012 til 12,4 % i 2019. Men mye av dette skyldes ordet *blogg* som Andersen fant 53097 treff av mens bare 10302 ble funnet i den nye undersøkelsen. Om ordparet *blog/blogg* ville blitt helt slettet av materialet hadde forskjellen mellom grad av norvagisering i stedet ikke vært mer enn 6,3 % i Andersen mot 5,8 % i den nye undersøkelsen. *Blogg* er et vanlig ord hvor stavemåten med to *g*-er er mye vanligere enn den utilpassede og siden det er det overlegent vanligste ordet i materialet med over 99 % grad norvagisering er det med å forvrengte resultatet. Derfor har jeg gjennom oppgaven lagt fokus på å sammenligne enkelte poster mellom 2012 og 2019, i stedet for å sammenligne det hele hvor det uunngåelig vil være flere feilkilder.

Hvordan kan unormerte norvagiseringer som *digg* og *flekse* være så mye vanligere enn de engelske motpartene når så mange norvagiseringer fra 1996 og 2004 ikke ser ut til å bli brukt i det hele tatt? La oss knytte tilbake til åpningsordene i dette delkapittelet, om at noen av Språkrådet sine anbefalinger oppleves latterlige. Her finnes det flere aspekter å vurdere. Om et forslag til norvagisering får et sånt rykte, hvem skal da tørre å bruke det? Det er kanskje ikke akkurat en aktuell ting å debattere akkurat nå, men det er lett å tenke seg at det første møtet mange fikk med stavemåter som *skvåsj* og *gaid* var kritikk mot disse. I tillegg kan de være dårlig designet. Norsk har en tradisjon av ganske radikale forandringer som det tidligere

nevnte *chauffeur* til *sjåfør*, men er det samme behov for det i et samfunn der de fleste allerede er kjent med en stavemåte som *squash* fra engelsk? Det går nemlig å argumentere for at det ikke er et problem med ulogiske stavemåter om de ikke fører til problem for språkbrukerne – men barn er også språkbrukere og kan man regne med at de har den samme kunnskapen om mer eller mindre obskure utenlandske ord?

Språk forandres og det gjør også språkholdninger. At nordmenn en gang har akseptert disse reformene betyr ikke at det per automatikk må være sånn også i fremtiden. Fire av de fem mest populære norvagiseringene fra delundersøkelse 4.3 er meget moderate tilpasninger, hvor bare en bokstav eller to har blitt endret. Unntaket er *speisa/speiset* for *spacet/spaca*, men dette kan være en spesiell situasjon fordi den engelske formen passer helt spesielt dårlig inn i norsk rettskrivning. Dette er et adjektiv med slangpreg og disse ordene ser ut til å lettere få *a*-endelse, sannsynligvis fordi dette er mer muntlig enn *et*-endelse for stort sett alle unntatt bergensere. Derfor er det talende at den (relativt) utilpassede formen *spacet* står for de fleste treffene av dette ordet mens *spaca* forekommer mindre.

Dette er i seg selv ikke overraskende siden *spaca* passer dårlig inn i norsk ortografi, stavemåten antyder at ordet blir uttalt med *k*-lyd i stedet for *s*-lyd, noe som selvfølgelig ville vært bisart. Men til tross for at *spaca* ikke er vanlig i materialet er *speisa* vanligere enn *speiset*. Dette kan være en av grunnene til at den unormerte norvagiseringen har blitt så populær akkurat med dette ordet, fordi den *a*-endelsen som mange nok vil føle er naturlig å bruke med et ord av dette slangpreget (og legg merke til at *a*-endelse på grunn av *s*-uttalen ikke fører til noen problemer i tale) rett og slett ikke fungerer sammen med den opprinnelige stavemåten.

Så alt i alt, er da engelsk i ferd med å ta over? Ja og nei, men mest nei. Det er ingen tegn på at engelsk snart kommer til å miste sin sterke stilling innen kultur eller næringsliv. De engelske lånordene kommer til å bli flere, sånn som vi allerede ser for hver generasjon og egentlig også hvert år som går. Det er derimot heller ingen tegn på at engelsk kommer til å utkonkurrere norsk som språk. Så lenge det eksisterer en norsk stat med en norsk kultur kommer norsk til å leve videre. Det blir ikke nødvendigvis komfortabelt, norsk kan for eksempel bli rammet av stadig flere domenetap. Men at norsk skulle forsvinne som morsmål er vanskelig å tenke seg. Eller for å si det på en annen måte: det er ikke ord som *jeg* og *ikke* som blir utkonkurrerte av de nye ordene. Og denne oppgaven er skrevet på norsk selv om vi i dag kaller det å *skrive* og ikkje å *rita*, en språkforandring fra en tidligere tid.

6 Avslutning

Språkrådet er ikke lenger like aktivt normerende som de pleide å være og det er nå 17 år siden den siste listen kom. Siden den gang har det bare vært enkeltordsvedtak. Men hvor stor rolle spiller det? Få av de mer nylige forslagene til norvagisering som Språkrådet har kommet med har vunnet innpass i norske aviser. Men vi har også sett at dette noe overraskende ikke betyr at norvagiseringen ligger død. Flere ord har blitt spontant norvagiserte, hvor en fornorsket form har tatt over mer og mer uten å ha offisiell støtte. Dette er altså et tegn på at norvagisering i noen grad kommer naturlig for norske språkbrukere.

Det som ser ut til å være viktigst for at et ord skal bli norvagisert er at tilpasningen ikke er en altfor stor forandring fra den opprinnelige stavemåten og/eller at den opprinnelige stavemåten passer dårlig inn med det norske språksystemet.

Hvordan er da den engelske påvirkningen i dag? Den kommer fra flere retninger. Vi ser ord som *rave* og *hype* komme fra internasjonal kultur og når aviser skriver om tv-programmer som *Game of Thrones* virker steget til en anglisisme å være kortere. Men vi ser også ungdomspåvirkningen på språket, med ord som *cringe* og *hooke* som først blir brukt av tenåringer og unge. Avisene regner med at vi lever i et tospråklig samfunn og nøler ikke med å kodeveksle inn hele engelske fraser eller setninger, siden de går ut fra at leserne kommer til å forstå hva som står der.

La oss avslutte med å se på spørsmålene fra 1.2 nok en gang.

- Hvilke typer norvagisering finnes det?

Som tidligere nevnt går det å skille mellom leksikalsk, ortografisk og fonetisk norvagisering. Dette i seg selv er ikke noe nytt. Men vi har også sett et annet skille utvikle seg gjennom oppgaven: mellom spontan og planlagt norvagisering, gjennom normert og unormert norvagisering. Dette fører oss naturlig videre til neste spørsmål.

- Hvordan har det gått med norvagiseringen etter 2004 og 2012?

Den planlagte, normerte norvagiseringen sliter på mange måter. Noen norvagiserte former blir relativt godt brukt, noen er nesten ikke-eksisterende. Dette har også fått konsekvensen at Språkrådet ikke lenger kommer med norvagiseringslister på den måten som de gjorde i 1996 og 2004. De norvagiseringene som Språkrådet avgjør nå er beskjedne og spredt i tid. Til tross

for dette er noen helt uoffisielle norvagiseringer svært populære, ikke minst den norvagiserte formen *døll* som er både vanlig som ord og enerådende som form av ordet.

- I hvilke situasjoner er anglisismer akseptert og når er de ikke det?

Anglisismer er i praksis akseptert i de fleste typer avistekst. Enkelte språkbrukere reagerer på anglisismer, men debatten ser heller ut å handle om frekvensen anglisismer og stavemåten for dem. Det er utenkelig med en situasjon i en avis hvor ingen anglisismer ville vært akseptert, men derimot går det an å se forskjell mellom hvilken typer anglisismer og hvor mange anglisismer som blir akseptert om man sammenligner et lederinnlegg med en sak om fotball. Noen anglisismer ser også ut til å mest forekomme i sitater, men det er et åpent spørsmål om dette er fordi de er mer akseptert der eller om det er fordi folkene som bruker dem er for unge til å skrive i avisen.

- Hvilke hybrider finnes det i norske avistekster?

En hybrid kan være et ord eller et uttrykk, forledd og etterledd kan være enten to ord eller et ord og en avledning. Det er altså stor språklig variasjon i hvordan en hybrid er utformet og i tillegg trenger ikke noen av leddene være norrøn. Det viktige er at et ledd blir sett på som engelsk og et annet som norsk. Det er ikke relevant hvorvidt et ord som *betaling* kommer fra norrønt eller ikke når alle norskbrukere vil oppleve det som et norsk ord. Og selv om det er stor variasjon i hvordan hybridene er bygget opp går det også å se at noen konstruksjoner er vanligere enn andre. Det norske leddet er oftere etterledd mens det engelske leddet er forledd, fordi etterledd i større grad trenger å kunne bøyes grammatisk. Men unntakene er mange, kreativiteten stor og i alle fall for noen aviser ser det ut som at selv de aller mest eksotiske anglisismene kan forekomme som hybrider.

Litteraturliste

- Andersen, G. (2012) A corpus-based study of the adaptation of English import words in Norwegian, i Andersen, G. (red.) *Exploring Newspaper Language: Using the Web to Create and Investigate a Large Corpus of Modern Norwegian*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. (157–192).
- Andersen, G. og Graedler, A-L. (2020) Morphological borrowing from English to Norwegian: The enigmatic non-possessive –s. *Nordic Journal of Linguistics*, 43. (3–31)
- Ásta Svavarsdóttir (2008) "Staffið er mega kúl." *Om tilpasning af moderne importord i islandsk skriftsprog*, i Omdal, H. og Sandøy, H. (red.) *Nasjonal eller internasjonal skrivemåte? Om importord i seks nordiske språksamfunn*. Oslo: Novus forlag. (21–48)
- Aviskorpus (Bokmål). 2021. Skapt av prosjektet Norsk aviskorpus. Distribuert av CLARINO Bergen Centre: hdl:11495/D9B5-0349-4330-0
- Brunstad, E. (2001) *Det reine språket. Om purisme i dansk, svensk, færøysk og norsk*. Doktoravhandling. Universitetet i Bergen.
- Brunstad, E. (2002) Islandsk purisme etter 1945. *Nordica Bergensia*, 26. (69–93)
- Chrystal, J-A. (1988) *Engelskan i svensk dagspress*. Doktoravhandling. Stockholms universitet.
- Det Norske Akademis ordbok (NAOB) (2021) Tilgjengelig fra: <https://naob.no/>.
- E24 (2021). Tilgjengelig fra: <https://e24.no/>.
- Folkvord, M. (2020) *Normer i et ikke-normert skriftspråk – en studie av talemålsnær skriving på Facebook Messenger blant trondheimere*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.
- Gardani, F. (2008) *Borrowing of Inflectional Morphemes in Language Contact*. Frankfurt am Main: Peter Lang. (1–96).
- Gardner-Chloros, P. (2009) Kapittel 2 i *Code-switching*. Cambridge: Cambridge University Press. (42–64).
- Graedler, A-L. og Johansson, S. (1997) Innledning i *Anglisismeordboka: engelske lånord i norsk*. Oslo: Universitetsforlaget. (8–37).

- Graedler, A-L. (2014) Attitudes towards English in Norway: A corpus-based study of attitudinal expressions in newspaper discourse. *Multilingua*, 33(3–4). (291–312)
- Graedler, A-L. (2002) *Norwegian* i Görlach, M. (red.) *English in Europe*. Oxford: Oxford University Press. (57–81)
- Johansson, S. og Graedler, A-L. (2002) Kapittel 9–10 i *Rocka, hipt og snacksy: om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget. (251–284).
- Kristiansen, M. (2012) Financial jargon in a general newspaper corpus, i Andersen, G. (red.) *Exploring Newspaper Language: Using the Web to Create and Investigate a Large Corpus of Modern Norwegian*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. (257–284).
- Losnegaard, G.S. og Lyse, G.I. (2012) A data-driven approach to anglicism identification in Norwegian, i Andersen, G. (red.) *Exploring Newspaper Language: Using the Web to Create and Investigate a Large Corpus of Modern Norwegian*. Amsterdam: John Benjamins Publishing. (131–156).
- Mjelde, K.S. (2018). "Vi synes det er døds morsomt, faktisk". *Semantisk og grammatisk analyse av forsterkende forledd i norsk*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.
- Morland, P.S. (2020) «U have to talk together»: En studie av kodeveksling, emoji og emotikon i Facebook Messenger-samtaler. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.
- Rotevatn, A.G. 2014. *Språk i spagaten: Facebook-språket. Om normert språk og dialekt blant vestlandselevar*. Masteroppgave. Høgskulen i Volda.
- Sanchez-Stockhammer, C. (2012) *Hybridization in language*, i Stockhammer W.P. (red.). *Conceptualizing cultural hybridization*. Heidelberg: Springer. (133–157).
- Sandøy, H. (red.) (2003) *Med 'bil' i Norden i 100 år. Ordlaging og tilpassing av utlandske ord*. Oslo: Novus. (1–152).
- Sandøy, H. (2000) *Lånte fjører eller bunad? Om importord i norsk*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Sandøy, H. (2004) *Norvagisering og fornorsking*, i Sandøy, H. og Östman-J.O. (red.) *Moderne importord i språka i Norden II. "Det främmande" i nordisk språkpolitik. Om normering av utländska ord*. Oslo: Novus. (107–114).

Selback, B. og Sandøy, H. (red.) (2007) *Fire dagar i nordiske aviser: ei jamføring av påverknaden i ordforrådet i sju språksamfunn*. Oslo: Novus. (1–173).

Spolsky, B. (2004) Kapittel 2 og 6 i *Language Policy*. Cambridge: Cambridge University Press. (16–25, 76–91).

Svedal, M.G. (2021) «*men du snakker jo som en true fucking diva*» *Ei undersøking av engelske importord og kodeveksling i fire norske humor- og underholdingspodkastar*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen.

Veturliði Óskarsson (2017) Two loanwords meet: when *fuck* met *fókk* in Icelandic. *RASK: Internationalt tidsskrift for sprog og kommunikation*, 46. (121–157)

Wikipedia (2021) Tilgjengelig fra: <https://en.wikipedia.org/>

Sammendrag

Til tross for sterk tradisjon av norvagisering har graden av norvagisering avtatt i Norge de siste tiårene. Dette er grunnet økende engelskspråklighet og økende påvirkning av angloamerikansk kultur. Denne oppgaven består av tre delundersøkelser som med bruk av aviskorpus i perioden 2012–2019 viser at engelsk innflytelse stadig vekk står sterkt i møtet med norsk.

Få av Språkrådet sine forslag til norvagiseringer fra 1996 og 2004 har vunnet frem blant språkbrukerne og noen av forslagene har heller blitt latterliggjort. Derimot er det eksempler på at uoffisielle norvagiseringer av en del unormerte anglisimer er vanligere enn den originale formen. Mens de to første delundersøkelsene fokuserer på normerte respektive unormerte norvagiseringer tar den tredje delundersøkelsen for seg hybride ord og hybride flerordsuttrykk. Den generelle tendensen i en hybrid er at etterleddet, som i norsk gir over betydning til sammensetningen, er norsk (men langt fra alltid norrøn) mens forleddet oftere er engelsk.

Alt i alt ser det ikke ut til å være noen tegn på at engelsk skulle miste sin påvirkningskraft over norsk, men det er samtidig ikke realistisk at engelsk kommer til å erstatte norsk som samfunnsspråk i den nærmeste fremtiden.

Abstract

Despite a strong tradition of norwegification, the degree of norwegification has declined in Norway during the last few decades. This is due to increasing fluency in the English language and increasing influence from Anglo-American culture. This thesis consists of three separate lines of inquiry which through use of a newspaper corpus in the time period 2012–2019 show that the English language continues to have a strong influence on Norwegian.

Few of the proposed norwegifications that the Norwegian Language Council presented in 1996 and 2004 have been accepted by Norwegian speakers and some of the suggestions have been ridiculed instead. On the other hand there are several examples of anglicisms not officially standardised where an unofficial norwegification is the more popular variety. While the first two parts focus on standardised and unstandardised norwegifications, the third examination considers hybrid words and hybrid multi-word expressions. The general tendency in a hybrid word is that the second component, in Norwegian the head of the compound, is Norwegian (although not necessarily Old Norse) while the first modifying component is more often English.

All in all, there does not seem to be any signs of a decline in English influence on Norwegian but it is still unrealistic to believe that English would replace Norwegian as a community language in the near future.